

Austria, France, Germany, Greece, Luxembourg 3.00 EUR; Sweden 32 SEK; Switzerland 4.80 CHF; BiH 5.00 BAM; Crna Gora 2.50 EUR; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 2.50 DEN; Slovenija 2.50 EUR

VREME

19. maj 2011.

broj 1063

Poklon
poster

TAJNA NOVAKA ĐOKOVIĆA

Obrazovanje za 21. vek ► O drugim šansama

VREME

Na ovoj stranici u štampanom
izdanju nalazi se reklama

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Čirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasićević,
Aleksandar Andić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Čirić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić,
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)
Jelena Mrda (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; **korektori:** Stanica

Milošević, Marija Halupka;

lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; **daktilograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com

Marija Vidić (urednica)

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

(prodaja@vreme.com)

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

07 **Lik i delo:** Dominik Štros-Kan,
generalni direktor MMF-a

08 **Priča s naslovne strane:**
Tajna uspeha Novaka Đokovića

10 **Lični stav, Srđan Šaper:** To je nova Srbija

14 **Kosovski pregovori:** Paket Roberta Kupera

16 Intervju: Stanislav Hočevar,
beogradski nadbiskup

20 **Kilometarska hapšenja:** Sumnjiva lica na drumu

22 **Posrtanje fudbala:** Dragan Đurić i Ratko Buturović

26 **Vox populi:** Reagovanja povodom teksta
"Reklamersko forsiranje vedrog duha"

28 **Nuspojave:** Vojvodina u orbiti

29 **Obrazovanje za XXI vek:** O drugim šansama

38 **Ljudi i vreme**

KULTURA

40 **Uoči premijere:** Fenomen "Pirata sa Kariba"

44 Intervju: Miloš Radović, reditelj i scenarista

46 **Kultura sećanja:** "Bijela knjiga"

48 **Delo i smrt Borisa Rižija:** Opravdati život

49 **TV Manijak:** One i on

SVET

50 **Kriza evrozone:** Besan kao Grk

54 **Portugal:** Sveta finansijska trojka

55 **Irska:** Od kraljevića do prosjaka

57 **Srpsko-evropska posla:** Biciklistička odiseja

MOZAIK

58 Intervju: Dr Muhanad Hirzallah,
direktor klinike Mayo

60 **Ljubovija:** To je Gastro fest

61 **Godina hemije:** Elementi zemlje

69 **Pošta**

70 **Vreme uživanja:** Dan bezbednosti

"Ako država i društvo i crkve dozvoljavaju, kao što se sada događa, da se izruguje Sveti otac papa Benedikt XVI, da se smeju u Srbiji davati strašne negativne ocene o njemu i da niko ne reaguje, onda to znači da ovo društvo samo po sebi želi da se ponovo zatvori u prošlost"

Razgovarala: Jelena Jorgačević

"U ružnoj, nesrećnoj uspomeni – sve je tačno. U lepoj – skoro ništa. Zato ružne guramo i gasimo, a lepe puštamo da se nekontrolisano šire i baškare u svojoj laži i lakirovcima. Naša nesreća je što lepih uspomena imamo malo. A i to malo je falsifikat"

Razgovarala: Sonja Čirić

Dobar menadžer zna da je prvi korak u rešavanju problema priznati da imate problem

Razgovarala: Jasmina Lazić

Na naslovnoj strani: **Novak Đoković**
Fotografija: **Reuters**

Pegla koju Ivan Stojilković nosi na grudima, nije najteži metalni predmet koji se bukvalno “zalepio” za ovog šestogodišnjaka iz Herešina (Hrvatska). Osim što može da privuče i 25 kilograma metala, ovaj “živi magnet”, prema rečima njegovih roditelja, ima i isceliteljske moći.

Foto: Nikola Šolić / REUTERS

19/05/11 - 25/05/11

prognoza vremena

17/05/11
<http://www.meteos.rs>

min°C	max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	14 26	15 28	16 29	17 29	16 28	16 28	16 27	15 28
Vojvodina	12 27	14 28	15 29	16 29	16 28	14 28	14 28	14 28
centralna i južna Srbija	12 26	14 29	14 30	15 30	14 29	14 28	15 29	15 29

U većini dana **povoljna** biometeorološka situacija uz izostanak tegoba kod većine meteoropata i hroničnih bolesnika. Ipak, zbog **visoke temperature** u najtoplijem delu dana, hronični bolesnici moraju smanjiti aktivnost na otvorenom. Za sve je neophodna i **adekvatna zaštita** od sunca pri dužem izlaganju.

broj nedelje

10

Svaki deseti novosadski srednjoškolac dolazi u školu naoružan, pokazalo je istraživanje Odseka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu.

foto: M. Milenković

PROLEĆNO ZASEDANJE SABORA SPC-A

Čekajući nove vladike

U ponedeljak 16. maja počelo je prolećno zasedanje Svetog arhijerejskog sabora Srpske pravoslavne crkve (SPC). Njegova svetost patrijarh Irinej najavio je da će biti govora o slučaju raščinjenog episkopa raško-prizrenskog Artemija, kao i o eventualnom pozivu papi Benediktu XVI da dođe u Srbiju, za šta je povod proslava 17. veka Milanskog edikta. Od ranije je poznato da se na dnevnom redu mora naći i podela eparhija a time i izbor novih episkopa. Usled izbora novog patrijarha, upražnjena je Eparhija niška, nova Eparhija kruševačka “čeka” svog vladiku, a očekuje se i podela Arhiepiskopije beogradsko-karlovačke. Moguća je i podela Eparhije raško-prizrenske, kao i reorganizacija u srednjoj i zapadnoj Evropi. Mediji se nedeljama bave nagađanjima “šta će kome pripasti”. Vladika zahumsko-hercegovački Grigorije je “seljen” u Beograd i na Kosovo i Metohiju, vikarni episkop dioklijski Jovan (Purić) u Kruševac, episkop braničevski Ignjatije u Beograd, vladika jegarski Porfirije u Niš... Postoje ozbiljne šanse

da u prestonicu dođe vladika bački Irinej Bulović, mada je veoma teško davati bilo kakve prognoze. Očekuje se da Sabor razgovara i o delovanju raščinjenog vladike raško-prizrenskog Artemija, koji ne priznaje odluku o svom raščinjenju. Iako je patrijarh Irinej ranije govorio da će Sabor biti prinuđen da, ukoliko se bivši vladika ne pokaje, donese “bolnu meru izopštenja”. Ukoliko bi do izopštenja došlo, ono bi se odnosilo i na monahe koji slede bivšeg episkopa. Međutim, prema nekim procenama, tokom ovog zasedanja neće se donositi nikakve “konačne odluke” na tom planu. Postoji mogućnost i promena u Sinođu SPC-a, s obzirom na to da je svoj četvorici članova ovog crkvenog tela istekao mandat. Prvi dani Sabora (kada zaključujemo ovaj broj “Vremena”) prolaze, kako je objasnio episkop bački Irinej, u “upoznavanju članova Sabora sa prispelim materijalima”. Zasedanje će trajati nekoliko dana.

J. JORGAČEVIĆ

Panel

Kažu za jednoga da ceo dan sedi na nekom *panelu*. Na čemu li sedi, kad *panel* može biti sve – i tabla, i ploča, i poklopac, i platno. Imamo fasadni *panel*, solarni *panel*, krovni sendvič *panel*, termoizolacioni *panel*, akustični *panel*, kompozitni *panel*, samonoseći lučni *panel*, pa pač *panel*, pač *panel* nazidni, pa spoljni *panel* od 10 cola, pa tehnički kontrolni *panel*, pa softverski *panel* koji kontroliše neki operacioni sistem ili hardver.

Bože oprost, *panel* može biti i lista porotnika, i komisija, i savet, čak i komitet, na koji se odnosi ona opaska Nortkota Parkinsona (Parkinsonov zakon), da je to više organska nego mehanička struktura, biljka koja ima koren, stablo i cvetove, koji daju seme iz koga rastu nove biljke.

Svi sada, naravno, misle da je *panel* – diskusija koju neko finansira, ili koja ima neke veze s vlašću u tranziciji: *Panel diskusija* “Građanin u uniformi policijski sindikat i obezbeđenje bezbednosti građana”, *Panel diskusija* “Mladi i neobrazovani”; *Panel diskusija* “Položaj žena u komunikativno informativnoj oblasti”, *Panel diskusija* “Oči otvorene – novčanici zatvoreni”.

Zašto se pitate da li je negde održan *panel* na temu: Kako organizovati uspešan *panel*?

Jedno PR uputstvo (a oni sad vladaju svetom) onim PR novogovorom kaže da organizacionu strukturu *panela* čine: organizatori, moderator, *panelisti* i publika. *Panelistima* se daju precizne instrukcije o tome šta se od njih očekuje, koliko imaju vremena na raspolaganju, da li će *panel* biti medijski praćen, *stream-ovan* u real timeu, da li je *oniline-ovan*, i da li je *multimedijalan*...

Moderator, važna ličnost, ne mora imati neke posebne formalne veze sa organizatorom; ali mora biti osoba koja ima takta, koja je elokventna, po mogućnosti šarmantna, ali i dovoljno odlučna. Prozove vas, pita i prekine. “Prekinite, o da, prekinite *panelistu*, ukoliko je preopširan, ukoliko je samopromotivan preko mere...”, kaže uputstvo.

A i za moderatora ima bič: “Najstrašnije je kad moderator otvara *panel* pa gnjavi. *Bloguj* to, ne davi ljude.”

Panelistima se preporučuje: “Ophodite se prema kolegama *panelistima* s poštovanjem i uvažavanjem: ne cokćite, ne prevrćite očima, ne telefonirajte, ne *mejlujte*.” Neuljudno je i izaći tokom *panela*...

Najbolje uputstvo za *panelistu* je ipak ovo: “Odgovorite sebi na pitanje: Šta ću ja tamo?”

MILAN MILOŠEVIĆ

Internet za mašine

Protekle nedelje imao sam priliku da budem na Otvorenim danima kompanije Alkatel Lusent u Parizu, što je prilika da se saznaju planovi jedne od najvećih svetskih kompanija u svetu informaciono komunikacionih tehnologija, ali i da se sagleda kuda se taj svet zaputio.

U najkraćem, svet komunikacija razvija se u bežičnom pravcu i to priličnom brzinom. Očekuje se da većina korisnika pređe na mobilne telefone i tablete. Na kojima će sve više gledati video i provoditi vreme na društvenim mrežama. Što otvara pitanje protoka, ključno za kompanije poput Alkatela koje uglavnom prave hardver za infrastrukturu.

Tu se već moraju pomiriti dva zahteva. Prvi je da protok bude brži, ali to treba čitati kao efikasniji. Veliki broj korisnika u suštini pregleda iste stvari pa se sada postavlja pitanje kako te zahteve ujediniti ne bi li se smanjilo korišćenje mreže. Metaforički rečeno, ako svi žele uveće da čitaju knjigu, možemo li da ih smestimo pod jednu sijalicu i tako uštedimo struju ili će svako i dalje da pali svoju. Ova metafora sa strujom vodi ka sledećem problemu, a to je kako da korišćenje interneta učini mo i energetski efikasnijim što se sada pokazuje kao sve veći problem. Džabe ste stavljali izolaciju na prozore i isključivali pomenute sijalice da bi štedeli struju ako "visite" na internetu i svakom pretragom po Guglu pokrećete desetine udaljenih kompjutera. A svaki troši struju.

Dalje, smatra se da će klijenti postati zahtevniji, ali da im treba objasniti da njihov komfor ima granice. I cenu. Jer će u suprotnom mnogi servisi propasti u nastojanju da ugone i opravdanim i preteranim zahtevima, pa će rezultat toga biti rđav.

Sadržaj postaje ključan ili kako je ovde rečeno "Content is King". Do sada se mislilo da je najvažnije razviti mrežu pa neka ljudi rade šta god mogu po njoj, sada se razmišlja šta ljudi žele da rade pa se na osnovu toga razvija mreža.

I ta mreža će biti "oblačne" strukture, niko i ne govori ni o čemu drugom više do o Cloudu. Koji, takođe, ima svoje mane i ne treba mu slepo verovati, poručuju stručnjaci, naročito kada je reč o komunikaciji u zdravstvu i sličnim službama koje moraju da imaju neposredan kontakt sa klijentom u blizini. Tu je i dalje neophodna drugačija, stara mrežna struktura.

Zemlja koja ne bude razvila sopstvenu infrastrukturu neće moći ni čemu lepom da se nada ubuduće, sem da kaska. A najveća revolucija dogodiće se u oblasti koja se zove M2M, odnosno međusobna komunikacija mašina na internetu. Takvih mašina je u 2010. bilo 62 miliona, a do kraja decenije očekuje se da ih bude više od dve milijarde. Na primer, jedan poljoprivrednik može da reguliše svoj sistem za navodnjavanje tako da ga SMS porukama obaveštava kada je, gde i koliko zalio. Isto tako, mobilnim telefonom moći će i da upravlja njime. I da taj proces bude podjednako fantastičan kao i plaćanje parkinga mobilnim telefonom.

Otvoreni dani okupljaju analitičare, investitore, stručnjake i novinare koji se bave ICT industrijom u celom svetu. Kako sam bio jedini iz Srbije, zanimalo me je, onako uzgred, šta misle o prodaji našeg Telekoma. Mislimo da je tražena cena previsoka u ovom trenutku, odgovarali su listom i bez mnogo razmišljanja.

foto: Dragan Todorović

VALJEVO

"Lepotica" i vo

Valjevo je svojevremeno, tih osamdesetih, bilo jedan od najuređenijih i najlepših gradova u unutrašnjosti. Sve to postalo prošlost, i zbog zato što u Valjevu jedino funkcionišu plate sve brojnije gradske uprave i onih koji su raspoređeni u javna preduzeća. Zato svi pozdravili kad počela rekonstrukcija Glavne ulice u dužini epohalni 700 metara. Gro sredstava od 100 miliona dinara obezbedilo netom ukinuto Ministarstvo za nacionalni investicioni plan, a posao dobila firma lokalnog državnog majstora "Ingrapomni". Radovi trajali skoro dva meseca, sve novo plus trotoari u behaton ploče, i završeni dva dana pre roka, tako da je svečano otvaranje moglo bude tačno u petak, 13. maja. Dakle, noć pred otvaranje je sve do kraja skarbudženo i prišlo se svečanim radovima. Ispred hotela Narcis, a do obnovljene i ko nove ulice, udarena je bina sa transparentom na kome pisalo Valjevo city, na binu bila muzika, a iza binu vo na ražnju, za koga u Gradsku upravu rekli da su ga srećni građani samoinicijativno uzeli peku i okreću.

Kad bilo vreme iz zgradu Gradske uprave izašli funkcioneri i stali kod tu binu. Tu DS gradonačelnik od Valjevo city rek'o šta ima, Dragi sugrađani okupili smo se po ovom lepom danu da otvorimo lepoticu, i izrazio

ogromnu zahvalnost, projektantu, izvođaču koji sve završio dva dana pre roka, i Vladi Srbije koja dala 70 posto para. Kad se lepo rek'o, Gradonačelnik zajedno sa lokalni državni majstor Teodosije Krstić presek'o crvenu vrpču, što je značilo da je svečanost uspešno privedena kraju. Odmah i potom na novi parking Gradske uprave stiglo nekoliko "audija" republičke vlade, koji su, u skladu sa novom i efikasnijom politikom, bili metalik boje. Izaš'o lično ministar Ekonomije i regionalnog razvoja Čirić, koji je srdačno i po svakom protokolu bio dočekan u rangru službenice protokola. Nakon kratkog zadržavanja u zgradi Valjevo city produžio do Gorenje fabrike gde dodelio državnu subvenciju od 400.000 evra za 200 novih radnika. Iako je G17 ministarstvo, iliti sad Ujedinjeni regioni Srbije, dalo pare za rekonstrukciju ulice, i iako se zna da oni i za manje para nesebično promovišu svoje doprinose građanima, Dinkiće ministar se nije ni okrenuo na Lepoticu, a kamoli da je uzeo učešće u svečanosti. Zli jezici vele da to zato što nisu zadovoljni kako izvedeni radovi. Kako bilo, ima tu nešto, bar izvedeni radovi kad su u pitanju, dosta toga izgleda ko da je rađeno nogama. A vo, vo izjeden, po svaki bonton, rukama i do kraja.

D. T.

Hemijska generacija

Prošle nedelje, na Hemijskom fakultetu u Beogradu predstavljen je jedan zanimljiv globalni projekat u koji su se aktivno uključili i beogradski studenti. Reč je o sajtu *chemgeneration.com*, koji predstavlja prvu edukativnu bazu iz oblasti hemije na internetu.

Ovaj sajt je kao panevropski projekat dostupan u deset zemalja i na jedanaest jezika, uključujući i srpski. Njegova glavna namena je da služi kao pomoćno sredstvo u edukaciji u oblasti hemije, da ovu nauku približi mladim ljudima i predstavi ulogu koju hemija ima u svakodnevnom životu. Interaktivno i moderno dizajniran, sajt je usmeren mlađim korisnicima među kojima se želi popularisati hemija.

Na internetu, zasićenom jeftinim sadržajem, posebno kad je reč o mlađim generacijama, *chemgeneration.com* je prilično osveženje. Osim časova istorije i mogućnosti povezivanja preko Fejsbuka i Tvitera, ovaj multi-medijalni sajt nudi podatke o najvećim dostignućima u oblasti hemije, njenom uticaju na razvoj i svakodnevni život.

“Kombinujući učenje i zabavu, povezujući nauku i svakodnevni život *chemgeneration* kod učenika podstiče motivaciju za bavljenje naukom i učenje, a doprinosi i ispunjavanju modernih ciljeva obrazovanja”, izjavila je Tinde Kovač-Cerović, državna sekretarka u Ministarstvu prosvete i nauke.

Sajt je inače predstavljen u okviru obeležavanja Međunarodne godine hemije 2011, a njegovo postavljanje i prevođenje na srpski jezik omogućila je kompanija BASF Srbija.

S. B.

Dominik Štros-Kan

generalni direktor MMF-a

foto: Reuters

POSLASTICA ZA TEORETIČARE ZAVERE: Dominiku Štros-Kanu, generalnom direktoru MMF-a, sleduje kazna od 25 godina zatvora ukoliko se dokaže da je pokušao da napastuje njujoršku hotelsku sobaricu Ofeliju. Njegovi advokati tvrde da imaju dokaze i svedoke da je u vreme kada je navodno jurio sobaricu po hotelu i primoravao je na oralni seks (13 h), on uveliko napustio hotel (u 12 h), otišao na ručak sa kćerkom, a kasnije se taksijem uputio na aerodrom.

Dominik Štros-Kan je pre tri nedelje u jednom novinskom intervjuu predvideo svoju propast, koju dodatno ubrzava i svedočenje francuske novinarko Tristan Banon o pokušaju silovanja iz 2007. godine.

OSNOVNI PODACI: Na funkciju desetog generalnog direktora Međunarodnog monetarnog fonda, Dominik Gaston Andre Štros-Kan imenovan je 1. novembra 2007. godine. Rođen je 25. aprila 1949. godine u bogatom predgrađu Pariza, od oca Žilbera Štros-Kana, konsultanta za poresko-pravna pitanja, i majke Žaklin Felus, novinarko rusko-tuniskog porekla. Porodica Štros-Kan je živela u Maroku do zemljotresa 1960. godine, a kasnije se preselila u Monako. Po povratku u Francusku, Dominik Štros-Kan započinje univerzitetsku, a kasnije i političku karijeru.

BLISTAVA KARIJERA: Bivši profesor ekonomije na Institutu za političke nauke Univerziteta u Parizu je tri puta bio narodni poslanik do 2007. godine, kada je propao kao kandidat Socijalističke stranke na predsedničkim izborima. Bio je ministar ekonomije, finansija i industrije Francuske od 1997. do 1999. godine, i jedan je od zaslužnih za uvođenje evra. Predstavljao je Francusku u upravnim odborima raznih međunarodnih finansijskih institucija, a neko vreme bavio se advokatskom praksom u privatnom sektoru. Doktorirao je ekonomiju na Univerzitetu u Parizu, ali poseduje i diplomu iz oblasti prava, političkih studija i statistike. Bavio se istraživanjima javnih finansija, socijalne politike, i modelima ponašanja štediša u domaćinstvu.

Treći put se oženio 1991. Amerikankom francuskog porekla Anom Sinkler, novinarkom sa kojom često posećuje luksuznu porodičnu kuću u Marakešu. Ima četiri kćerke.

O IZAZOVIMA MOĆNOG ČOVEKA: “Da, volim žene, pa šta?... Godinama se priča o slikama sa orgija, ali ih nisam nikada video. Neka ih pokažu”, izjavio je direktor MMF-a 28. aprila ove godine u intervjuu za francuski “*Liberasion*” povodom eventualne kandidature za predsednika Francuske na predstojećim izborima 2012. Rekao je da postoje “tri glavna izazova” – novac, žene i činjenica da je Jevrejin.

Tri nedelje kasnije, uhapšen je u Njujorku pod sumnjom da je seksualno zlostavljao tamnoputu sobaricu “bez mrlje u dosijeu”, kako tvrde hotelski menadžeri. Sobarica je u policijskoj stanici potvrdila identitet napasnika, koji je, navodno, u žurbi da pobegne iz preskupog hotela Sofitel zaboravio u sobi materijalne dokaze – lične stvari i mobilni telefon. Navodno je pronađen i uzorak njegovog DNK, a učesnik u drami je pristao na forenzičarsko ispitivanje. Epitet “velikog zavodnika” Štros-Kan je potvrdio i vezom sa udatom kolegicom iz MMF-a...

TAMNA STRANA GLOBALIZACIJE: Dominik Štros-Kan je dugo zagovarao politiku otvorenog tržišta pozivajući zemlje članice na privatizaciju preduzeća u državnom vlasništvu i fleksibilnije poslovno okruženje. Kaže da je “vašingtonski konsenzus” sklop teorija o efektivnosti otvorenog tržišta – zastareo. “Nemojte me pogrešno razumeti – stari obrazac globalizacije osigurao je brojne prednosti spasivši od siromaštva milione ljudi. No, ta globalizacija imala je i svoju tamnu stranu – veliki jaz između bogatih i siromašnih koji se produbljuje. Dok se globalizacija trgovine povezuje sa smanjivanjem tih razlika, finansijska globalizacija dovodi do njihovog povećavanja”, upozorio je Štros-Kan.

RAZGOVOR SA SARKOZIJE U MUŠKOM TOALETU: Štros-Kan je u istom intervjuu predvideo “na-meštaliku”, rekavši da može da zamisli zamku koju bi neko mogao da mu postavi zbog njegove slabosti prema ženama – na primer, da neka žena ispriča da je silovao na parkingu a za tu uslugu dobije nagradu od pola miliona evra. Ispričao je i da je imao razgovor sa predsednikom Sarkozijem u muškom toaletu na nekom skupu, gde ga je upitao dokle će da koristi prljave trikove u vezi sa njegovim privatnim životom.

KRAJ KARIJERE: Ukoliko izdejstuje oslobađajuću presudu u Njujorku, Dominik Štros-Kan, kao kandidat Socijalističke stranke i dojučerašnji favorit na predsedničkim izborima zakazanim za 2012. godinu, nema perspektivu. MMF je kratkim saopštenjem poručio da njihovog generalnog direktora štiti diplomatski imunitet samo za dela u vezi sa obavljanjem funkcije

BILJANA VASIĆ

Tajna uspeha Nova

Ovdašnja politika se ne libi da učestvuje u “podeli” srpskih sportskih uspeha, pa bilo to i samo upornim slanjem čestitki s turnira na turnir i iz utakmice u utakmicu. Što se tenisa tiče, najnovija pojava je ministar inostranih poslova Vuk Jeremić, koji je zdušno navijao iz lože Đokovićevih na finalima turnira u Madridu i Rimu

ka Đokovića

Sezonu je počeo poredama za ekipu Srbije na Hopman kupu. Nastavlja je osvajanjem Australijan opena, pobeđivši Rodžera Federera u polufinalu i Endija Marija u finalu. Federera ponovo pobeđuje u finalu turnira u Dohi, postajući šesti aktivni igrač s 20 turnirskih trofeja u džepu. U Indijan Velsu, gde nije izgubio nijedan set do polufinala, povećava taj broj trijumfa poredama nad Federerom u polufinalu i Rafaelom Nadalom u finalu. Uspije se na mesto broj dva ATP liste, na kom je već bio u oktobru 2010. U Majamiju postaje sedmi teniser u istoriji koji je duplirao poreda u Indijan Velsu i Majamiju; u svom sedmom finalu nekog masters turnira serije 1000 ponovo pobeđuje Nadala.

Postaje četvrti igrač posle 1990. koji vezuje u seriju poreda na Australijan openu, Indijan Velsu i Majamiju: pre njega to su postigli Rodžer Federer (2006), Andre Agasi (2001) i Pit Sampras (1994).

Zbog povrede kolena izostaje s master-sa 1000 u Monte Karlu, a u nastavku pobeđuje na Srbija openu u Beogradu. Naredne nedelje u Madridu osvaja šestu titulu

u ovogodišnjoj sezoni, prvi put pobeđujući Rafaela Nadala na šljaci posle devet poraza. Seriju nastavlja narednog vikenda u Rimu, pobeđujući po drugi put (prvi put 2008), ponovo Nadala. Serija uzastopnih poreda u sezoni dostiže brojku 37, pet manje od rekorda Džona Mekinroa, koji je na početku sezone 1984. nanizao 42 trijumfa. Postaje prvi teniser posle Federera i Nadala koji u jednoj sezoni osvaja četiri masters 1000 titule.

Prethodni tekst je samo sažetak opširnijeg, ali podjednako suvog nabiranja svega što je Novak Đoković postigao ove sezone i može se naći na veb-sajtu Udruženja teniskih profesionalaca (ATP), kao i isto tako detaljni i obimni podaci o Đokovićevim rezultatima u kompletnoj njegovoj profesionalnoj karijeri.

Ali, pođimo od kraja, od poslednje dve šljake pred grend slem na Rolan Garosu.

PREMIJERA U MADRIDU: Novak Đoković je po prvi put poredio na turniru u Madridu, prvi put je poredio Rafaela Nadala na šljaci posle devet poraza i prekinuo je neverovatni niz od 34 Nadalove uzastopne poreda na šljaci. Do polufinala moglo je

izgledati da će u finalu lakši posao imati Đoković, jer je za protivnika imao rela-

tivno nepoznatog Bra-

zilca Tomasa Belučija, dok je Nadal morao da savlada doskorašnji reket broj jedan, Rodžera Federera. Neosnovane prognoze, pokazalo se. Posle iznenađenja koje je napravio poredama nad Endijem Marijem i Tomašem Berdihom, Belučij je u neverovatno snažnom naletu dobio i prvi set protiv Novaka Đokovića, ravnopravno se s njim nosio u drugom, da bi poklekao tek sredinom trećeg seta (4:6, 6:4, 6:1). Rafael Nadal je u svom polufinalu uspeo da poredi Rodžera Federera, pošto je takođe izgubio prvi set (5:7), "naljutio" se u drugom (6:1) i teže no što rezultat kaže poredio u trećem setu (6:3).

"Pokušavam da ne razmišljam o porazu, već samo o poredi", izjavio je Đoković pred finale. Od Đokovića prethodno već dva puta poraženi Nadal bio je uzdržan: "Biće to veoma, veoma težak meč, koji bih mogao da izgubim čak i da odigram dobro.

Fenomen Novaka Đokovića

To je nova Srbija

Šanse da Đoković previsoko podignemo, mimo njegove volje, i prelako ispustimo nisu male, i u drugim okolnostima videli smo ih mnogo puta. U Novakovom slučaju optimizam da će nas pobediti daje mi njegova ozbiljnost i razboritost

Piše: Srđan Šaper

U jednoj stvari Novak Đoković je već stigao na cilj, postao je bez sumnje planetarno najpoznatiji Srbin dosad. Njegova je platforma – sport, najveći globalni fenomen današnjice, ali je njegova poruka svetu prerasla okvire takmičenja. Danas je Novak Srbija, onakva kakva je upravo dugo nedostajala i sebi i svetu, pozitivnog duha, optimistična, nasmejana, uporna, odgovorna i ponosna. Mislim da ne preterujem kada ovo kažem iz prostog razloga što je Novak

prvi istinski promoter takve Srbije koji svesno i od srca vodi kampanju za svoju zemlju, znajući tačno šta to znači za njenu sliku u svetu i za svakog od nas u Srbiji. Ne samo to, mislim da Novak ključ svoje motivacije pronalazi upravo u tome što je ono što radi ogromno za Srbiju, najzad nedavno je i sam izjavio da je preokret u njegovoj igri, koji ga je doveo do fenomenalnog uspeha koji danas ima, nastao pobedom naše zemlje u Dejvis kupu.

U postmodernističko vreme istorija nije više objektivizacija stvarnosti već, mnogo više, njena interpretacija. Nema jedne istine, zato je i ono što je naizgled istina sasvim relativno. Kada su mali narodi u pitanju, izgubljeni u prekomplikovanom kolektivnom tumačenju svog istorijskog identiteta s jedne strane, i sasvim pojednostavljenoj meri kojom se na svetskom nivou jednom za svagda definišu pojedinačni istorijski događaji, rezultat je najčešće porazan. Srbija je tako u očima sveta definisana devedesetih godina XX veka, a slika o njoj

iskrivljena do mere da se i svaka neosporna, belodana činjenica nekako krivi, kao svetlost kad prolazi pored crne rupe. Pre neki dan sam pročitao tekst Nila Fergusona, najpopularnijeg istoričara današnjice, o uticaju koji je na Maksa Vebera imala svetska izložba u Sent Luisu 1904. godine. Tamo je Veber, kaže Ferguson, sreo i samo oteľtvorenje industrijske revolucije i tvorca i heroja naizmenične struje – Tomasa Alvu Edisona! Celog života sam mislio da je u ratovima oko struje Nikola Tesla bio tvorac naizmenične struje, a Edison jednosmerne. Ali, izgleda da nije tako. Koji Tesla, kao da čujem? Ili, nešto iz našeg ličnog istorijskog sećanja. Posle 24. marta 1999. kada je, u operaciji pompezno nazvanoj Milosrdni anđeo, otpočelo bombardovanje Srbije, došlo je do masovnog egzodusa stotina hiljada Albanaca sa Kosova u Makedoniju i Albaniju. Pa ipak, kada danas čitate svaki udžbenik istorije u zemljama koje su bombardovale Srbiju, u njemu ćete pročitati da je bombardovanje otpočelo da bi se zaustavilo etničko čišćenje miliona Albanaca koje je, kaže se, već uveliko bilo u toku. Zaključak: istorijska slika Srbije je iskrivljena, i pitanje je da li se na mestima gde je iskrivljena više i može ispraviti. Zato je, možda i više nego drugima, nama potrebna nova istina o našoj zemlji, koja će onu staru spustiti na jedan prag sećanja niže. Jer je današnjica, u vreme interneta i milijardi informacija kojima smo izloženi, pre svega – promena, novo. Zato je 7.990.000 pronalazaka na Guglu kada se ukuca Novak Đoković, a “samo” 968.000 kada je u pitanju Slobodan Milošević, velika šansa Srbije, koje je Novak i te kako svestan.

Zašto to mislim? Zato što je očevidno da Nole u svakom trenutku

BEZ PORAZA: Sidnej, Dubai, Indijan Vels, Majami, Beograd, Madrid, Rim...

Novak ima dug pobednički niz i to mu je dalo veliko samopouzdanje.”

U finalu, Novak Đoković je u svih 137 minuta meča delovao superiornije, toliko da je još na početku meča “učutkao” 12.000 gledalaca na tribinama, deprimirajući ih do te mera da su u nastavku češće aplaudirali Novakovim

greškama, nego Nadalovim sjajnim potezima. A nije ih manjkalo sa obe strane.

Prvi set počeo je s dva brejka koji su Đokovića dovela do vodstva od 4:0. Kod rezultata 5:3 Đoković prvi put servira za set, ali gubi ne samo svoj servis već i tri set lopte na Nadalov servis. Set dobija brejkom posle 69 minuta igre (7:5).

Kao u polufinalu s Federerom, Nadal drugi set počinje silovito i pravi brejk – ali to će, rezultatski gledano, ostati jedino što je uradio. Đoković uzvraća brejkom u drugom gemu i meč se nastavlja vrhunskim nadmetanjem u kom Novak Đoković deluje sigurnije, u svakom slučaju manje opterećeno. Kod rezultata 5:4 na

Srbiju stavlja u prvi plan. Kada je pažnja gledalaca širom planete usmerena na proglašenje pobednika i podizanje pehara – Novak uvek nosi neko obeležje Srbije. Ponekad je to majica, kačket ili zastava, ali uvek je jasno vidljivo obeležje zemlje koju predstavlja, iz koje dolazi. I kada na njegovoj majci ćirilicom piše *Šampioni*, to je ćirilica koja postaje naša simpatična, globalno prihvatljiva, neobičnost i posebnost, a ne oznaka našeg izolacionizma ili ksenofobije.

Novak Đoković je pripadnik one generacije koja je rasla u najtežem i najružnijem periodu novije srpske istorije, u vreme ratova u kojima Srbija nije učestvovala i sankcija koje su stvorile nezapamćenu nemaštinu, u periodu kada smo svi bili građani zemlje koja je u svemu bila drugačija od drugih, u svemu sama. Učio je da igra tenis, zajedno sa Anom Ivanović, u praznom bazenu Sportskog centra 11. april, jer nije bilo novca za iznajmljivanje pravih teniskih terena. Ana je čak u nekoliko intervjuova opisivala da su trenirali i dok su na Beograd padale NATO bombe. Možda je baš tada, u tom bazenu po čijim ivicama je bio zakucan zeleni tepison, Novak odlučio da pobeđuje za sebe, za svoju porodicu, ali i za svoju zemlju. Na Jutjubu postoji isto-rijski snimak, Novak sa šest godina odlučno kaže u kameru – *Biću šampion!* U godinama koje su sledile morao je da se nosi sa neprijatnim testom koji često snađe svakog mladog uspešnog čoveka u inostranstvu – činjenicom da je tvoja zemlja na spisku onih koje kod većine ljudi izazivaju uglavnom negativne asocijacije. Srbija nije bila lak teret na njegovim plećima, ali umesto da je odbaci ili učini irelevantnom za sopstvenu sportsku i ljudsku identifikaciju, on je rešio da je izmeni. I u tome veoma dobro uspeva!

U tom smislu, uloga koju danas Novak Đoković ima u samoj Srbiji još je važnija. Kao neosporni idol većine mladih ljudi u našoj zemlji on je uspešno i trenutno izmenio već izlisanu civilizacijsku tranziciju matricu da su uzori mladima u Srbiji isključivo estrada, kriminalci i svi koji lako dolaze do para. Dokazao je da se može biti sasvim uzoran i vaspitan mladić i, u isto vreme, svetska zvezda, da se može biti patriota i biti tolerantan, odlučno se boriti za pobeđu i poštovati protivnike, voleti porodicu i tradiciju i biti liberalan i moderan,

jednom rečju svojim je likom pomirio mnoge srpske dihotomije koje uprkos zdravom razumu i, rekao bih, ćutljivoj većini koja ih negira, ipak opstaju kao matriks ideoloških sukoba u Srbiji već predugo vremena. Neobično je zaista videti da neko ko ima samo 23 godine, bez tereta sujete, taštine i ispraznosti, tako tipične za *srpsku elitu* na početku XXI veka može sa apsolutnom ubedljivošću promovisati kodeks vrednosti koji je kombinacija protestantske radne etike, bušida i srpsko-balkanske improvizacije i inovativnosti. Promovisati stalni rad i odricanje na putu ka uspehu, i uvek govoriti da se to na kraju isplati. Učestvovati u svim humanitarnim akcijama i u Srbiji i tamo gde moramo i možemo da pokažemo da smo i mi osetljivi i ispravni deo sveta. Znati pobeđivati, znati i gubiti i prihvatiti da to ne znači da je sve propalo ili da su sve sudije ovog sveta potkupljene. Biti drugačiji Srbin u svetu i u isto vreme građanin sveta u Srbiji koji Srbiju ne namerava da promeni iz korena, već da unapredi sve ono što može i treba da dâ plod.

Naravno, i na Srbiji i svima nama je velika odgovornost da Novak Đoković ostane baš takav. Šanse da Đokovića previsoko podignemo, mimo njegove volje, i prelako isпустimo nisu male, i u drugim okolnostima videli smo ih mnogo puta. U Novakovom slučaju optimizam da će nas *pobediti* daje mi njegova ozbiljnost i razboritost. Kada je reč o slici Srbije u svetu, mislim da može da nam pomogne ne samo zbog činjenice što ćemo svi mi biti iz zemlje odakle je Nole, već možda i zbog toga što će i o nekim stvarima iz prošlosti moći da govori tako da će ljudi o tome hteti više da čuju. Zato jer mu veruju. Zbog toga je važno što Novak čita knjige o Tesli, kao što kaže u svom intervjuu “Sandej tajmsu”. I zbog toga što je svestan šta Kosovo znači za Srbiju. Ne zato jer ga možemo povratiti. Nego zato što ga ne smemo izgubiti. Imajući sve to u vidu, mislim da nisu na mestu procene koliko bi Srbija platila takav marketing koji sa Novakom dobija besplatno. Novak jeste Srbija. I to je ono što nam se odavno nije dogodilo. ▶

Autor je stručnjak iz oblasti komunikacija i marketinga u Srbiji i regionu i osnivač agencije McCann Erickson u Srbiji

ATP Top ten

Rafael Nadal	12.070
Novak Đoković	11.665
Rodžer Federer	8390
Endi Mari	6085
Robin Soderling	5435
Tomas Berdih	4215
David Ferer	4060
Jirgen Melcer	2850
Gael Monfils	2465
Mardi Fiš	2395

Nadalov servis Novak stiže do 40:0 i iskorišćava već drugu brejk loptu (6:4).

Novak Đoković prosto ne ume da prestane s pobeđama, zaključuju na oficijelnoj veb strani madridskog turnira i, kao i sve vodeće svetske agencije, konstatuju da je on prekinuo niz od 37 uzastopnih pobeđa “kralja šljake”.

Primajući trofej pobednika Đoković je primetio da Nadal u finalu nije imao sreće, ali i da je “uvek veliki izazov igrati s tobom, ti si veliki šampion. Nadam se da ćemo igrati još mnogo mečeva”. Ne baš najsrećniji, Nadal je uzvratio čestitkama Novaku i njegovom timu, te konstatacijom da je “ono što radite ove godine neverovatno”.

REPRIZA U RIMU: Već naredne nedelje u Rimu, stvar se ponovila. Novak Đoković je u polufinalnom meču na neviđen način pobeđio Endija Marija, očigledno rešenog da konačno postane slavan tako što će prekinuti niz ovogodišnjih Novakovih pobeđa, kad već ne uspeva da bude najbolji u istoriji britanskog tenisa. ▶

Pa, skoro da mu je uspelo. Od tročasovnog susreta samo prvi set je mogao da se gleda opušteno, s nogama na stolu i kokicama u krilu. Posle tih 6:1 stvari su se naisto preokrenule, ne samo zato što je Mari drugi set dobio s 6:3, već i zbog vidljive Đokovićeve nervoze, potom i umora – od čega nas je proteklih meseci odvikao do gotovo čiste razmaženosti. Neizvesnost je ponovo porasla posle početnih 3:1 za Đokovića u trećem setu – Mari je najpre izjednačio, potom su “razmenili” brejkove posle kojih Mari nije uspeo da dobije set na svoj servis, niti da parira Đokoviću u taj brejku (7:2) koji je odlučio porednika (6:1, 3:6, 7:6).

Posle iscrpljujućeg polufinala i znatno manje vremena za oporavak od Rafaela Nadala, koji je svoj meč okončao nekoliko sati ranije u dva seta, Đokovića je bilo teško proglasiti za favorita. To nije učinio ni Nadal, izjavljujući da nakon madridskog i ranija dva poraza na šljaku u Rimu izlazi znatno manje opterećen od Đokovića. Posle tročasovnog odlaganja početka finalnog meča zbog kiše u Rimu – što svakako nije dodatno opustilo dvojicu suparnika – na terenu se sve moglo videti, ali ne i Nadalova “neopterećenost”. Uz prihvatanje primedbe da je posle svega lako biti pametan, Rafael Nadal je “pukao” u osmom, devetom i desetom gemu prvog seta. Pri rezultatu od 4:3 Nadal ne uspeva da se odupre napadima Novaka Đokovića i gubi servis (5:3). U sledećem gemu na zastrašujuće poznat ljutit, neverovatno snažan i precizan “nadalovski” način vraća brejk (5:4).

I gubi svoj servis u sledećem, desetom gemu (6:4).

Đoković je psihološku prednost iz prvog iskoristio već na početku drugog seta, kada je u drugom gemu posle serije izjednačenja u sjajnim razmenama udaraca napravio brejk i poveo s 2:0. Nadal je odmah uzvratio, ali u nastavku borbe Đoković nije lakše osvajao poene ni na svoj servis, koliko je sigurnošću i spremnošću da rizikuje deprimirao Nadala, od početka prisiljenog da juri rezultat, a ne da ga diktira, čak ni na svoj servis. To se, na kraju, ponovilo i u desetom gemu drugog seta, kada je pri rezultatu 5:4 za Đokovića servirao Nadal. U neverovatnoj seriji Đokovićevih odbrana rezultat u poenima bio je 0:40, posle čega je Nadal uspeo da izjednači – ali je to bilo sve – i izgubi s 2:0 (6:4, 6:4).

USPON KA VRHU: Nakon dva sata i 13 minuta, Đoković upisuje četvrtu uzastopnu pobedu nad prvim svetskim reketom, sedmu “vezanu” titulu na ovogodišnjim turnirima

– i izjednačenje s najboljim nizovima pobjeda, po četiri na mastersima serije 1000, koje su do sada delili Nadal i Federer. I beleži 37. uzastopnu pobjedu od početka sezone. Do izjednačenja rekorda Džona Mekinroa treba mu još pet, ali mu je sigurno neuporedivo važnija prilika da konačno ostvari teniski životni san i popne se na prvo mesto ATP liste najboljih igrača.

Za taj uspon na tron potrebno mu je, uz postavku da Nadal ne ispadne ni u finalu, da se probije i pobjedi u polufinalu. U tom slučaju Đoković postaje broj 1, pa i ako Nadal šesti put osvoji Rolan Garos na kome je prethodno No-

PODRŠKA: Redovna slika sa turnira

vaka dva puta izbacivao u polufinalu.

Ovaj Novakov juriš na prvo mesto ATP liste, slažu se stručnjaci i Đoković, počeo je krajem prošle godine, na finalnom meču svetske grupe Devis kupa u Beogradu. “Menjao sam se tokom prethodnih godina, učio naporno radeći i čekao da se sve složi kako treba”, rekao je Đoković posle turnira u Rimu. “I ranije sam dobijao velike protivnike, ali u tome nije bilo konzistentnosti niti čvrstog mentalnog pristupa mečevima... Mislim da se promena dogodila posle pobjede u Devis kupu, što mi je ulilo neverovatnu energiju. Danas definitivno više ne razmišljam o gubitku meča, već samo o pobjedi.”

Ukoliko ga taj stav dovede do pobjede na predstojećem Rolan Garosu, srušiće ne samo Mekinroov rekord u broju uzastopnih pobjeda, nego i rekord “open ere” s nizom od 46 pobjeda koji drži Giljermo Vilas. “Za mene je neverovatna čast da budem deo te istorije i deo elite igrača kakvi su Federer, Nadal, Mekinro, Lendl i igrači koji su pobjeđivali u mnogo uzastopnih mečeva”, rekao je Đoković u Rimu, dodajući da naredna četiri dana neće pipnuti reket: “Odmor je veoma važan za oporavak, a onda

ću biti spreman za Rolan Garos.”

Kako je Đokovićev neprekinuti niz pobjeda i osvojenih turnira rastao, tako se pojačavao i jezik novinarskog izveštavanja o retko viđenom fenomenu, sve dok se nije učinilo da ponestaje reči. Najpre u domaćim medijima, koji i inače brzo dostižu ekstazu – ali su na prvi neuspeh ili “neuspeh” skloni naglom padu u karasevdah. Što se svetskih tiče, oni pažljivo prate fenomen zvani Novak Đoković, još od kako je pre pet godina na Vimbldonu nastupilo petoro srpskih teniserki i tenisera, učinivši da Srbija postane znatno vidljivija na teniskoj nego na geografskoj mapi sveta, po rečima kolege Vojislava Miloševića. Godinu dana pre toga, 2005. u Vimbldonu je Novak kroz kvalifikacije ušao u glavni žreb i potom pobjedio u prva dva kola, što ga je uvelo u prvih sto igrača na svetu, pred Vimbldon 2006. bio je na 40. mestu ATP liste, a već u proleće naredne godine bio je najmlađi igrač u prvih deset na svetu, rangiran kao sedmi. Pre toga, najbolje rangirani teniser iz Srbije bio je Slobodan Živojinović (na devetnaestom mestu, oktobra 1987).

Još pre no što je pobjedio na nekom ATP turniru, videlo se, Novak Đoković ima sve izgleda da postane najbolji teniser Srbije svih vremena, ne samo zato što je talentovan ili što je sa četiri godine počeo da igra tenis, a sa dvanaest na nekoliko godina otišao na tenisku akademiju Nikole Pilića u Minhenu, ili što ima jak ovaj ili onaj udarac... Prosto se osećalo da je Novak verovatno najkompletniji igrač kog smo ikada imali – nema vidljive nedostatke, u svemu je dobar – tu su i talenat i snaga, i brzina i pokretljivost, i sve vrste udaraca uključujući moćan servis i voleje, i agresivnost i sposobnost promena taktike i, što je možda najvažnije, psihička stabilnost. Tadašnje procene Đokovićevih mogućnosti su se pokazale više nego tačne, vidi se danas.

PAMET, ŠARM I OSTALO: Primajući pobjednički pehar u Rimu, Đoković se publici obratio i sve vreme ceremonije “iz glave” govorio na italijanskom jeziku. To sigurno nije smanjilo toplinu aplauza kojim ga je desetak hiljada gledalaca pozdravilo. Znanje jezika (italijanski, nemački, engleski) svakako doprinosi Novakovoj popularnosti – na engleskom je često duhovitiji nego na srpskom – naročito zato što ne propušta priliku da se bar jednom rečenicom domaćinima obrati na njihovom jeziku, od španskog u Madridu do kineskog u Pekingu i Šangaju. Uzgred, valjda ne treba podsećati da je Đokovićeva bronzana medalja s Olimpijskih igara

2008. godine jedna od prve tri koje su osvojene pod državnom firmom Srbija (Milorad Čavić i vaterpolisti su osvojili druge dve).

Uz komunikativnost, u koju spada i povremeni običaj da na teren izlazi prerušen u Zoroa ili pilota, pažnju odavno privlači i Đokovićev imitatorski talenat kojim "skida" svoje sportske kolege, Nadala, Federera, Mariju Šarapovu... Do pre godinu-dve bio je opasno na ivici da deo ceremonije uručjenja pobjedničkog trofeja postane i izvođenje neke Novakove "tačke". Na sreću, organizatori su na vreme shvatili da u takvim zahtevima i očekivanjima preteruju.

Duhovit je i na "klizavom" terenu. Kada je 2007. na mastersu u Kanadi voditelj greškom objavio da je pobedio "Đoković iz Hrvatske" nonšalanto je razbio osećaj neprijatnosti komentarom: "Don't worry, I'm not mad, it's the same thing", nema veze, nisam ljut, to je isto. Po rečima kolege Milana Miloševića iz 2007, kada su Novakovi uspjesi na terenu ušli u listu deset događaja godine, Đoković "pokazuje nešto što ranije nije bilo svojstveno srpskom i srpskom sportskom duhu. Naše plahovite naravi karakterišu iznenadni podvizi, kratki dah, nagli padovi duha i po pravilu slabost u završnici... Rođen je 22. maja 1987, tri godine pre

početka ratova raspada, a dva dana pre nego što je jedan čovek izgovorio rečenicu: 'Niko ne sme da vas bije'. Odrastao dok nas je posle dve decenije, tuklo i kuso i repato. Ima očito i nekog sindroma kompenzacije koju sportski uspehi proizvede u masi i zato se sada mnogima čini da oni, a ne Nole vladaju dropshot/slice bekhendom, čak i kad to ne umeju ni da izgovore. Sport se ovde često i olako povezuje i sa politikom i sa društvenim zbivanjima, i služi kao neka simbolička zamena za stvarnost, a zvezde se ovde lako zavole, ali i još lakše odbace... Treba učiti od tog momka."

Ovdašnja politika se ne libi da učestvuje u "podeli" srpskih sportskih uspeha, pa bilo to i samo upornim slanjem čestitki s turnira na turnir i iz utakmice u utakmicu. Što se tenisa tiče, najnovija pojava je ministar inostranih poslova Vuk Jeremić, koji je zdušno navijao iz lože Đokovićevih na finalima turnira u Madridu i Rimu.

Novost u državno-sportskim teniskim odnosima predstavljaju pokušaji porodice Đoković da "dokapitalizuje" Novakove uspehe očekujući da im se porodično ulaganje u početke njegove karijere nekako "vrati". Bilo kroz materijalnu ili nematerijalnu pomoć u izgradnji teniskih

stadiona i centara – od pominjana dva, u Beogradu i Kragujevcu, za sada nema ništa; ustupanjem prostora za pre tri godine pokrenut Srbija open u Beogradu, na terenima Sportskog centra "Gale Muškatirović", ili "širom podrškom" u ovogodišnjem pokušaju Novakovog oca, Srđana Đokovića, da "preuzme" Teniski savez Srbije.

"Vreme" je ove godine o tome dosta pisalo, a ovde se pominje samo kao indirektni ali definitivni simptom da je Novak Đoković postao najveći i najbolji srpski "brend", lice po kome u svetu prepoznaju Srbiju. Evo primera, uostalom: glavni urednik "Vremena" Dragoljub Žarković, učestvujući prošle godine na nekom međunarodnom medijskom skupu u Hajdaraabadu nikako nije uspevao da taksisti objasni odakle je. Nije pomagalo ni "Srbija", ni "Jugoslavija", pa ni "Tito", sve dok se nije setio magičnih reči "Novak Đoković".

Takvu prepoznatljivost ne bi valjalo kvariti ni dovoditi u pitanje. Novak je ambasador Srbije u svetu i bez diplomatskog pasoša, a tenis će se u Srbiji razvijati onoliko koliko Srbija konačno počne da ulaže u neku novu decu. ◀

Aleksandar Ćirić

INTERNET ZA PONETI

Veza koja vas nikad neće napustiti!

- Nosite ga svuda sa sobom i bićete uvek online,
- nema merenja protoka – Flat paketi,
- brzina do 1 Mbps,
- nema dodatnih troškova,
- instalira se za dva minuta!

Mesečna pretplata - 1.770 dinara
Uspostava usluge - 1.770 dinara

Sve cene su izražene sa PDV-om.

Prodaja:

Beograd: 011 4100 200
Novi Sad: 021 3100 200
Niš: 018 3100 200
Pančevo: 013 351 550

Uz kupovinu Internet za poneti paketa do 1. juna, novi korisnici na poklon dobijaju JNRS domen na godinu dana.

Usluga dostupna na teritoriji pokrivenosti.
www.oriontelekom.rs

Stvarno
bez ograničenja!
– Flat paketi!

Godinu dana
NEOGRANIČENO
11.800 dinara

ORION
telekom
Ozbiljna veza

Paket Roberta Kupera

Ne postigavši kompromis u tri runde “tehničkih pregovora”, predstavnici Beograda i Prištine su se složili da zamole medijatora da ponudi rešenje za spor oko električne energije i telekomunikacija

NEREDI U PRIŠTINI izbili su u četvrtak, 12. maja, u toku razgovora šefa srpskog pregovaračkog tima Borislava Stefanovića i zamenika kosovskog premijera Hajredina Kučija. Pristalice “Samoopredeljenja” (Vetevendosje) Aljbina Kurtija bacale su kamenice, kese napunjene crvenom bojom i flaše. Iz kamiona parkiranog pored puta na ulazu u Prištinu bačena je kutija stiropora na Stefanovićev automobil u pokretu. Uzvikivane su parole “Ne pregovori, samoodlučivanje” i klicalo se UČK. Policija je rasterala demonstrante suzavcem i pendrecima. Povređeno je 15 demonstranata i policajaca.

Kosovski premijer Hašim Tači izjavio je da posetu šefa srpskog pregovaračkog tima Prištini vidi kao službenu posetu i ocenio da ona predstavlja početak novih odnosa...

U Beogradu, opozicija (najviše DSS) je zamerila Stefanoviću zbog odlaska u Prištinu: “Glavni predstavnik Srbije u tim razgovorima posetio je Prištinu u zvaničnom svojstvu predstavnika države Srbije u državi Kosovo i to konačno potvrdio sedeći za stolom pod zastavom albanskog Kosova i pod zastavom Srbije”, kazao je potpredsednik DSS-a Slobodan Samardžić.

Ministar za Kosovo i Metohiju Goran Bogdanović je u Leposaviću, gde je prisustvovao otvaranju sportske hale, izjavio da je poseta pregovarača Stefanovića radnog karaktera i prilika da se pokaže međunarodnoj zajednici da Albanci i Srbi mogu razgovarati bez posredstva međunarodnog faktora.

TRI RUNDE: Prvi pregovori predstavnika Beograda i Prištine nakon proglašenja kosovske nezavisnosti počeli su 8. marta 2011. u Briselu, a usledili su nakon što je Međunarodni sud pravde objavio mišljenje o legalnosti proglašenja kosovske nezavisnosti, a Srbija prvobitni predlog zamenila tekstom nove rezolucije koju je predsednik Srbije Tadić usaglasio sa evropskom komesarkom za spoljne poslove Ketrin Ešton. Početak pregovora je odlagan zbog toga što je u Prištini pala vlada i bili su raspisani novi izbori.

Beogradska i prištinska delegacija 8 i 9.

POSETA SRPSKIH PREGOVARAČA: Neredi u Prištini Foto: Reuters

marta razgovarale su o međusobnoj ekonomskoj saradnji, o telekomunikacijama, vazdušnom saobraćaju, carinskim pečatima, zemljišnim knjigama i knjigama rođenih i umrlih.

U drugoj rundi, 28. marta, razgovaralo se o elektroenergiji, slobodi kretanja, i ponovo o carinskim pečatima, vazdušnom saobraćaju i o učešću Kosova u regionalnim inicijativama. Izvestan napredak postignut je u razgovorima o zemljišnim knjigama, knjigama rođenih.

Treća runda, 15. aprila, opet o slobodi kretanja, registarskim tablicama za automobile i o priznanju diploma.

Pošto u prethodnim razgovorima nisu postigli kompromis, predstavnici Beograda i Prištine su se složili da zamole medijatora Roberta Kupera da ponudi rešenje za spor oko električne energije i telekomunikacija, problema koji se razgoreo kada su kosovske vlasti presekle veze i odnele uređaje srpskih operatora mobilne i fiksne telefonije.

Posrednik je u sredu 4. maja u Prištinu i 5. maja u Beograd doneo Predlog o energiji, telekomunikacijama, slobodnom kretanju građana i carinskim pečatima. To nije tzv. uzmi ili ostavi predlog, već osnova za dalju diskusiju, o kojoj pregovaračke delegacije iznose svoje primedbe 17. i 18. maja, u četvrtoj rundi, koja počinje

kada ovaj tekst odlazi u štampu.

Tokom tog četvrtog kruga pregovora trebalo bi da budu pokrenuta i pitanja zaštite kulturne baštine i rešavanja sudbine nestalih i kidnapovanih lica.

Na sednici Saveta bezbednosti ministar spoljnih poslova Jeremić je, u međuvremenu, bez uspeha pokušao da istraga povodom izveštaja Dika Martija o trgovini ljudskim organima talaca UČK 1999. bude vođena i pod okriljem UN-a kao što su bile i istrage o ratnim zločinima na drugim područjima bivše Jugoslavije.

On je u govoru u SB-u, 12. maja, naglasio da je, prema međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava, Kosovo na dnu liste kada je reč o bezbednosti i poštovanju ljudskih prava, a ne “mlada, dinamična demokratija u razvoju”, kako je to prikazao ministar spoljnih poslova Enver Hodžaj, koji je u SB-u UN nastupio kao privatno lice pod tablom UNMIK-a.

Jeremić je posebno skrenuo pažnju na to da više ljudi sedi za stolom Saveta bezbednosti UN-a nego što Srba sada ima u Prištini, a bilo ih je 40.000 pre rata; da u staroj srpskoj prestonici Prizrenu sada ima 18 Srba, a bilo ih je 10.000 pre rata; u Gnjilanu ih je 100, od nekadašnjih 15.000; u Uroševcu je ostao jedan

Srbin, a u Suvoj Reci – nijedan. Prema podacima UNHCR-a, od 200.000 ljudi proteranih sa Kosova za proteklu deceniju vratilo manje od 15.000, a ove godine – svega 47. “Toliko o multietničnosti na Kosovu”, naglasio je.

Inicijativa nije prihvaćena jer su se SAD, Francuska i Britanija snažno zalagale protiv toga da SB da poseban mandat za istragu povodom Martijevog izveštaja, uz argument da mandat za tu istragu ima EULEKS.

ROSA NA SEVERU: Priština je prethodnih dana povlačila poteze usmerene na realizaciju svog plana za sever Kosova. Tamo su promenjeni svi komandanti policijskih stanica. Predsednici lokalnih samouprava na severu Kosova u mestima većinski naseljenim Srbima odbacili su takvu odluku direktora Kosovske policijske službe (KPS) Rešata Maljićija. Srpski ministar za KiM Bogdanović je izjavio da će Srbija dati podršku tim komandirima da ne napuštaju svoja radna mesta.

Načelnik Kosovsko-mitrovačkog okruga Radenko Nedeljković zatražio je 6. maja od predstavnika EULEKS-a da se suprostavi ulasku i delovanju specijalne jedinice KPS ROSA na severu Kosova, koja je počela sa oduzimanjem novih srpskih tablica i sa privođenjem lica, što srpska strana ocenjuje kao demonstraciju sile i zastrašivanje.

U tom kontekstu pala je izjava predsednika SPS-a i ministra policije Ivice Dačića prištinskom listu “Zeri” o razgraničenju srpskih sredina od albanskih na Kosovu i Metohiji, zbog koje je usledila bura na srpskoj političkoj sceni.

DSS je ocenio da je ideja o podeli Kosova nedopustiva i neustavna.

Dragan Todorović iz SRS-a da je reč o “podvali Amerikanaca”. Koordinator Vlade Srbije za odnose sa javnošću Slobodan Homen izjavio je da Dačić nije prekršio kodeks Vlade jer je jasno rekao da je to njegov lični stav.

S obzirom na to da je i Borislav Stefanović pominjao podelu Kosova, ministar spoljnih poslova Vuk Jeremić je ponovio da postoji samo jedna politika i to je državna politika, a ona je zasnovana na Ustavu Srbije i rezolucijama Skupštine Srbije.

Američki učesnik u razgovorima Beograda i Prištine Tomas Kantrimen je ponavljao da pregovori o statusu ne dolaze u obzir, ali iz njegovih javnih izjava proizlazi da se rezultat pregovora može odraziti na status – naglašavao je da je fleksibilnost u dijalogu ključan za ostvarenje tri glavna cilja Kosova – nedvosmisleno

BORKO STEFANOVIĆ

RUNDA ZA RUNDOM U BRISELU: Edita Tahiri i Borko Stefanović Foto: Reuters

Srpski pregovarački tim, kao što je rečeno, vodi politički direktor Ministarstva spoljnih poslova Srbije Borko Stefanović. On je, inače, učestvovao i u pregovorima o prodaji Naftne industrije Srbije 2008, o rešavanju slučaja Miladina Kovačevića, u pregovorima sa Izraelom o spornom ugovoru o zakupu satelita i o dolasku EULEKS-a na Kosovo.

EDITA TAHIRI

Prištinski pregovarački tim vodi Edita Tahiri, nekadašnja spoljnopolitička savetnica Ibrahima Rugove, učesnica u pregovorima u Rambujeu 1999, članica kosovske delegacije na Međunarodnoj konferenciji za bivšu Jugoslaviju u Londonu 1992.

ROBERT KUPER

Medijator u razgovorima u ime Evropske unije je Britanac Robert Kuper, visoko pozicionirani evropski diplomata, član Evropskog saveta za spoljne poslove, a pre toga do 2002. bio je bio specijalni predstavnik u Avganistanu. On je zagovornik doktrine o “novom liberalnom imperijalizmu”, kako sam piše u svojoj knjizi *Postmoderna država*, kojom je navodno uticao i na britanskog ekspremijera Tonija Blera. On zastupa tezu da je izazov za posmoderni svet upotreba ideje o duplim standardima. “Među nama mi delujemo na osnovu zakona i otvorene kooperativne bezbednosti, ali kada je reč o staromodnim državama izvan postmodernog kontinenta Evrope, moramo se vratiti na grublje metode iz ranijih vremena – silu, preventivni napad, prevaru i sve što je potrebno u opštenju sa onima koji i dalje žive u svetu iz XIX veka, u kojem je svaka država za sebe...”

TOMAS KANTRIMEN

Američki učesnik u tim razgovorima Tomas Kantrimen je diplomata od karijere (govori srpskohrvatski, arapski, italijanski i nemački). Radio je u američkoj ambasadi u Beogradu od 1982. do 1985, kasnije u kancelariji za istočnoevropske i jugoslovenske poslove u Stejt departmentu, bio je vojnopolitički savetnik tokom američkih operacija “Pustinski štit” i “Pustinska oluja” u Iraku, radio je u američkoj ambasadi u Kairu, a od 1991. do 1993. u američkoj ambasadi u Rimu, pa u Atini. Bio je čovek za vezu sa specijalnom komisijom UN-a koja je istraživala da li Irak ima oružje za masovno uništenje. Dobio je priznanja za doprinos demokratskim transformacijama u Hrvatskoj i Srbiji, a i za doprinos američkoj javnoj diplomatiji.

uspostavljanje punog suvereniteta, ostvarenje većeg međunarodnog priznanja, uključujući članstvo u UN-a...

U intervju za Radio Slobodna Evropa on kosovskim strukturama poručuje i da budu pažljivije prema Evropskoj uniji. “Mi želimo da vidimo pozitivne odnose između EU i Kosova. SAD se neće udaljiti, mi ćemo zadržati našu snažnu podršku Kosovu kao modernoj evropskoj zemlji XXI veka, ali činjenica je da je EU Kosovu ponudila mnogo više pomoći nego SAD, a to

će biti tako i u budućnosti.”

Umesto dosadašnjeg predstavnika Pitera Fejta, koji nastavlja da obavlja dužnost šefa Međunarodne civilne kancelarije, u Prištinu je 12. maja prvi put došao novi prelazni predstavnik Evropske unije za Kosovo Fernando Ćentilini. Uručili su mu prvi zahtev: predsednica Kosova Atifeta Jahjaga je u razgovoru sa njim tražila da EU više ne pominje Rezoluciju 1244 kada se ona odnosi na Kosovo.

Milan Milošević

Budućnost je u povezivanju

“Ako država i društvo i crkve dozvoljavaju, kao što se sada događa, da se izruguje Sveti otac papa Benedikt XVI, da se smeju u Srbiji davati strašne negativne ocene o njemu i da niko ne reaguje, onda to znači da ovo društvo samo po sebi želi da se ponovo zatvori u prošlost”

U toku je upravo prolećno zasjedanje Svetog arhijerejskog sabora SPC-a. Patrijarh Irinej je najavio da će jedna od tačaka na prolećnom zasjedanju Svetog arhijerejskog sabora Srpske pravoslavne crkve biti i rasprava o dolasku poglavara pape Benedikta XVI.

O ekumenizmu, predrasudama, bolnim tačkama, autentičnom i neiskrenom dijalogu razgovaramo sa nadbiskupom beogradskim Stanislavom Hočevarom.

“VREME”: U jednom intervjuu od pre nekoliko godina, na pitanje “Ko je Stanislav Hočevar, osim što je nadbiskup?”, kazali ste: “Strašno trpi zbog podeljenosti istočnog i zapadnog hrišćanstva i ne plaši se mačeva niti s jedne niti s druge strane.”

NADBISKUP STANISLAV HOČEVAR: Sve više trpim.

Zbog čega?

Svi smo i istočna i zapadna crkva, premalo osetljivi kada je reč o jedinstvu i zajedništvu. Mačevi o kojima sam govorio su upravo nerazumevanje sa obe strane. Vrlo brzo se stvaraju predrasude. Ko god se danas zalaže za jedinstvo hrišćana nailazi na neshvatanje. I to je znak da je jedinstvo hrišćana Božija volja. Najveća Isusova želja je da svi njegovi učenici budu jedno. Ne bojim se biti odrešit i radikaln kada je to u pitanju i reći – gde nema jedinstva tu se radi protiv Isusa Hrista.

Kada je reč o dolasku pape u Srbiju, kakvu odluku Sabora SPC-a očekujete?

Pre svega, svaki crkveni događaj, bez razlike u kojoj se hrišćanskoj crkvi događa, je događaj za sve nas. I ja se jako tome radujem. A nisam pozvan da izražavam svoje želje, već se samo mogu moliti da episkopi Srpske pravoslavne crkve, kao i svi stanovnici Srbije, u ovom važnom momentu ispune svoj istorijski i duhovni zadatak. Isto tako, nije moja uloga

da izražavam svoje procene, već da radosno pratim događaje u sestrinskoj crkvi. Sve drugo bi bilo mešanje u život SPC-a.

Koji je, po vama, taj istorijski i duhovni zadatak?

Da su verni Isusu Hristu i zadaći crkve. Crkva putuje kroz istoriju i episkopi su pozvani da pametno procenjuju znakove vremena. Ubeđen sam da će to učiniti.

Znači li to da verujete da će, kakva god odluka da se donese, ona biti pravilno procenjivanje znakova vremena?

Svaka crkvena zajednica može da pogreši, da ne ispuni svoje poslanje. Ja ne mogu definitivno da sudim, ali mogu na osnovu toga šta će se odlučiti da kažem svoj stav i mišljenje.

Vidim da ste veoma oprezni. Ali, možete li nam reći, šta ako Sabor odluči da ne pozove papu?

Za mene nije glavno pitanje da li Sveti otac dolazi, već je pitanje zrelosti društva i Crkve. Da li imamo zrelost dijaloga ili ne. Za mene je važno da tragamo i da smo sposobni razgovarati. Katolička crkva je dala vrlo važne teološke putokaze. Potrebno je pokrenuti preobrazbeni proces čitavog društva. Nije reč samo o događaju dolaska i odlaska, već preobražavanju svih nas u zrelo i odgovorno društvo.

Izjavili ste da i pored želje da dođe u Srbiju, Sveti otac ne želi da narušava do sada postignuti socijalni mir i zajedništvo u Srbiji. Da li mislite da bi poziv poglavaru Rimokatoličke crkve doprineo razgovoru i sazrevanju ili bi još više rasplamsao podele?

To nije pitanje šta ja mislim, već se radi o tome šta crkveni pastiri, episkopi misle i čine. I šta čini država. Ako država i društvo i crkve dozvoljavaju, kao što se sada događa, da se izruguje Sveti otac papa Benedikt XVI, da se smeju u Srbiji davati strašne negativne ocene

o njemu, i da niko ne reaguje, onda to znači da ovo društvo samo po sebi želi da se ponovo zatvori u prošlost. Budućnost je put povezivanja čovečanstva. Ako želimo budućnost bez konflikata, moramo bolje da se upoznamo, prevaziđemo predrasude iz prošlosti. Moramo da preobražavamo konflikte u komplementarnost, u sinergiju. Različitost može samo pomoći da naša snaga zajedništva bude veća i lepša. Nije pitanje samo po sebi šta će se dogoditi jer On nas je pozvao da budemo saradnici njegove istorije, spasenje zavisi od svih koji vode crkve i verske zajednice. Pitanje je da li su odgovorni u crkvama preuzeli tu odgovornost i svoje vernike vaspitavaju u duhu jevanđelja, odnosno u duhu religije kojoj neko pripada.

Po vašem mišljenju, da li SPC vaspitava svoje vernike u tom duhu?

Ne mogu dati odgovor jer ne poznajem dovoljno svaku eparhiju, manastir, knjigu. Mogu samo primetiti da u čitavom društvu, pa dakle i u religioznim zajednicama, još uvek ima netačnih podataka. Govorilo se ovih dana da je u Jasenovcu bilo 800.000 ljudi pobijenih, što istorijski nije adekvatno. Takve vesti i neistine se iznova i iznova šire u medijima. Tačka koja me boli je da nema intelektualaca, stručnjaka koji bi započeli javni dijalog kako bi se na taj način proučavali problemi iz prošlosti, što je i zadaća države. A ne samo ponavljale stare fraze i istorijske netačnosti.

foto:
M. Milenković

Šta bi još država mogla da uradi?

Ako gledate sve televizijske emisije, okrugle stolove, pogledajte koliko je pozvanih katolika koji bi mogli dati svoje mišljenje. Da li su katolici uključeni u strukture državne vlasti? Nemate skoro nijednog predstavnika katolika u nijednom ministarstvu. Što znači da katolici nisu adekvatno prihvaćeni.

Kada kažete da je u Srbiji dozvoljeno izrugivanje pape Benedikta XVI, na šta mislite?

Recimo, ako su bile neke poteškoće u delu crkve, među sveštenicima, onda se to pripisuje njemu. I mnogo takvih stvari. To se posebno događa u nekim redovnim emisijama. Mnogi vernici su me zvali telefonom, jako su povređeni. Simptomatično je da često oni novinari koji uživaju ugled, upravo su oni "poslati u vatru" da se izruguju. Što znači da tu postoji neka organizovana težnja. Mi u ovim godinama ne primećujemo veća otvaranja. Baš naprotiv.

Da li mislite da je to zaista zatvorenost prema Katoličkoj crkvi ili je rezultat jedne druge dimenzije, nacionalne, u odnosu Srbija – Hrvatska?

Nažalost, na našim prostorima je došlo do identifikovanja nacionalnosti i konfesionalnosti. S druge strane, pokažite mi knjige u Srbiji koje Katoličku crkvu objektivno predstavljaju. U mnogim enciklopedijama i drugim knjigama stalno se ističu predimenzionirane ili neobjektivne dimenzije Katoličke crkve. Stalno i svuda

pronalazite takvu literaturu i nikome nije stalo da to promeni. I na svečanosti Svetom Savi se još uvek stavljaju u njegova usta reči da se treba boriti protiv rimske jeresi. To znači da je poruka odgovornih ljudi da se katolici manje vredni državljeni.

Drugo, mislim da je poslednje vreme za Srbiju da Katoličku crkvu ne identifikuje sa Katoličkom crkvom u Hrvatskoj. Ja bih molio vlasti i sve druge da ako govore o Katoličkoj crkvi govore o Katoličkoj crkvi u Srbiji i neka nam kažu kada katolici koji žive u Srbiji nisu bili u saglasnosti sa svojim pozivom. Tu se vidi da nešto nije u redu sa samim shvatanjem ovdašnjeg stanovništva. Katolici se ponižavaju i uvek poistovećuju sa događajima koji su se dešavali izvan Srbije.

Izvan Srbije, ali su se dešavali Srbima. Pritom, ne mislite li da je kočnica i to što je, recimo, Katolička crkva u Hrvatskoj pozvala vernike na post i molitvu za pravednu presudu hrvatskim generalima u Hagu?

Dakle, objektivnost i pošteno novinarstvo zahteva da se govori o Katoličkoj crkvi na univerzalnoj razini. Jedno je Katolička crkva na univerzalnoj razini, a drugo je ona u Hrvatskoj. I kao što sam već rekao, ne treba stalno povezivati Katoličku crkvu u Srbiji sa onom u Hrvatskoj. Ako ko želi pisati o Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj, treba biti toliko pošten da se ide na izvore i da se saslušaju obe strane. Veliki greh

je da se samo jedna strana interpretira, a niko se ne pita niti sasluša druga strana. Hrvatska ima svoju Biskupsku konferenciju i portparole i ko hoće objektivno da izveštava treba da pita njih. A jednostranim pristupom se iznova uništavaju dobri odnosi, truje klima. A to nije dozvoljeno. Kada imamo sve objektivne podatke, onda svaki čitalac i gledalac može objektivno da "presudi". Treba znati zašto se Katolička crkva u Hrvatskoj postavlja tako i to bi služilo dijalogu. Mi svi znamo da svaki medij ima za sobom vlasnika koji ima svoje konkretne interese, što ne može biti put istraživanja objektivne istine.

Dok razgovaramo ne mogu da se otmem utisku da niste zadovoljni ovdašnjom situacijom u društvu, otvorenosti. A čini mi se opet da u delu naše javnosti vlada suprotno mišljenje. Među delom vernika Srpske pravoslavne crkve prisutno je osećanje da se retko kada toliko govorilo o Katoličkoj crkvi, o ekumenizmu, da je SPC, neki će reći, preotvorena za razne uticaje Katoličke crkve, maltene skoro pa "nadvladana". Otkud ta razlika u percepciji?

Percepcija javnosti je pre svega percepcija straha. To je zbog toga jer se premalo govori na okruglim stolovima, u medijima. Kako to da ne mogu nikada biskupi Katoličke i Pravoslavne crkve zajedno sesti i razgovarati o određenim stvarima i zajedno odgovarati na pitanja? Čovek bi očekivao da imamo priliku da tako govorimo, sa poštovanjem, bez vređanja. Da svi koji žele mogu mirno, dostojanstveno postaviti svoje pitanje. Čovekovo dostojanstvo sastoji se i u tome da može da pita. Potrebno je da postoji poštovanje i vera u dobronamernost svakog sagovornika. Bez toga, društvo ne može da napreduje. I treba u stanovnicima Srbije probuditi tu dobronamernost. Zbog teškoća iz prošlosti, mnogi nastupaju iz straha i iz osećanja ugroženosti

A kome bi odgovarala atmosfera straha? I šta, po vama, ima stvarnu podlogu, a šta je "prikupljanje poena"?

Mnogo faktora je tu. Kada se govori o poteškoćama, mi živimo na granici istoka i zapada i u prošlosti je zaista bilo jako mnogo konflikata. Niko danas objektivno ne prikazuje, recimo, kako je jedna ista Hristova Crkva već u prvom milenijumu bila različito usmerena ka nekim pitanjima. Recimo, na istoku je uvek crkva bila jače povezana sa svetovnom vlašću nego na zapadu. Na istoku se razvijala partikularno, sve počinje episkopijom, na zapadu se gledalo ►

na univerzalnost pod jednim vođstvom. Sve je to rezultiralo i u stvaranju različite percepcije života. U hrišćanstvu je na istoku jako naglašavana liturgija kao put usavršavanja čoveka, dok se na zapadu uvek naglašavalo socijalno učenje. Tokom vekova se onda mnogo tih različitih percepcija hrišćanstva na istoku i zapadu konkretizovalo u jednu kulturu, mentalitet. A naglašavale su se samo spoljne razlike koje su onda rađanjem nacionalnih država dobijale i jednu nacionalnu kulturu. Sva filozofija života se razvijala na razlikama. One svaka postoje, ali se predimenzioniraju. Pritom tu ulazi politika, koja opet "nudi" različite poglede na budućnost. Vi znate kakva je diskusija unutar čitavog stanovništva Srbije, da li i kako u evropske integracije. Sada je dilema između toga, da ne nabrajam alternative. I u toj prašini i toliko iskustava iz prošlosti i različitih pogleda na sadašnjost, najlakše je stvarati predrasude i uzimati poene za sebe.

Da li mi se čini ili je za vas situacija ovde gora nego što je bila pre nekoliko godina?

Dobro, to je prirodni proces. Zašto? Nikada ne smemo zaboraviti da istorija ide jednim tokom i budući da se na ovim prostorima događalo mnogo teških stvari, odnosi između različitih republika, pitanje odnosa sa Kosovom, te je jasno da sve to prouzrokuje mnoga pitanja unutar samog srpskog društva. Mnoge istorijske činjenice zahtevaju jednu novu sintezu. Danas ima jako mnogo različitih analiza i premla sinteza. Jasno je da država Srbija i stanovnici treba da traže novo mesto u ovoj konstelaciji. U svim stanovnicima je pre svega strah, još osnažen ekonomskom krizom. U tom traženju novog identiteta mnogo je više skučenosti nego u prvom momentu euforije. To je normalan put. Zato je sada tako važno ne zatvarati se, ne bežati od susreta, ne gledati isključivo u prošlost, već pronalaziti šanse. Srbija ima izvanredno mnogo velikih šansi, meni je samo žao da to ne iskoristimo.

A ima li promena u odnosu Katoličke crkve i SPC-a? Na čelo SPC-a je došao novi patrijarh, da li je time nešto drugačije?

I tu se ne može reći nešto izvanredno. Ne stvara crkvu jedan čovek, pa ni prvi odgovorni, pogotovo u istočnim crkvama gde se naglašava sabornost. Radi se o kontinuitetu. Drugo, svaka promena odgovornog u jednoj crkvi zahteva određeno vreme da bi ta ličnost mogla bolje upoznati čitavu situaciju. Prvo vreme je vreme traženja. Najava Njegove svetosti patrijarha Irineja da će se na Saboru govoriti

O Alojziju Stepincu

"Nikada do sada nisam video neko nastojanje da se on integralno predstavi. Treba učiniti sve da se to uradi. I kada to imamo, onda je stvar država da stvaraju istorijske komisije koje dalje proučavaju sve međusobne odnose. Tu treba konstatovati kakve su istorijske činjenice i onda ljudi iz crkve moraju preuzeti odgovornost da se moli za oprostaj, odnosno da dođe do pomirenja. Istraživanje istorije je stvar stručnjaka. Ovde je greh što na svakom polju svako misli da treba o svemu da piše."

o dolasku pape je veoma pozitivna. Patrijarh kao glava stvarno želi dijalog. Ali sada zavisi od čitave zajednice da li će u tako pozitivnom pristupu Njegove svetosti moći svi da sarađuju. A to je pitanje i ostalih autokefalnih crkava.

Najvažnije je to što je pokrenuto stvaranje panortodoksnog, svepravoslavnog sabora. Ja vidim rešenje u tome ne bi li što pre autokefalne crkve zajedno sa rimskim biskupom tražile zajednički sabor, gde bi došli svi biskupi iz obe crkve. I oni su ti koji bi trebalo da daju svoj glas. To je bolje nego da se samo sastaju teolozi. Oni ipak govore više pod vidom struke, a manje pod vidom pastirske odgovornosti.

Vi ste dosta razgovarali i sa prethodnim patrijarhom srpskim Pavlom. Izjavili ste da ste često imali neformalne razgovore i da vas je radovalo što je on tako bio otvoren.

Da, pre svega sa Njegovom svetosti smo razgovarali o vrlo duhovnim stvarima. On je vrlo duboko osećao, kao pravi učenik Isusa Hrista, da je Isus Hristos želeo zajedništvo. Jako je patio što toga nema. Kada sam ga posećivao u bolnici, on mi je to više puta izražavao. "Bože, zašto nismo jedno?", ali u tom najdubljem, mističnom zajedništvu. Kada to kažemo, mnogi mogu odmah da pomisle da se radi o unijama, što je potpuno pogrešno. Ponajpre treba mnogo toga raščistiti, mnogo vremena posvetiti različitim pitanjima, pojmovima, problemima, prevazilaziti predrasude i jednostrane poglede kojih među nama ima previše.

Jasno je da je potreban dijalog. Ali on mora biti plod ljubavi, a ne straha ili voluntarizma, da bi se po svaku cenu stvorio neki ekumenizam ili jedinstvo. Ja samo ne shvatam kako mnogi ne pate što smo podeljeni, što je Hristova crkva pocepana. I za mene je nerazumljivo da se tu rađaju radikalne grupe koje nisu u duhu vere, a kamoli u duhu hrišćanske ljubavi.

Ali može li uopšte biti dijaloga ako je reč o dogmi? Recimo, kako možemo da vodimo dijalog o nečemu kao što je filioque?

Možemo. Crkvene zajednice su posle prvog milenijuma živile u različitim istorijskim situacijama i svaka crkva treba da odgovara na izazove vremena. Zapadna crkva našla se pred velikim pitanjima, na primer i takozvanog teizma (stav koji kaže da je Bog stvorio svet i onda ga napustio, nije više prisutan). Zato je ona proglasila neke dogme, što je bio plod dugotrajne refleksije, kojima je htela da kaže ne, Bog prati svakog čoveka od njegovog rođenja pa do njegove smrti. Ako je ona proglasila dogmu o bezgrešnom začecu blažene Device Marije, to pre svega znači da svako ljudsko biće u Božijim nacrtima ima posebnu jedinstvenu misiju i samo onda živi u saglasnosti sa Božijom voljom ako ispuni svoju životnu misiju. Greh je da ne prihvatam svoju misiju i svoj zadatak.

Zapadna i istočna crkva su se nalazile u drugačijim istorijskim situacijama. Teološki dijalog omogućuje da bolje vidimo zašto jedna ili druga crkva posvećuje više pažnje određenoj tematici. Crkva je uvek odgovarala potrebama vremena; ona mora vernike spašavati od zabluda.

A te su potrebe danas...?

Sada dolazi do globalizacije. Neće biti kao što je nekada bilo, da je narod samo katolički ili pravoslavan ili protestantski. Narodi se sve više mešaju. Migracija je velika i biće veća. Važno je da crkve svojim vernicima pomažu. Recimo, kao kada se pravoslavac nađe u katoličkoj zemlji i obrnuto.

Osnovni zadatak pastira je da razgovaraju. Ako ne bi to činili, onda bi bili neodgovorni. Veliki je greh ako ne traže dijalog, a pre svega dijalog ljubavi. Jer sve nas je Bog stvorio, bilo da je neko pravoslavac, musliman, katolik. Mi smo plod Božije ljubavi i ne možemo više da imamo negativan stav prema drugom.

Pogledajte kako sada i SPC ima u čitavom svetu svoje episkope. S jedne strane se često naglašava takozvani kanonični teritorij jedne crkve, a ipak se šalje svoje episkope svuda po svetu. Jedan narod se kreće na sve strane. Dijalog je nužan i nema drugog puta. Danas sam bio vrlo iznenađen kada je brat iz Pravoslavne crkve govorio kako su se mnogi bunili kada je trebalo da železnica dođe u Srbiju, čak i uvođenje krompira. Ne možemo tako nastupati. Isti oni koji su se borili protiv železnice, protiv uvođenja krompira, sada su protiv ekumenskog dijaloga. ◀

Jelena Jorgačević

АБС Минел

Члан АБС Електро

ВИШЕ ОД ПОЛА ВЕКА РАЗВИЈАНО ПОВЕРЕЊЕ
www.abselektro.com

Sumnjiva lica na drumu

U poslednja dva meseca više od trideset osoba je uhapšeno pod sumnjom da su u rukovanju tuđim novcem, u ovom slučaju novcem poreskih obveznika namenjenim izgradnji puteva, zloupotrebile službeni položaj i time protivpravno pribavile sebi ili drugima materijalnu korist

Foto: Dragan Todorović

DO DALJEG U PRITVORU: Branko Jocić, Radoslav Savatijević Kene i Milo Đurašković

BIVŠI DIREKTOR JAVNOG preduzeća “Putevi Srbije” Branko Jocić uhapšen je početkom marta pod osnovanom sumnjom da je u saradnji sa još četiri osnovano sumnjivih lica oštetio preduzeće na čijem je čelu bio, za 43 miliona dinara, odnosno pola miliona evra po tadašnjem kursu. Te pare je Jocić uplatio na račun privatnog građevinskog preduzeća “Rotijer”, koje je prema ranije potpisanom ugovoru trebalo da obavi sanaciju klizišta na regionalnom putu Krupanj–Loznica. Međutim, pare su legle, posao nije obavljen.

Pored Jocića, uhapšeni su i osnivač i vlasnik preduzeća “Rotijer” Dragan Pavlović, bivša direktorka Javnog preduzeća “Put Loznica” Marija Božić, inače iz Paraćina, i Jocićev savetnik Predrag Todosić, te Jocićeva majka Radmila. Stara majka je nekoliko dana kasnije puštena iz pritvora jer nije bila ni na kakvom službenom položaju tako da nije ni mogla da ga zloupotrebí: njen “greh” je što je na njeno ime uknjižen stan u Loznici vredan oko dva i po miliona dinara.

Tih dva i po miliona je (svega) oko pet odsto vrednosti ugovorenog posla, taman koliko iznosi uobičajena provizija “odgovornog lica” za potpisivanje ugovora. Međutim, ta provizija je uobičajena samo za dodelu posla, što će reći da se podrazumeva da će ugovoreno biti i obavljeno. Štaviše, pare ležu na račun izvođača u skladu sa dinamikom radova kao avans, a konačna isplata sledi tek kad neka druga odgovorna lica svojim potpisom potvrde da je ugovoreno isporučeno.

KLJUKANA DINASTIJA: U drugom turnusu uhapšeno je još petnaest osnovano sumnjivih lica zbog nekih pet miliona evra za koje se baš ne zna gde su, a kroz papire su provučeni kao trošak izgradnje obilaznice oko Požarevca i puta prema Kostolcu. Na spisku uhapšenih

su generalni direktor Preduzeća za izgradnju puteva (PZP) “Beograd”, glavni inženjer operative, šefovi i podšefovi gradilišta u istom preduzeću, menadžer opštine Požarevac, direktor direkcije za izgradnju iste opštine, dva upravnika gradnje javnih preduzeća, dva nadzorna organa, jedan republički i jedan opštinski, i još trojica privatnika. Jedan od njih je lice nedavno poznato široj javnosti – Radoslav Savatijević Kene, trgovac kolubarskim ugljem na veliko, vlasnik građevinskih mašina koje su u rudniku “Kolubara” radile 24 sata 7 dana u nedelji i donedavno, sve dok široj javnosti nije predstavljen, član upravnog odbora JP “Elektroprivreda Srbije”.

Za organizaciju ovog posla osumnjičen je opet Branko Jocić. Inače, nije mu ovo prвина: nešto više od mesec dana pre ovog hapšenja osuđen je u prvostepenom postupku na dve godine zatvora zbog prekoračenja službenog ovlašćenja, čime je “Puteve Srbije” i poreske obveznike oštetio za 200 miliona evra.

Takođe, na njega se iskosa gleda kao na, dođuše nedokazanog, organizatora “drumske mafije” – visoko sofisticirane kriminalne grupe, koja je kloniranjem naplatnih kartica za korišćenje auto-puta Beograd–Niš tokom nekoliko godina okrajcovala “Puteve Srbije” za šest miliona evra. Četrdesetoro optuženih osuđeno je na ukupno 131 godinu zatvora, s tim da istraga, kako piše u obrazloženju presude, nije otkrila “vrh piramide” koji je u kriminalnoj dobiti participirao sa 40 odsto.

SVASTIKIN BUT: Kad se pogleda spisak uhapšenih u oba turnusa, ne poimence već po funkcijama, jasno je kako je stvar funkcionisala: renomirana građevinska firma pogodila je sa državom da po nekoj ceni, obavi neki posao. U prvom slučaju sanaciju klizišta,

u drugom izgradnju puta.

U prvom slučaju ni ašov nije zaboden, ali je u papirima prikazano kao da jeste, ne samo zabodanje ašova, već da je posao završen. Moguće je da je samo klizište izmišljeno, odnosno prikazano da je mnogo veće nego što zaista jeste, kao što se i snežni smetovi izmišljaju ili prikazuju većim nego što jesu, pa pare legnu a da mašine nisu na put ni izašle. Jednostavno je to: sneg se otopi pa ga nema, a klizište k'o svako klizište, nikad se ne može u potpunosti sanirati.

Drugi slučaj je malo komplikovaniji, pa je zato i više aktera uključeno, ali je i ulog veći: opet je država pogodila posao sa renomiranom građevinskom firmom, predračun je izvesno bio malo naduvan, svega pet miliona evra. Renomirana građevinska firma je posao "odradila", što će reći put je izgrađen, ali je u papirima prikazano da je ugrađeno više materijala nego što jeste, da je utrošeno više radnih sati nego što je zaista utrošeno, taman onoliko koliko je predračunom predviđeno, pa i malo preko, da se Vlasi ne dosete. Nadzorni organi, kako republički tako i opštinski, overom građevinske knjige to su i potvrdili, direktori lokalnih javnih preduzeća takođe, a preduzetnici uključujući i Keneta se ugradili.

LOKOMOTIVA: U sledećem, za sada poslednjem turnusu, pao je Milo Đurašković, vlasnik "Nibens korporacije d.o.o.", privrednog društva u čijem je (većinskom) vlasništvu pet preduzeća za održavanje puteva sa oko/preko 5000 zaposlenih, široj javnosti poznat kao "kralj drumova". U resoru mu je održavanje 6500 kilometara puteva, asfaltiranje ulica u Beogradu, Novom Sadu, Nišu, Vranju... "Nibens" je angažovan na izgradnji Koridora 10, ama to kilavo ide. Ministar za infrastrukturu pretio je onomad da će da deli žute i crvene kartone, da će "Nibens" da skine sa projekta, ali od toga ne beše ništa.

Međutim, Đurašković nije pao zbog svoje osnovne delatnosti – (ne)gradnje i (ne)održavanja puteva, već zbog muljanja u kruševačkoj Fabrici maziva (FAM), što na prvi pogled i nema veze sa temom ovog teksta, ali na drugi i treći pogled veza se nazire. "U ovom trenutku nemamo podataka da se radi o povezanim slučajevima, što ne znači da u nastavku istrage ne dođemo i do takvih informacija", rekao je tim povodom tužilac za borbu protiv organizovanog kriminala Miljko Radisavljević.

Prema onome do čega je istraga za sada došla, Đurašković je u sadejstvu sa još sedam sumnjivih lica, sve redom direktorima i članovima

upravnog odbora takođe uhapšenih, tokom nekoliko godina na razne načine – pozajmicama, davanjem robe bez plaćanja, plaćanjem nepostojećih konsalting usluga i naduvaranih zakupnina vozila, isisao 32 miliona evra iz Fabrike maziva i prelio ih, jednim delom doduše, u svoja putarska preduzeća, a drugi deo, skromnih 15 miliona evra, navodno je prisvojio.

OKRUG: Branko Jocić je kadar Nove Srbije i kao takav postavljen je na mesto direktora JP "Putevi Srbije", u vreme kad je Velimir Ilić bio ministar za infrastrukturu. U fotelji ga je, sa smenom vlasti, zamenio Zoran Drobnjak, do tada tehnički direktor PZP-a Beograd, preduzeća koje je mimo tendera dobilo izgradnju obilaznice oko Požarevca. Na ugovoru za taj posao je i njegov potpis.

Na pitanje da li je znao da je ugovor potpisan mimo zakona kaže da jeste znao, ali da on s tim nema ništa: on je ugovor potpisao kao izvođač, a zakon je, veli, prekršio Jocić, jer je on bio predstavnik investitora, te da je on zakon prekršio.

Priča se da je Radoslav Savatijević Kene u dobrim odnosima sa Draganom Markovićem Palmom, gradonačelnikom Jagodine, narodnim poslanikom i klinom koji aktuelnu Vladu drži koliko-toliko stabilnom. Te priče potkrepljuju i neke fotografije, a i pisana dokumenta: Kene je izdašno finansirao Palminu predizbornu kampanju, a nagađa se da je jedan od "prijatelja" koji ima udeo u mnogim Palminim gradonačelničkim projektima. Zauzvrat, takođe se samo nagađa, sedeo je u upravnom odboru EPS-a.

Za Mila Đuraškovića, takođe multitalentovanog biznismena, priča se da je blizak Socijalističkoj partiji Srbije, da je zahvaljujući podršci sa te strane onomad kupio mimo tendera PZP "Niš". Drobnjak je bio kod njega zaposlen.

TRT, TRT, TRT: Protiv Jocića je pokrenuta i finansijska istraga, koja treba da utvrdi koju imovinu poseduje, kao i da li postoji nesklad između pronađene imovine i njegovih zakonitih prihoda, Finansijska istraga je pokrenuta i protiv Đuraškovića, s tim da mu je nepokretna imovina blokirana, a vredne pokretnosti, zlato i umetničke slike, (privremeno) oduzete.

Ipak, teško je poverovati da je Jocić prodao svoj potpis za svega pet odsto od ugovorene sume u poslu za koji je znao, ako je znao, da neće biti urađen. Ipak, sve se to događalo još 2005, odnosno 2007. godine, pa i da je novac "pustio" u dobroj veri da će sve biti u redu a da ga je "Rotijer" "zavrnuo", imao je podosta vremena da pokrene sudski postupak. Postupak nije pokrenuo, ergo – znao je da posao neće biti urađen.

Delo i kazna

Zloupotreba službenog položaja je iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenje granica službenog ovlašćenja ili nevršenje službene dužnosti čime se sebi ili drugom pribavi kakva korist ili da se drugome nanese kakva šteta ili se teže povredi pravo drugog od strane službenog ili odgovornog lica.

Objekt zaštite je službena dužnost, njeno ispravno, celishodno i zakonito vršenje, a cilj zaštite je obezbeđivanje efikasnog vršenja državnih i društvenih poslova uz potpuno poštovanje zakonitosti, pošten i savestan odnos prema građanima kako bi se u krajnjoj liniji očuvalo njihovo poverenje u organe vlasti pa i u celokupni pravni poredak.

Iskorišćavanje službenog položaja postoji kada službeno ili odgovorno lice preduzima radnju koja jeste u okviru njegovog službenog položaja ili ovlašćenja, ali to ne čini u interesu službe, nego da bi na taj način pribavio za sebe ili za drugo fizičko ili pravno lice kakvu imovinsku ili neimovinsku korist ili da bi drugome naneo kakvu štetu ili teže povredio prava drugoga.

Za ovo krivično delo propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Pored ili umesto u zakoniku propisane kazne zatvora, učiniocu ovog krivičnog dela sud u konkretnom slučaju može da izrekne novčanu kaznu u iznosu od 10.000 do 10.000.000 dinara, zabranu vršenja poziva i oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog dela.

"Rotijer" se jamačno u posao "ugradio" za proviziju uobičajenu kada je o pranju novca reč.

Teško da je i veći deo od onih pet miliona završilo kod njega: on je, fakat, dodelio posao bez tendera, što je samo po sebi krivično delo, ali da je to uradio mimo znanja tadašnjih "višnjih" vlasti!? Ne, to ne biva. Teško je poverovati i da je Đurašković, koliko vešt da jeste, tek tako prisvojio 15 miliona evra. Mnogo je to para da prođe neprimećeno.

Ko se koliko omastio pokazaće istraga, ako pokazuje: rukovodećem kadru angažovanih građevinskih firmi muljanje je izvesno bio deo radnog zadatka, nadzorni organi su možda čašćeni, direktori lokalnih javnih preduzeća verovatno i malo više. U odnosu na celu sumu – sića. Glavnica je otišla negde drugde, samo je pitanje gde. ◀

Zoran Majdin

Posrtanje fudbala: Izrežirana

Sa Ratkom Butorovićem smo razgovarali u bašti njegovog hotela "Park" u Novom Sadu, a sa Draganom Đurićem u poslovnim prostorijama njegove kompanije "Zekstra" u Zemunu. Obojica su se potrudili da ostave lični pečat na prostor kojim upravljaju: kod Butorovića je to mešavina baroknih elemenata sa pop kulturom, a kod Đurića je prisutna jednostavnost, svedenost, minimalizam u ogromnom prostoru njegove kancelarije.

I jedan i drugi mnogo polažu na modu: Butoroviću je modni uzor izvođač rep muzike Fifti Sent, a Đurić, kao deo modne industrije, takođe više voli ležerno oblačenje, ali u italijanskom maniru. Takođe, frizure su im na neki način zaštitni znak. I jedan i drugi su preduzetnici koji su se našli na čelu klubova koje žele da unaprede. Obojica se slažu da je Fudbalski savez Srbije veoma

odgovoran za ono što se dešavalo u finalu Kupa Srbije pre nedelju dana i obojica se slažu da je potrebno da se sedne i razgovara.

Butorović misli da je u pitanju ujdurma; Đurić kaže da je sve izrežirano. I jedan i drugi su za striktnu primenu propisa. Obojica govore glasno. Butorović retko gestikulira, a Đurić to čini sve vreme.

Ipak, normalnog razgovora nema, i obojica, ušančeni u svojim poslovnim i fudbalskim tvrdjavama, gledaju kako da se "odbrane" od neprestanih napada onog drugog.

U nastavku čitajte kako oni vide događanje u finalu kupa, ne-regularnosti u srpskom fudbalu i način na koji je moguće u budućnosti urediti stanje u klubovima i Savezu.

Slobodan Georgijev

Dragan Đurić, predsednik FK Partizan

Finale Kupa kao druga Đenova

U poslednje vreme ljudi gledaju – ili pobeda ili strepi za život

NA PITANJE "VREMENA" kako danas, nedelju dana od finalne utakmice Kupa Srbije ocenjuje ono što se dogodilo, Dragan Đurić, predsednik FK Partizan odgovara: "Mislim da je svima nama jasno da je to režirano. Ne izađeš na teren 25 minuta i napuštaš teren. Te priče su jasne, da li izaći ili ne izaći, da li pobeći, to je jasno kao dan. Po meni to je bila režija i, na žalost, nije dobra režija."

VREME: Mislite da je Vojvodina imala neki plan da to uradi?

DRAGAN ĐURIĆ: Ne znam ko je imao plan. Po Pravilniku UEFA i po Pravilniku Fudbalskog saveza, zna se kako se postupa: čekate 15 minuta i posle svirate kraj. To su morali da urade. Da li je režija FK "Vojvodina" ili Fudbalskog saveza Srbije, ne želim da se upuštam u to.

U "Vojvodini" kažu da navijači nisu tražili odlaganje, već da su odluku doneli "odgovorni" iz Saveza. Da li vi imate saznanja o tome?

Naši igrači su došli. Njihovi navijači su kasnili pola sata. To nema veze sa organizacijom utakmice. Njihovi igrači nisu hteli da izađu ili im neko iz uprave nije dozvolio da izađu.

Šta mislite da je potrebno uraditi da bi se ovakve stvari izbegle u budućnosti?

Treba poštovati pravila i treba da se urade neke

stvari. Ako je to pravilo da se svira, nek se svira. I treba malo tolerancije. Ne može ništa na silu. Na žalost, ove godine su svi skočili na Partizan. Mi znamo zašto. Ne može na silu. Morate da imate rad na terenu. Zašto je Partizan prvi četiri godine? Pa ima 15 miliona evra od FIFA, a oni imaju milion i po, dva ili tri. To ne može svako. Tako da nije čudo što je Partizan prvi. U neke stvari meša se politika. To je problem čitavog društva.

Dobro, na primer, vi ste pomenuli politiku.

U upravi "Vojvodine" nema političara, a kod vas sede u upravi...

Da, tu je Branko Ružić, ali to je nebitno. Igrali smo Ligu šampiona pa nas niko nije primio, a nismo ni tražili.

Aludirate na odlazak igrača "Vojvodine" kod Bojana Pajića....

Tako je, i tu nema ničega spornog. Mogao je Pajić da ih primi i pre utakmice ako je to bilo važno, ali on ne treba da komentariše suđenje. To nije u redu.

Izgleda da su incidenti mogli da budu sprečeni da je organizacija bila bolja, da je Savez pre utakmice organizovao neku vrstu sastanka?

Sastanaka je bilo jer je jasan protokol u takvim situacijama. Zna se kako se organizuje finalna utakmica Kupa Srbije. Sa tim su problem imali u "Vojvodini", a ne mi.

Pored ovoga, u javnosti se stalno vodi neka vrsta rata između Partizana i FK Crvena zvezda. Recite nam nešto više o tome.

U FK Crvena zvezda više investiraju u marketinške akcije nego u igrače. Neka ulože to u tim i imaće neki rezultat. Mi se time ne bavimo.

Šta po vama radi Zvezda?

Izdaju razna saopštenja kojima proizvode lošu atmosferu.

Ali, vi ste pomenuli u vašem saopštenju da je Zvezda pripremala incident na finalnoj utakmici Kupa.

Ne znam da li je pripremala, nego moj kolega iz Zvezde je dao jedan intervju koji je bio ružan. Pričao je o nekoj akciji koja bi prvo njih pogodila. To ja znam. Svi to znamo. Razlog tome je što znaju da nemaju kvalitet, pa hajde da pokušamo ovako. Plate štampu, vrše pritisak...

Kako je moguće da je Zvezda i pored nedostatka rezultata toliko moćnija od Partizana koji je u poslednjih dvadesetak godina daleko uspešniji klub?

Partizan je daleko ispred njih po svim merilima. Partizan, pa dve stepenice, pa drugi. Znače šta,

ujdurma ili ujdurma bez režisera

Partizanu ne treba marketing. Partizanu je marketing kad igra u Evropi, kad pozitivno posluje, kad ima najbolji tim, kad ima tri tima, kad ima sve što drugi nemaju. Niko nije pogledao šta Partizan ima, šta ima Zvezda, šta ima "Vojvodina". To što ima Partizan, to imaju veliki klubovi – Real, Arsenal, Milano i još neki veliki klubovi. Istu organizaciju, možda čak i bolju od nekih među njima. Dakle, ovi drugi nemaju. Ali, mi ne preziremo te druge. Uzmi-te, radite, gospodo, dajte decu neka idu u fudbal.

Postoji osećanje da kada je Tomislav Karadžić preuzeo Savez, a on je preuzeo Savez tako što je otišao iz Partizana, da je počela ova Partizanova dominacija.

Fotografije: M. Milenković

Uspeh Partizana traje četiri godine.

Vi znate šta je bilo pre nego što je Karadžić postao predsednik.

Znam. Partizan je bio u minusu.

Ne što je bio u minusu, nego šta se inače dešavalo. Navijači su bili na ulici, nisu bili na tribinama, dve godine je trajao bojkot. Upravo čovek koji je napravio sve to o čemu vi sad govorite, dakle taj centar je podigao klub u poslednjih 25 godina, otišao iz kluba iz nekih razloga, došao je Tomislav Karadžić. Sa njim u prvoj sezoni Partizan osvaja duplu krunu. Posle toga on postaje predsednik Saveza i nekako sve kreće bolje po Partizan.

Prvo, slučaj Karadžića. Karadžić je došao u Partizan kada je Partizan imao odličnog trenera i odličan tim i uzeo je duplu krunu. To je svima jasno. Zvezda je ulazila polako u probleme... Ja sam sa nepunih 16 miliona evra preuzeo klub kad je

Karadžić otišao iz Partizana. Dakle, Partizan je počeo čišćenje od onog momenta kada je Karadžić otišao. Karadžić je došao i Karadžićev dolazak je bio da se ugasi požar i da se pokuša stabilizovati nešto i uraditi. Eto, to je bio Karadžićev posao i on je to sasvim korektno uradio. On je bio godinu dana. Karadžić je došao, rešio probleme. Problemi koji su bili, to su ljudi koji su došli sa Karadžićem rešili. I imali smo igrački kadar i uzeli smo nekih par igrača... Karadžić je napravio taj jedan tampon smirivanja problema u Partizanu.

Kao Lukić u Zvezdi?

Lukić jeste dosta uradio. Tu nema dileme. Poštujem Lukićev rad. Sa Karadžićem na čelu cilj je bio da se rezultatski i kadrovski na terenu koliko toliko pojačamo. Zvezda je u to vreme prodala igrače i u tom periodu je Partizan imao prednost. Ja ne mogu da kažem da Savez nije dobar. Vidi-te ovu Kuću fudbala. To samo ljudi koji nemaju obraza, koji su nekorektni mogu da kažu – ništa ne valja. Ne, nije tačno... Savez je posle niz godina isto pozitivno poslovao. Ne možemo da kažemo da Savez ništa nije uradio. Naravno da može bolje i treba bolje.

Predsednik Saveza često, kada govori o takmičenju, kaže da je ono najmanje neregularno do sada. Kako vi to razumete? Da li u srpskom fudbalu postoje nameštaljke?

Ne, ja ne znam za to. Partizan se nikad nije bavio time, to odgovorno tvrdim. Partizan se nikad nije bavio niti ima potrebe da se bavi time.

Šta je to što može da se uradi u tri neka poteza koje bi Partizan, na primer, predložio i da onda mi izađemo iz ove sfere rasprave o tome ko je lopov, ko je kriminalac, ko se čime bavi itd., i da se prosto bavimo igrom?

Ima tu rešenja koja treba ugraditi. Prvi Savez nije poštovao kad je u pitanju ovo finale. Čim imate takav jedan detalj, imate i problem. Svi drugi problemi onda dolaze jedan po jedan. Imate probleme koje država nije rešila. Zašto država nije rešila? Problem Đenove još nije rešen. Papir je došao. Država to nije rešila. Dakle, to su sve stvari koje se nadovezuju i prolaze i samo se proizvođe još veći i veći problemi. Dakle, moraju se problemi rešavati. Mislim da tu i Savez treba da učini neke stvari.

Kako država da pomogne? Da li država treba da izabere članove Saveza? Da li država

treba da izabere članove i predsednike klubova?

Prvo treba urediti ko može biti predsednik kluba, ko može biti predsednik Saveza itd. Dakle, moraju da budu ljudi koji nisu krivično gonjeni i ljudi koji nemaju iza sebe lošu negativnu istoriju, ljudi koji su poznati po svojim uspesima u svojoj delatnosti. Dakle, treba to da se pročišti. Ne može svako da bude predsednik kluba i predsednik Saveza.

Da li sada aludirate na nekoga?

Nema razloga da aludiram. To se sve zna. Zna se ko je predsednik Saveza, ko su predsednici klubova. To znamo svi. Kad imate jednu Đenovu, vi kažete kako da pomogne država. Država nije rešila Đenovu. Nek reši Đenovu, pomoći će nam svima. Otvaraju se mnoge stvari. Ne znamo ko je iza te Đenove, ko je nalogodavac.

Da li imate neka saznanja o tome?

Ne, nemam.

Ali pričate o tome kao da je to mnogo važno.

To je jedna važna stvar.

Zbog čega?

Ovo je bila druga Đenova. Đenova broj dva – finale Kupa. Hvala bogu što nije bilo nereda. Ali to je Đenova broj dva. A biće i tri ako ostaje tako nerešeno. To svi znamo.

Kod nas svi znaju sve, a niko ne govori.

Ja govorim. Gospodo iz države, rešite Đenovu. Ako kažete – ne možemo rešiti, dajte neka reši Interpol.

Dakle, vi mislite da bi većinu problema u Srbiji mogla da reši srpska policija?

Pa naravno. Ovaj posao Đenove treba da rade državni organi. Da li policija, da li BIA, da li UBPOK, ja ne znam, ali to mora da se reši.

Ali šta vi, ljudi iz fudbala, možete da uradite da se stvar poboljša?

Svi mi treba da shvatimo da poraz nije tragedija. U poslednje vreme ljudi gledaju – ili pobe-da ili strepi za život. Dakle, to su stvari koje treba da shvate moje kolege i ljudi koji vode klubove i članovi upravnih odbora. U poslednje vreme je došlo do jako lošeg ponašanja.

Kako vidite Partizan za pet godina, u smislu vlasništva, kako vidite u smislu razvoja, ko će biti vlasnik Partizana, da li ćete uspeti da napravite novi stadion ili ćete čekati da država napravi stadion?

Prvo, ko će biti vlasnik, to ne znam. To ne zna ni država. Zависи kako bude regulisano za sve...

Koji je vaš predlog?

Ja mislim da i država treba da ima deo akcija. U kom procentu, to je sad stvar dogovora.

Da li mislite da ćete vi biti vlasnik? Da li imate takvu ambiciju?

Ne, nemam, ali sigurno ću podržati ljude koji bi to želeli da budu.

Sedimo kod vas u vašoj kompaniji, gde je sve sređeno i sve izgleda kako treba. Ne možete reći da je stadion Partizana sređen na taj način. Da li imate procenu koliko vam treba novca za to i kako ćete doći do tog novca? Da li mislite da je to realno, ako vidimo na primer cenu izgradnje tih objekata u Evropi? Mislim da nigde nije ispod 150 do 200 miliona evra. Dakle, na koji način vi mislite da to obezbedite?

Sigurno treba da neko uđe u gradnju, država da da zemljište. Ako je država vlasnik zemljišta, imate firme poznate u Evropi, na Balkanu. I to mora da se plati. To je tako svuda u svetu. Dakle, to je razlog što država mora biti jednim delom vlasnik. Pitanje je samo koliko će trajati kriza, ti ljudi će doći, ti fondovi koji se bave ulaganjem imaju novca, napretek.

Zbog čega ljudima ovde koji imaju dobar biznis, a sve govori da vi imate dobar biznis ovde, nije u interesu da budu kupci i akcionari, da oni ulažu, da kažu – evo, nas pet privrednika imamo toliki deo vlasništva. Dakle, zbog čega se to ne dešava, zbog čega svi vi govorite kao da ste se dogovorili? Koga god čovek pita, on kaže – pa, tu je država. Zašto niste došli ovde i rekli – ja bih da ulažem, da kupim deo Veterinarskog zavoda, ali da država zadrži 49 ili 51 odsto? Zbog čega je bolje uložiti u Veterinarski zavod, a ne u FK Partizan?

Nemamo zakon o sportu.

Mi sad imamo Zakon o sportu.

Kad sam ja kupio, kupio sam 51 odsto, akcionari su bili 15 odsto, zaposleni, a razlika – sve država. Ja sam malo-pomalo kupovao i kupio sam državni udeo. I kažem, ako država napravi formulu, isto tako tih pet ili šest ljudi će kupiti deo, većinski deo, i polako će otkupljivati od države, grada ili od bilo koje institucije. To ne može raditi jedan čovek. To je moj predlog predsedniku Tadiću, da pet velikih firmi uzme Partizan, da pet velikih firmi uzme Zvezdu i da država omogućiti da se u roku od četiri, pet godina oporave klubovi Partizan, Crvena zvezda i "Vojvodina" i da posle toga naprave generalni model. ◀

Ratko Butorović, zvani Bata Kan-Kan

Ljudi da li je to moguće

Oni su jaki. Mogu da mi nameste, i eto – doviđenja

NA PITANJE "VREMENA" kako će se priča oko finala Kupa i svega što se dešavalo na kraju završiti, Ratko Butorović kaže: "Pa verovatno po onoj staroj – kadija te tuži, kadija ti sudi. Pogledajte sve medije. U novinama 'Alo!' gospodin Đurić daje jednu neverovatnu izjavu – naslov je 'Lopovi iz Vojvodine'. Mislim da je trebalo da bude toliko korektan da kaže 'lopovi iz fudbalskog kluba Vojvodina', a ne 'lopovi iz Vojvodine', pa da navodi izjave Čanka, izjave Ješića, velikih političara. On je našao za pravo da kritikuje što je Pajtić primio, zamislite molim vas, naše igrače. Da li je to moguće da je on toliko moćan da kritikuje? Da li je to moguće?"

VREME: To je ono što sam ja vas hteo da pitam: zašto ste išli kod Pajtića? Kakve on ima veze sa fudbalom?

RATKO BUTOROVIĆ: A kakve veze imaju ostali političari koji su u svim klubovima? Vi to jako dobro znate. Gospodin Pajtić je pozvao igrače, stručni štab, ja nisam bio. Da im se zahvali na korektnom ponašanju i publici koja je bila najkorektnija. Ako ste bili na utakmici, videli ste. Ali da nas neko proziva ustašama, da nas neko proziva "mađarskim pičkama", i hajde što rade navijači sedamdeset minuta, to su radili i u Novom Sadu, ali da to prihvate igrači, to je skandalozno. Smatram da sam za sve što se dešava u fudbalskom klubu "Vojvodina" odgovoran ja kao predsednik.

Poziv je stigao od gospodina Pajtića. Niko iz kluba nije otišao tamo s namerom da traži neku vrstu pomoći?

Naopako. Niti smo kad tražili, niti u Upravnom odboru kluba "Vojvodina" ima i jedan jedini političar, i ni jedan jedini dinar fudbalski klub "Vojvodina" nije dobio niti od lokalnih vlasti niti od javnih preduzeća, niti od Fudbalskog saveza Srbije, niti i od jednog organa, ni jedan jedini evro. A molim vas, platili smo kao fudbalski klub "Vojvodina" od osmog meseca 2009. godine do sada milion i 250 hiljada evra raznoraznih poreza. Neka pokažu drugi klubovi koliko su platili.

Dobro, ali vi ste ipak deo nekog sistema koji oličava Fudbalski savez Srbije. Da li mislite da će Disciplinska komisija Fudbalskog saveza izreći neke kazne, prosto kako mislite da će se ovo završiti i kako će uticati na dalje takmičenje?

Kako će se završiti – ne znam. Nisam prorok,

neću ni da razmišljam o tome. Daj bože da se ovo završi, ako treba sve najgora sve konsekvence i kazne da podnesem ja kao predsednik "Vojvodine" za dobrobit srpskog fudbala i ako će od ovog momenta nastati boljitak za srpski fudbal, bićemo ponosni na to. Ali ako se sve zaustavi na ovome da se kazni jedan sudija koji je nebitan, uopšte nije bitan... Ne znam čemu cela priča oko tog sudije? Mi samo postavljamo jedno pitanje oko tog sudije – ne želim da komentarišem suđenje: zašto taj sudija svira dva derbija, zašto svira finale Kupa? Je li moguće da mi nemamo internacionalca i koju će to utakmicu da svira internacionalac u Srbiji ako ne svira finale Kupa? Koju?

Na njegov račun je bilo različitih kritika. Jedna od onih koje su bile upućene od ovih iz Partizana odnosi se na to da je utakmica kasnila pola sata, pa su stigla različita objašnjenja. Možete li reći neke detalje, pošto ste vi putovali sa navijačima. Zbog čega je taj početak bio odložen i ko je to inicirao? To još nismo saznali. Da li je delegat utakmice rekao – hajde, sačekaćemo? Ili je neko javio da kasne navijači, pa u interesu srpskog fudbala da se utakmica odigra kako treba? Šta se tu tačno desilo?

Pre toga moram da vam odgovorim, nisam završio što se tiče sudija, a ne želim da budem nedorečen. Ako sam rekao da mi je na neki način i žao tog sudije, on nije bitan. Bitan nam je nalogodavac, jer taj sudija nije imao loš dan, nego je po nečijem nalogu, za nečije interese, pod nečijim pritiskom ili zbog materijalne koristi tako sudio.

Da li imate neka saznanja o tome ko je nalogodavac?

Mi sigurno nismo, jer smo oštećeni.

Dobro, ko je nalogodavac?

Partizan stopostotno. Mislim da Fudbalski savez Srbije s tim nema ništa, osim što su im verovatno izašli u susret i dogovorili se da može suditi Veselinović, a mogli su da utiču na Veselinovića.

Mislite da je to u stvari Partizanova ujdurma, da su oni imali svog sudiju sa kojim su dogovorili ceo aranžman?

Gospodo, nije daleko bila utakmica u Subotici koju ne želim komentarisati, pa sada utakmica finala Kupa. Nemojte, molim vas, to je sve očito i vidljivo.

Kao neko ko to prati i posmatra, moram da vas pitam da li znate ko je nalogodavac? Ako vi kažete da je to Partizan, u redu...

Ne, ja nisam rekao i ne tvrdim da je to Partizan. Podnećemo krivične prijave protiv Partizanovih igrača zbog vređanja po nacionalnoj osnovi, protiv predsednika kluba jer, sasvim normalno, on je deo toga, podnećemo krivične prijave protiv sudija i NN lica kao nalogodavaca koji su doveli do toga. Zašto? Iz prostog razloga, izvolite gospodo, postoje detektori laži, mi smo svi spremni da idemo, da ide sudija, da idu ljudi iz Partizana. Neka to policija preuzme u svoje ruke, nalogodavac se mora naći. Nas ne interesuje toliko gospodin Veselinović koliko nalogodavac koji je dogovorio s njim da to tako protekne, i da u takvoj meri budemo oštećeni.

Dobro, hajde da se malo vratimo – zbog čega je toliko kasnio početak? Zbog čega niste mogli da stignete na stadion Crvene zvezde na vreme?

Vi novinari jako dobro znate proceduru. Iz Novog Sada je krenulo 58 autobusa. Nama su rekli da treba da krenemo u pola pet.

Policija vam je to rekla?

Policija, normalno. Vi znate, policija određuje maršrutu. Mi ne možemo da je određujemo. Oni su ih skrenuli kod Šimanovaca, čitavu kolonu, pustili su nekih petnaestak autobusa i ostale su zadržali. Onda nastaju problemi sa ostalim trideset i nešto autobusa koje su zaustavili. Zašto, mi to ne možemo da znamo, osim onoga što smo čuli od navijača. Nijedan razlog nije postojao osim što je bila jedna grupa od pedesetak navijača Partizana koji su stavljali neke prepreke, dok se policija s njima raspravljala, ili nije raspravljala, šta je

tu bilo ne znam, stvarno ne znam, ali barem mislim da su ljudi koji su vodili kolonu neko vreme morali da ostave i u slučaju nepredviđenih situacija ako se desi. Da smo mi vodili kolonu kao FK "Vojvodina", da smo mi bili odgovorni za ulazak navijača, mi bismo se osećali krivim što navijači nisu došli na vreme.

Kažete da vam je MUP rekao da krenete u pola pet. Desilo se šta se desilo. Jeste li vi onda alarmirali svoje igrače koji se u to vreme zagrevaju i jeste li im rekli: nema izlaska dok publika ne dođe?

Ne, ni slučajno. Komesar za bezbednost je sve vreme u vezi sa policijom, sa generalima iz policije, sa ljudima koji vode konvoj, oni su sve vreme u komunikaciji.

Dakle, to je njihova odluka. Niste vi tražili. Niko iz "Vojvodine" nije tražio: nećemo početi sa utakmicom dok ne dođu naši navijači?

Molim vas, javno kažem, neka se oglasi bilo ko od organizatora utakmice da li je bilo ko iz FK "Vojvodine" okrenuo telefon, pitao da utakmica ne počne dok ne stignu navijači. Ko god je doneo tu odluku, a mogli su samo delegat i organizatori, mislim da su doneli pravu odluku, jer sve vreme pričamo: dajte navijače na stadion. Evo navijača. Nego, problem je bio što je došlo sedam hiljada Novosađana. To je bio problem i onda se gledalo da ne dođu na vreme, nego da dođu na drugo poluvreme.

U jednom trenutku smo videli da su vaši fudbaleri, predvođeni kapitenom Brkićem, došli kod vas na istočnu tribinu, vi ste bili sa navijačima. Jeste li se tad dogovorili: evo, gotovo je, nećemo da nastavimo utakmicu, o čemu ste razgovarali tad?

Nismo uspeli uopšte da razgovaramo. Evo Brkić, evo Medojević, evo svi naši igrači. Naši igrači su prišli istočnoj tribini. Naši igrači nisu ušli u tunel, naši igrači nisu otišli u svlačionicu, nego su otišli da sa svojim navijačima podele žalost na neki način. Bio sam na vrhu pa kada sam sišao, rekao sam Brkiću: idite bre na teren, šta da radimo, neka daju deset komada. Medojević mi govori: pa prekinuta je utakmica, svirao je kraj. Ja sam pogledao, a nisam mogao da verujem. Zašto? Pa koliko puta ste prisustvovali utakmicama kad navijači bace dimne zavese, i ne znam ni ja šta, kada igrači po dvadeset minuta ubeđuju navijače, sudija pričekava i utakmica se nastavi. U to vreme Stanojević viče – 88. minut: ej, bre, je li ovo cirkus, sviraj kraj, sviraj kraj! On u 90. minutu svira kraj. I prave ne znam koju grešku – dodeljuju pehar. Ako je utakmica prekinuta, kako se dodeljuje pehar?

Šta je to što sprečava da se vi kao ljudi iz fudbala dogovorite i da je onda potrebno da možda arbitriraju Bojan Pajtić ili Ivica Dačić, ili sutra možda Boris Tadić?

Ja mislim da u ovoj situaciji, što se tiče Vojvodine, u FK "Vojvodina" nije nijedan političar. Politike u FK "Vojvodina" nema. Nijedan političar nama nije pomogao. Kažite nam vi novinari u čemu su nam pomogli?

Ja vas to i ne pitam. Vi kažete: mi imamo problem sa Savezom, ne možemo da ih sprovedemo, oni apsolutno neće da razgovaraju sa nama.

Jednostavno se ne javljaju.

Kad se neko ne javlja, onda znači da neće da razgovara. Kažete da nemaju ništa protiv "Vojvodine". U čemu je onda problem? Da li neko protiv vas ima nešto?

Ja mislim da Tomislav Karadžić protiv mene lično nema šta da ima. Barem je to moje lično mišljenje. Ja razlog ne mogu reći, jer ne mogu da odgovaram u ime drugih. Što to njih ne pitate? Ali oni ne daju, to je suština. Suštinski problem je što im ja smetam. Jer ako ja odem i ako me sklone...

Ko vas može da skloni?

Pa mi živimo u zemlji Srbiji.

Ne možemo da podrazumevamo. Moram to da vas pitam – ko vas može da skloni?

Može onaj koji je jači. A Partizan je jači. Govorim, i malopre sam rekao – Partizan i Zvezda su jači od "Vojvodine".

Kako može neko iz Partizana da skloni vas iz "Vojvodine"?

Verovatno kako su uticali na ovo suđenje tako na pojedine ljude mogu uticati da mi nameste nešto, i eto – doviđenja.

Koji je vaš interes da investirate novac u sportski klub?

Da "Vojvodina" postane klub kakav je već postao za četiri i po godine, koji već parira Partizanu i Zvezdi. Nikako ne umanjujem ono što su Partizan i Zvezda napravili, ni slučajno, ali barem da pokušamo parirati. Nama je, na primer, drugo mesto uspeh, nama je igranje u Evropi uspeh, nama je osvajanje Kupa uspeh. Ne možemo sad da kažemo: šta je napravio taj Partizan? Mnogo. Šta je napravila ta Zvezda? Mnogo. Organizaciono i svojim novcima pomažem "Vojvodini" da dođe do ovoga, i daljim radom da izvučem svoj novac koji sam ulagao u "Vojvodinu".

Posmatrate to kao investiciju, kao bilo koji drugi deo vašeg rada.

Tačno tako. A da im poklonim milion, dva, tri, pet... Onda me vodite u ludnicu.

Virtuelni optimizam i komentari

Tekst “Reklamersko forsiranje vedrog duha” Jovane Gligorijević (“Vreme” br. 1062) izazvao je oštre reakcije i polemike na brojnim domaćim blogovima i forumima, a određeni broj je pristigao i na poštu “Vremena”. U ovom broju prenosimo odabrane reakcije i odgovor Jovane Gligorijević

Rđavi i dlake

ČINI SE DA autoru teksta treba baš injekcija optimizma da bi manje “nari-cao” nad nama jadnima, koji eto na silu uživamo u životu. Da ne budem vulgarna i upotrebim čuvenu “Rđavom... i dlaka smeta”, reći ću samo da kako mislimo o sebi i drugima, mi odlično živimo... Ne osećam se prozvano, kao jedna od autorki teksto-va na ovom sajtu. Ne živim bajno, imam prosečnu, mizernu novinarsku platu, kao majka, građanka i novinarka sam na raznim stranama omalovažena, bez perspektive i mogućnosti. Ali?

Ali, ne dam se! Čekam svoje treće dete, ovde, baš tu u Srbiji (iz koje nisam otišla, iako smo moj muž i ja fakultetski obrazovani i realno smo mogli da odlepršamo). I želim mrvu optimizma, želim razlog da svaki dan ustanem i budem vedra, nasmejana, uporna i jaka majka svojoj deci, žena svom mužu, ne želim da se kljukam antidepresivima i da se žalim kako mi je život loš.

Vaš tekst nije samo (možda i opravdana) kritika “elitizma” koji internet sa sobom nosi (jer zaboga samo trećina Srbije ima taj luksuz da uživa u čarima interneta) i “izveštačenog” optimizma, on je mirenje sa *statusom quo* i kolektivni poziv na sindrom kuvane žabe – sedite u loncu, ćutite i kuvajte se (što, čini mi se, radimo još od početka devedesetih).

To što su ljudi koji su na ovom sajtu ostavili svoje misli uglavnom predstavnici “bolje” situiranih – priznajte možda nije slučajno – dok jedni sede i kukaju kako je eto nepravедno što se tajkuni bogate, Ceca nepravедno prolazi nekažnjeno, nemaju, država pljačka i “uzima iz očiju”, neki drugi rade 12+ sati, obrazuju se, ne libe se da uče iako su davno završili fakultete, ne libe se da volontiraju, da pokušavaju, padaju i ustaju... Možda je baš takav njihov pogled na svet doprineo da piju takvu kafu, imaju iznadprosečne plate i pokušavaju da uživaju u životu i – ovde u Srbiji.

Angelina Radulović, novinarka “Večernjih novosti”

Higijena u Aušvicu

U PRVI MAH pomislih da ste sami izmislili projekat i aktere u njemu jer mi je poznato da novinarska mašta ponekad nema granica. Kada sam ugledao stranicu, prosto nisam verovao. Kao da je neko u Aušvicu držao lekcije deci o pravilnom pranju ruku. Pretpostavljam da je za njih 365+ moguće da imaju 365 lepih dana u Srbiji, ali za 1.000.000+ to je svakako samo san koji nemaju ni hrabrosti da sanjaju jer ih ujutru čekaju rata za kredit, neplaćeni računi ili otkaz. Tekst je značajan jer pokazuje koliko je vladajuća elita prekinula odnos sa realnošću. Ipak, nadam se da će se dogoditi u našim životima jedan srećan dan posle koga ćemo imati i mi 365 srećnih dana.

Sveta Matić, elektronskom poštom

Ono je krofna, tamo gde vi vidite rupu

NOVINARKA NAS POZIVA i proziva da nešto uradimo, i da se manemo elitističkog mlačenja prazne slame iz fotelje, argumentovano, ali i tendenciozno koristeći, za šta stvarno nije potrebno mnogo istraživanja, stanje stvari sa terena. Cvetiči sa sajta vs. slike gladnih i obespravljenih ljudi, jezivo, u pravu ste. Kafa od 700 dinara vs. gubitak posla pred penziju? U pravu ste. Šljapkanje po baricama vs. život u žabokrečini? U pravu ste. Ljubav prema sopstvenom jeziku vs. poražavajući broj nepismenih? U pravu ste. Plamen ljubavi vs. dogorelo do nokata? U pravu ste.

Vaš kontekst i čvrst koncept kojeg ste se uhvatili, gotovo da bi spočitnuo elitizam i pravo slikaru da slika i pesniku da piše, dok neko u Srbiji nema hleba da jede, ili neko me da se nasmeje, zato što u tom trenutku u Srbiji neko plače.

Evo te elite

IAKO NISMO NI psiholozi, ni sociolozi, nismo svi ni stručnjaci za komunikacije, PR eksperti, nikakva elita koja pretenduje da bude bogzna šta, kako je sve to novinarka želela i u toj želji uspela da predstavi, od naslova do zaključnog paragrafa, omalovažavajući ličnosti autora i namere idejnih tvoraca projekta, mi nismo naneli nikakvu štetu ovoj zemlji. Već smo probali da ličnu štetu pojedinca smanjimo. Niko ne može da uradi sve. Ali svako može da učini makar ponešto, da život u ovoj zemlji bude manje loše mesto.

Da je novinarka istražila, naišla bi na iscrpan tekst “365lepihdana više od 365lepihželja”. Saznala bi da ekipa okupljena oko BlogOpena planira da iz ovog projekta napravi prvu digitalnu fondaciju čiji cilj je i te kako da menja stvarnost. Pre svega talentovane i vredne dece Srbije čiji roditelji nemaju uslove da taj talenat finansijski prate. Saznala bi da će iz prikupljenog fonda te fondacije biti obezbeđeno 111 đачkih godišnjih stipendija i 55 putovanja naših talentovanih učenika na svetska takmičenja. Da li je to, po novinarkinom ukusu, dovoljno dobro menjanje stvarnosti jedne porodice, koja će godinu dana dobijati (još) jednu prosečnu platu kroz stipendiju za školovanje svog dobrog i vrednog deteta?

Saznala bi (ili jeste saznala, ali je prećutala) da će fondacija raditi transparentno, od prvog do poslednjeg dinara, i da će koristiti snagu onlajn zajednice da tu ideju predstavi široj javnosti i obezbedi pažnju medija, donatora, ali i mapiranje stvarnih potreba na terenu, izvan (ali ne i uprkos) institucija sistema socijalne pomoći. Da li to, po novinarkinim visokim kriterijuma, jeste dovoljno dobro da bi se stvarnost učinila boljom?

Da je novinarka istraživala, ali nije, jer bi joj teza teksta pala u vodu,

ili jeste, ali je prećutala opet zato što ne bi imala tezu, saznala bi takođe da su organizacija BlogOpen i pojedinačno autori 365lepihdana.rs do sada više puta zasukali rukave:

1. Da je 2007. godine osnivala biblioteku u Sigurnoj dečjoj kući i pomogla onlajn vidljivost Sigurne ženske kuće u Novom Sadu.

2. Da je iste godine pokretala akciju "David", kojom je traženo od gradskih vlada da ne troše ogromna sredstva na preskupe novogodišnje zabave na trgovima, već da ta sredstva delom usmere na stvarne, egzistencijalne probleme svojih građana.

3. Da se ova zajednica organizovano upisivala u donatore kostne srži naredne godine.

4. Da je 2010. ova zajednica, odmah po nastanku potrebe, pokrenula akciju "Saglasni" da se iz budžeta za novogodišnje zabave na trgovima iz svojih/naših budžeta delom pomogne razrušeno Kraljevo, što je nekoliko opština u Srbiji i učinilo.

5. Da je podržala inicijative drugih članova zajednice u projektu #JaZaKraljevo, kada je prvi put u Srbiji korišćena platforma Ushahidi za mapiranje stvarnih potreba ugroženih područja i pojedinaca.

6. Da je podržala inicijative drugih članova online zajednice u pozivu mobilnim operaterima da obezbede SMS za pomoć Japanu, kroz pritisak na Tviteru #JaZaJapan.

7. Da je podržala fonda za pomoć Japanu, pronosom informacije i stvarnom kupovinom majica iz projekta "Majice za Japan".

8. Da je prošlog meseca BlogOpen organizovao humanitarnu akciju PechaKucha – Inspiracija za Japan u Novom Sadu, čime se ovaj grad i ovaj napor u ime Srbije pridružio globalnom projektu više od 400 gradova na svetu koji su učinili isto za podršku Japanu, prikupljajući tom prilikom i finansijska sredstva.

Da se među autorima "forsiranja optimizma reke" na 365lepihdana, imenom i prezimenom nalaze svi ti ljudi, između ostalih, koji nisu

samo lepo pričali i lepo pisali već su i ranije uzimali stvar u svoje ruke.

I da je to sve činjeno iz sopstvenih resursa, od sopstvenog vremena, iz sopstvenog osećaja za empatiju i stvarne potrebe da se pomogne drugom, bez ikakve reklame i reklamiranja.

Kao pojedinci u zajednici, svako od nas živi od nečeg drugog, ali ne zaboravljajući na druge.

Tako da, uz malo istraživanja – a iz nekog razloga nije ga bilo, ili jeste – ali je onda iz nekog razloga odlučeno da se ta saznanja ignorišu, novinarka bi jako dobro saznala da je ova zajednica više nego jedanput, pokušavala, ponekad i uspevala, da popravlja, ne da izvrće, stvarnost. I da planira da to čini i dalje. Da racionalni pesimizam zameni racionalnim optimizmom.

Ignorisanjem svih gore pobrojanih stvari, novinarka je, za širu publiku koja je ostala uskraćena za pravu sliku, kreirala jedno kritičko mišljenje koje bi stvarno malo ko mogao da ospori: Reklamiraju optimizam, ma gle čuda! Imaju plate, domove i porodicu i primećuju sunčokret na vojvođanskim poljima, i plavo nebo iznad Srbije, pa su meni, koji ostadoh bez posla i nemam para ni za hleb ni za pristup internetu, našli da reklamerski forsiraju vedar duh.

Ali, kako ćemo nazvati sve ono što ste sada pročitali i što je čitalac "Vremena" upravo sada saznao?

Reklamom?

Pravo da vam kažem, niti smo je kada tražili, niti smo je ikada dobili, ni od "Vremena", niti bilo kog drugog tradicionalnog medija. I to nas nije sprečavalo da radimo i dalje. Jer nam ne treba reklama da bismo nešto učinili. Radimo to zato što verujemo da svako može da uradi makar nešto, da bi život u ovoj zemlji bio manje vašljivo mesto, kako bi rekao pesimista, ili bolje mesto, kako bi rekao optimista. Ili da glasno kažemo "ono je krofna", tamo gde vi vidite samo rupu.

Tatjana Vehovec,

idejni kreator 365lepihdana.rs, saosnivač i predsedavajuća konferencije BlogOpen

Vedar pogled sa glavom u pesku

MOJ TEKST NIJE nikakav napad ni na projekat "365 lepih dana" niti na bilo koga od njegovih autora, već ukazivanje na simptom, signal pomeranja i novog klasnog raslojavanja. Partijsko-korporativno-piarovski establišment nastaje u Srbiji već čitavu deceniju i vreme je da se o njemu kritički progovori, kao i o temeljima i vrednostima na kojima je izgrađen. Temeljna vrednost na kojoj počiva ova nova klasa, zapravo je prazna PR ideologija čije je načelo: "Nije važno kako nešto zaista jeste, bitno je kako ćemo nešto predstaviti." Ovo načelo, koje se krije iza optimističnih, ohrabrujućih poruka, širi se, kao kancer, od političkog vrha do banalnih stvari iz sfere duboke privatnosti, što dokazuju tekstovi za "365 lepih dana".

Niko, dakle, dame i gospodo autori i njihovi prijatelji, nije napao vaš optimizam, jer on suštinski ne postoji. Ono što ste ponudili nije optimizam, već mehur od sapunice, šareni

omotač za gorku pilulu, jedan isprazni okvir iz kog pesimizam i beznađe izbijaju mnogo jače i intenzivnije nego iz naricaljki i kukumavki koje su podjednako iritantne kao vaš "sve je lepo" pristup. A to vaše "lepo" ne odmiče dalje od pčelica, cveća i ostalih, da izvinite, turizmoloških asocijacija i opštih mesta. To je zato što ni vama, kojima je – i sami priznajte – bolje nego većini, nije dobro. Želeli ste da ponudite lepši pogled na svet, ali nikakav pogled na svet nije moguć dok je glava u pesku. U tom smislu, smatram svoj tekst nečim što vas je nateralo da izvučete glavu iz peska i suočite se sa realnom slikom o sebi. Besna i emotivno obojena reakcija zato i nije usmerena na moj tekst, već na vaš sopstveni odraz u ogledalu. To podjednako govori o vama, koliko o stanju društva u kom čak i iz pokušaja da se stvari sagledaju sa vedrije strane cure frustracija i gnev.

U jednom od pisama koja su stigla na

adresu "Vremena", ustvrđeno je da sam pozvala autore sajta na konkretne akcije. To nije tačno. Tačno je da srpsko društvo ima konkretne probleme koji zahtevaju konkretna rešenja, a ne drugačiji pogled na svet. U januaru 1993. godine, Žanu Bodrijaru su se smučili navodni izlivi solidarnosti koju su zapadnjački intelektualci i umetnici iskazivali prema Sarajlijama u opkoljenom gradu. "Činiti bilo šta samo da bi se izbeglo nečinjenje nikada nije dobra podloga za slobodno delovanje. To postaje, u najboljem slučaju, poligon samosažaljenja i iskupljenja za sopstvenu nemoć", napisao je tada za francuski dnevnik "Liberasi-on". Daleko od toga da trenutno stanje u Srbiji poredim sa opsadom Sarajeva. Međutim, licemerni princip onih kojima je bolje, pa idu među one kojima je gore da bi se osetili još bolje, i ovde je na delu. A to je, kaže Bodrijar, nepoštena razmena i perversni ugovor. ◀

Jovana Gligorijević

► nuspojave

piše: Teofil Pančić

Vojvodina u orbiti

I tako će prvi Srbin u kosmosu biti Novosađanin. Treba pod hitno ispitati da li iza svega stoji sumnjivo lice Čanak Nenad, uz sasluživanje sumnjivog lica Pajtić Bojana

E pa, drago mi je da smo i to razrešili, jer bez toga se ne može dalje, a pogotovo ne "u Evropu". Naime, sve čime smo se u ovoj zemlji bavili u poslednjih dvadesetak-tridesetak godina bila je bljutava kombinacija luka i vode u poređenju s jed(i)nim fundamentalnim, metafizičkim pitanjem: *kad će, bre, Srbin u kosmos?! Svaka poštena seoska Agora pred prodavnicom na uglu, uz vrućeg dvolitrenog pivkana kao mazivo iliti lubrikant za suptilnije promišljanje i vejanje ovejanih suština, završila bi se tim disputom, naravski nakon što bi prethodno bilo merodavno raspravljeno o tome što i zašto čini ruski, a što japanski car, kakvi su trendovi u svetskoj ekonomiji, mikrohirurgiji, nanotehnologiji i drndanju vune ukupno, kako Musa egzaktno dere jarca i kad ćemo tačno nazad na Kosovo Polje, te nakon što je naučno i konsenzusom utvrđeno da su oni pederi Amerikanci ne samo zlikovci koji su nas bombardovali nego i lažovi koji su, braćela moj, inscenirali da su se onomad spustili na Mesec (a oni zapravo bili u Arizoni, tamo kod Brčkog). Kak'i bre mesec, kad onomad nisu smeli da se spuste ni do Batočinu, da se pobijemo ki ljudi!*

Šalu na stranu, izgleda da smo napokon dobili prvog Srbina u kosmosu: stanoviti Nebojša Jovanović (tvrđi B92) trebalo bi koliko sledeće godine da poleti na skupo, ali u jednom višem smislu više nego isplativo komercijalno nekolikočasovno plutanje gore u orbiti, i tako bude prvo biće srpskoga roda koje se na koji sat dovinulo nazad u pravcu svesrpskog zavičaja. A koji, zavičaj, nije Kosovo nego nebo, jerbo jedino tako dolikuje atestiranom "nebeskom narodu". Stvar možda izgleda šaljivo, ali nije, čovek se stvarno sprema na put – evo već uplatio prvu ratu za aranžman – i nadajmo se da će mu uspeti, da srećno ode i još srećnije se vrati. Pa posle da nam ispriča kako je bilo i šta kažu naši Sveti Praoci tamo gore u Sferama, jesu li zadovoljni razvojem stvari ovde u zemaljskoj Otadžbini?

Ali, nije to ono o čemu sam hteo da popričamo. Nego nešto sasvim drugo, zemaljskije, da ne kažem prizemnije. Narečeni građanin Jovanović je, naime, iz Novog Sada, što ne može biti slučajno (zovite Đuru da blokira kosmodrom!). Naime, zar ne bi bilo logičnije, a bogme i pravednije, da prvi Srbin u kosmičkom zavičaju (tako reći naš Gagarin!) bude iz, recimo, ustaničkog Orašca ili nečega drugog blizu Marićevića Jaruge, iz vođorodnih Koštunića, ili već sa nekog drugog znamenitog lokaliteta iz Srca Srbije? U obzir bi, dakako, došao i neko s respektom Kosova, ili iz Mrtvog Dubokog, ili kakav osobito kvalitetan i prekaljen Srbin iz krvlju stečene Republike Srpske, s posebnim naglaskom na Čekrčiče i Gnušavac Donji. Ali, zaboga – Novi Sad?! Treba, uostalom, ispitati ko je taj Jovanović i je li on uopšte pravi Jovanović sa zaštićenim geografskim i genetskim poreklom, ili je, daleko bilo, neki *pola Mađar, pola ustaša*, kako glasi jedna aktuelna kanibalska pesmica? Ko zna kuda bi nas to odvelo? Šta ako se pokaže da ovu svemirsku podvalu poštenom Srpstvu za-

pravo organizuje sumnjivo lice Čanak Nenad, uz sasluživanje sumnjivog lica Pajtić Bojana? Uostalom, nije li činjenica da taj navodni Jovanović treba da bude lansiran u orbitu od Amerikanaca već dovoljno ilustrativna da tu nisu čista posla? Smejte se vi, ali tako to vazda krene, tobože nedužno: prvo jedan ode u kosmos, kao 'nako, da mu dupe vidi svemirskih bespuća, a na kraju, dok se opasuljiš – ode cela Vojvodina! Pa je posle ti traži po sazveždima!

I tako sam ja više od pola ovog teksta utrošio na zevzečenje jer mi je zapravo *strašno neprijatno*. Radi se o onoj vrsti neprijatnosti koja nastaje usled nevoljkog prisustvovanja tuđoj b(r)uci i glupiranju, a koja se i tebe nekako tiče, mada ne možeš da učiniš ništa doli da se jalovo stidiš u tuđe ime. Povod je ona nesrećna fudbalska utakmica, finale Kupa Srbije, u kojoj je FK Partizan, uz bratsku pomoć Nadležnih Lica, na očigled svih naprosto oteo FK Vojvodini sve što je mogao da joj otme – čudi me da im i dresove nisu maznuli. Oko svega toga se s razlogom podiglo nešto prašine, a onda je stvar sa fudbalskog terena pomalo proširena i na vanfudbalski, uz nešto retoričke pirotehnike iz raznih pravaca. Našao se tu, što jes jes, i poneki novosadski političar da se lokalpatriotski založi za nepravdom okrnjenu Našu Stvar, valja se, uskoro će izbori. Onda je, međutim, daleko iznad dometa samog povoda, krenulo orgijanje razuzdane fantazije i ludila, te "tako je krenulo i u Maximiru pa vidi dokle je doguralo", te "neko oće da o'cepi Vojvodinu od majke Srbije pa mobilise fudbalske navijače" (valjda da budu nove *zenge*, šta li?!), te ovo te, ono, rke-koke... Dačić Ivica se reče s nekoliko zabrinutih reči, pa se uznemiri vaskoliki radikaluk i okolina, pa se usija internet od nadobudnih (i anonimnih) parapatriotskih Smatranja, pa nam se evo i Cvijanović Željko silno uznemiri! E, tu je već đavo odneo šalu, jer kad se prošli put Cvijanović Željko silno uznemirio, u Bosni je počeo rat...

U pitanju je poslovična bura u čaši ustajale vode. Niti Vojvodina nekuda "ide", niti je FK Vojvodina neki legitimni reprezent istoimene autonomne pokrajine (to je kao kad biste mislili da FK Partizan na bilo koji način predstavlja istoimenu antifašističku i prokomunističku gerilu koja se borila u Drugom svetskom ratu!), niti za celu frku postoje istorijski i ostali kvalifikovani razlozi, niti su bezveznjačke analogije sa Hrvatskom, Crnom Gorom ili Kosovom iole smislene – jer su prilike u svakom smislu *isuviše različite*. Pa, o čemu se onda radi? Samo o jednome: o potrebi *održavanja visoke temperature*, to je sve. Iliti *vrućice*, prosto rečeno. A kome to treba, i zašto? Ideja je da uvek postoji neko ko će *kao da se otcepi, a mi mu kao ne damo*. Taj posao u Srbiji je već dvadesetak godina ugledan i solidno plaćen zanat, na njemu su izgrađene mnoge karijere. Donedavno, dok su stvari bile krvavo ozbiljne, na ovom su se pitanju valjale ljudske glave. Sada, sa Vojvodinom u ulozi negativca i pobegulje, ostaje nam samo da se valjamo od smeha.

O drugim šansama

Oblast obrazovanja odraslih bila je u Srbiji dugo zapostavljena. Iako se zakon, davno najavljen, još čeka, projekat “Druga šansa” izgleda otvara novu stranicu. Počinje od jeseni i njime se predviđa doškolo-vavanje 4000 starijih od 15 godina, kao i njihovo osposobljavanje za neki od 30 zanata koji izaberu. O oblasti obrazovanja odraslih, drugim šansama i mestu Srbije u Evropi i svetu, kada je ova sfera u pitanju, razgovarali smo sa Katarinom Popović, potpredsednicom Evropske asocijacije za obrazovanje odraslih.

Ovih dana, jedna od glavnih tema iz oblasti obrazovanja jeste najav-ljeno, pa povučeno povećanje školarina na fakultetima. Za razliku od studenata i roditelja koji su odahnuli, fakulteti tvrde da će ovo izazva-ti poteškoće u radu. Druga vest koja dolazi iz Ministarstva prosvete, o povećanju broja budžetskih mesta na fakultetima, nešto je na šta s odobravanjem gledaju i jedni i drugi. U ovom broju nastavljamo da pi-šemo o obrazovnim sistemima u regionu, pa prenosimo studiju čitan-ki iz kojih u BiH uče deca bošnjačke, srpske i hrvatske nacionalnosti.

Intervju: Katarina Popović,
potpredsednica Evropske asocijacije za obrazovanje odraslih

Srbija nije crna rupa

“Problem je i dalje što ceo naš društveni, politički, ekonomski život diše u četvorogodišnjem ritmu, od izbora do izbora. A obrazovanje nije nešto što se isplaćuje i vraća preko noći. Ono je dugoročna investicija i upravo nas to sprečava da imamo bolje rezultate”

Kada se obrazovanje u Srbiji posmatra kroz brojke, situacija deluje veoma mračno. Četvrtina građana Srbije je završila samo osnovnu školu, 45,7 odsto sugrađana je funkcionalno nepismenih, a 16 odsto, odnosno više od milion ljudi nema ni osmogođišnje obrazovanje. Neko će kazati, obrazovanje samo deli sudbinu društva.

No, koliko god lutali ili se činilo da tapkamo u mestu, u nekim segmentima stanje se menja. I to nabolje.

Oblast obrazovanja odraslih je u Srbiji bila veoma zapostavljena. Iako se zakon, davno najavljen, još čeka, projekat “Druga šansa”, izgleda, otvara novu stranicu. Počinje od jeseni i njime se predviđa doškolovanje 4000 starijih od 15 godina, kao i njihovo osposobljavanje za neki od 30 zanata koji izaberu.

“Obrazovanje je kao imati najboljeg prijatelja. Pružate mnogo, malo se i žrtvujete, ali skoro uvek održava obećanja i praktično vas nikada neće izneveriti”, napisala je andragog Katarina Popović na nedavnoj konferenciji o obrazovanju odraslih održanoj u Berlinu. Katarina Popović je potpredsednica Evropske asocijacije za obrazovanje odraslih (prva je potpredsednica koja nije iz zemlje Evropske unije), docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu, gostujući profesor na univerzitetima u Nemačkoj i Austriji. Konačno, predsednica

je ovdašnjeg Društva za obrazovanje odraslih.

VREME: Stalno putujete pa imate priliku da vidite kakva je situacija u obrazovanju odraslih u drugim zemljama. Da li mnogo kaskamo za ostatkom Evrope?

KATARINA POPOVIĆ: Činjenica je da situacija ni u Evropi nije mnogo bolja. Zemlje regiona su sve slične kada je reč o ovoj oblasti. A dobro je znati da se i u zemljama Evropske unije javlja problem nove industrijske nepismenosti. Nemačka barata brojem od 20 odsto, i to ne samo emigranata, već autohtonog stanovništva. Problem pismenosti se ponovo javio na svetskoj sceni, iako smo mislili da je on vezan za Afriku, Južnu Ameriku, neke zemlje Azije. Tu je reč o elementarnoj nepismenosti. Međutim, funkcionalna nepismenost je kočnica za razvoj i konkurentnost. Tako se Evropa ponovo suočila sa ovim krupnim problemom.

Funkcionalna nepismenost je, logično, u vezi sa rastućom nezaposlenošću.

Svakako. Ali imate i jedan fenomen koji se vidi i u Srbiji. To je da su nezaposleni ljudi oni sa srednjom stručnom spremom. Istovremeno se na tržištu rada takođe traže ljudi sa srednjom stručnom spremom ali sa drugim veštinama. I u drugim zemljama je slično, što je izazov za sistem obrazovanja. On stoji sada pred dilemom: “A kakva mi to znanja i veštine onda treba da ponudimo?” Nemačka to rešava tako

što “uvozi” lekare i medicinske sestre iz zemalja istočne i centralne Evrope, a izvozi manje kvalifikovan kadar u Švajcarsku. Mobilnost ide u svim pravcima.

I osim tog “uvoza i izvoza” radne snage, kako se razvijene zemlje nose sa pomenutim problemima?

Neko vreme je postojao otpor da industrijska, razvijena zemlja prizna da ima problem nepismenosti. Opravdanje je glasilo: “Pa da, to su emigranti”. Onda se, recimo u Engleskoj, shvatilo, da je reč uglavnom o Britancima, a mnogo manjoj meri o emigrantima. Sada postoje ozbiljni programi funkcionalne pismenosti i obrazovanja. Daje se mogućnost da se završi osnovna škola, ali i da se stekne određena kvalifikacija. To je ono što se popularno zove životne veštine, čega još nema u standardnim programima osnovnog obrazovanja, ali je neophodno. Počev od računara, upotrebe mašina, kao što su bankomati, do snalaženja u različitim situacijama.

Koliko su ti programi deo ozbiljne, dugoročne državne strategije a koliko rezultat projekata? Ponekad u Srbiji deluje da “bljesne” trenutni projekat i onda nastane zatišje.

Da, uglavnom države naprave ozbiljne programe i planove. Ali činjenica jeste da se dobar deo problema rešava kroz projekte. Takođe, postoji još nešto što smo mislili da je naša

OBRAZOVANJE NA MARGINI JER NE DONOSI DOBIT: Katarina Popović

Foto: A. Anđić

specifičnost, a nije. I tamo se mnogo polaže na nevladine organizacije. Svi koji učestvuju u socijalnom partnerstvu su angažovani i uzimaju svoj deo odgovornosti.

Znači, Srbija ipak nije "crna rupa"?

Nismo, niti imamo neki specijalni problem.

Što ne treba da zamagli činjenicu da to jeste ozbiljan problem. Opet, funkcionalna nepismenost se prožima sa mnogim aspektima. Ne možete imati stabilan sistem, institucije, demokratsku kulturu, ako imate funkcionalno nepismene ljude. I ako hoćete demokratski

razvoj, to ne možete sa politički polupismenim stanovništvom.

Čini se da je ovde obrazovanje podosta nisko na lestvici vrednosti. Kolika je to kočnica kako za celo društvo tako i za oblast kojom se vi bavite?

Kada govorimo o tome kako je u našoj zemlji, mnogo smo kritični. Volela bih da kažem da nije reč o tome da mi manje vrednujemo obrazovanje, da smo manje svesni koliko je ono važno i potrebno. Ljudi su isti svuda. Jednostavno, ono u našem društvu nije put da nešto visoko postignete. Toliko je brzih i lakših načina, sporednih puteva koji se nude. Istina, nisu svi legalni, a veliki broj, u najmanju ruku, nije pristojan.

Ali obrazovanje je u našem društvu vrlo spor i nesiguran put da nešto postignete. I naši ljudi, kao i svugde u svetu, procenjuju mogućnosti i ne opredeljuju se za obrazovanje koliko bismo mi voleli, ne zato što lošije procenjuju od drugih, već vide kako stvari stoje.

Mislite li da se nešto ipak kreće nabolje?

Svakako da se kreće.

Zlatna medalja

U aprilu je Katarina Popović primljena u Hol slavnih u Sjedinjenim Američkim Državama. Ne radi se ni o kakvom vrhunskom sportskom postignuću, već o vrhunskom postignuću u oblasti obrazovanja odraslih. A Amerikanci i za nauku imaju Hol slavnih. "Nama Evropljani-ma je to malo čudno. Smatram da su oni time hteli da pošalju poruku ljudima koji se bave naukom, kao i mladima, da se može nešto značajno postići u toj oblasti, nešto što se visoko vrednuje." Tada je dobila i medalju. Ovu čast ima samo 220 stručnjaka iz celog sveta, s tim što je samo 20-30 članova iz Evrope. Iz ovog, istočnog dela, ima samo njih petoro.

"Ovo priznanje vidim kao priznanje oblasti obrazovanja odraslih. Zatim, kao priznanje Srbiji. Sem Rumunije tu nećete naći nijednu drugu zemlju. I treće, kao priznanje beogradskoj školi andragogije. Činjenica je da je tako malo Evropljana, a dvoje nas je iz Beograda (tu je i osnivač katedre za andragogiju Dušan Savićević), što je priznanje beogradskoj školi andragogije. Mi imamo katedru, studijsku grupu za andragogiju i često nas uzimaju kao vrlo pozitivan primer. Trudimo se da budemo uključeni u međunarodnu saradnju. Zato i imamo sve više zainteresovanih za studije andragogije jer znaju da će dobiti i znanja i konkretne i primenljive kompetencije.

Problem je u tome što devedesetih u celom društvu obrazovanje nije vredelo ništa. Ili je vredelo ako hoćete da napustite zemlju i ode- te u Kanadu i Novi Zeland. Država je brinu- la o obrazovanju, ali na način koji mu je više štetio, jer ono može da bude i *brain washing*. Od 2000. je deo društva shvatio da obrazova- nje nije oblast koju možete ali i ne morate da podržite, nego da je ona svuda. Svest o tome je počela 2000. da raste. Ali i dalje ostaje pro- blem što ceo naš društveni, politički, ekonom- ski život diše u četvorogodišnjem ritmu, od iz- bora do izbora. A obrazovanje nije nešto što se isplaćuje i vraća preko noći. Ono je dugoročna investicija i upravo nas to sprečava da imamo bolje rezultate. Država, odnosno politika, ne

Kada je reč o obrazovanju odraslih, čini se da tu sve uključene čeka veliki posao. Počev od toga što je u školama namenjenim za to sve bilo, na neki način, neodgovarajuće. Po- čev od nastavnog plana i programa, preko udžbenika, pristupa...

Moram da kažem da se nastavni kadar, i uopšte uključeni, jako trudio ranijih godina. Međutim, imali su vrlo nezgodnu društvenu funkciju. Školski sistem je njima slao, lifero- vao "drop out". Zatim, tu je bio ulaz za romsku populaciju kojoj tu nije bilo mesta, ali zbog so- cijalnih uslova nisu imali postignuća za redov- nu školu. Nastavni planovi i programi bili su praktično skraćeni programi za decu. Oni su u hodu popravljali stvari. Pa su bili izbačeni

Koja je uloga andragoških asistenata?

Ovaj projekat se oslanja na iskustva jednog prethodnog projekta – Funkcionalnog obra- zovanja odraslih Roma. Tada smo došli do zaključka da je izuzetno važno za one koji su se vratili u proces obrazovanja da imaju neku vrstu podrške. Osoba koja će im pomoći i u učenju, ali i u socijalnim problemima. To se pokazalo kao jedan od ključnih faktora uspe- ha. Odrasli su vrlo krhka grupa. Oni se vrate u proces obrazovanja, što je već samo po sebi ve- oma važno, i lako ih možete izgubiti. Projekat sve radi na tome da ih zadrži. Od prilagođenog materijala, fleksibilne organizacije, vremena, nastavnika koji su prošli treninge da rade po modernim metodama.

Kolike su i kakve barijere onih koji se u odr- slom dobu vraćaju ili čak prvi put sedaju u školske klupe?

Barijere su brojne jer govorimo o grupama koje ne samo da nemaju nivo obrazovanja, već su i socijalno deprimirane, ugrožene na razli- čite načine – visokim nivoom nezaposlenosti, lošim uslovima stanovanja, niskim kvalitetom života. Ključna je stvar da se oni vrate u pro- ces obrazovanja, ali i da ostanu u njemu. Mi- nistarstvo prosvete je maksimalno angažova- no i posvećeno, što je jedan od ključnih fak- tora uspeha.

Zašto Zakon o obrazovanju odraslih nije do- nesen ranije?

Mi smo mogli da donesemo Zakon i rani- je, ali on ne bi mnogo promenio. Samo bi se uklopio u postojeću situaciju i regulisao ne- što sitno, ali mi to nismo hteli. Mnoge države u regionu su to uradile. Makedonija, Hrvatska, Republika Srpska. Ali bismo time dezavuisali samu ideju zakonskog regulisanja obrazova- nja odraslih. Hteli smo da napravimo zakon kojim ćemo pomeriti stvari napred. Ako nema- te sazrelu praksu, ako on kompletno mora da povuče praksu unapred, to je previše za zakon. Slomiće se i zakon i praksa. Čekali smo da ipak situacija sazri, jer je teško da zakon bude mo- tor pokretač. Takođe, pošto je u prirodi obrazo- vanja odraslih da uključuje mnoge aktere, on nije bio u rukama samo Ministarstva prosvete, nego je naročito tu bilo uključeno i Ministar- stvo finansija. I trebalo je dobiti saglasnosti i pretresti mišljenja svih socijalnih aktera, kao i usaglasiti ih. Sada sve zavisi samo od političke volje. I ja verujem da ćemo jesen dočekati sa usvojenim zakonom.

Jelena Jorgačević

Od Palestine do Skandinavije

"Jednom smo posetili Ramalu, glavni grad palestinskih teritorija u Izraelu. Tu je reč o pro- gramu funkcionalnog obrazovanja koji je na nešto nižem nivou nego u Evropi. Posetili smo čas matematike. Sedele su žene sa feredžama. Posle smo razgovarali i nama je izgledalo da se radi o onom najelementarnijem. Razmišljali smo: 'Šta može da im pomogne elementar- no računanje? Ne mogu one da nađu posao zahvaljujući tome.' Kada smo ih to pitali, na- stavnik je prevodio, jedna od njih nam je odgovorila: 'Moj muž je u zatvoru. Pre nego što sam bila na kursu, nisam znala da računam. Nisam bila u stanju da izađem iz kuće sama i kupim hleb sebi i deci.' Onda shvatimo koliko je obrazovanje, i ono najosnovnije, predus- slov za život."

"Razvijene zemlje poput Skandinavije, u okruženju i Slovenija, imaju oblik obrazovanja koji se zove studijski kružok. Dovoljno je da se skupi jedna grupa ljudi i da izrazi želju da prou- čava neki problem iz istorije, geografije, kulture, umetnosti. Država omogućuje sredstva za učenje, specijalno obučenog tutora, u Skandinaviji im plaća putovanja. Naravno, oni se or- ganizuju po određenim pravilima, to nije potpuna improvizacija. Ali su to kursevi za lični razvoj, zarad zadovoljstva u učenju."

prepoznaje obrazovanje kao bitno jer ono nije nešto što za tri ili četiri godine može da done- se dobit i zato je uvek na margini. Kao i Mini- starstvo prosvete.

Smatrate li da Ministarstvo prosvete dovolj- no i na pravi način radi na razvoju obrazova- nja u Srbiji, kako odraslih tako uopšte?

Nije stvar u tome da li će Ministarstvo samo po sebi da podrži obrazovanje odraslih, ono to radi koliko je u njegovim mogućnostima. Pro- blem je što nemaju mnogo mogućnosti. Ni fi- nansijske, a pretpostavljam ni u resursima. S druge strane, da bismo dali pravilnu ocenu, moramo da znamo da njihov položaj u celoj vladi i šire nije visok. Govorili smo o tome ka- kva je uloga obrazovanja u celom sistemu. Tek kada se u državi prepozna da je obrazovanje nešto što je ključno za pokretanje i ekonomi- je i regionalnog razvoja, tada će Ministarstvo prosvete imati više moći i mogućnosti i resur- sa. Do tada, njemu su ruke vezane.

Miša i Maša koji voze sanke i stavljeni moder- niji sadržaji, ali to i dalje nije bio adekvatan program.

Šta dobijamo sa projektom "Druga šansa"?

Ovaj program bi trebalo konačno da reši sve te slabosti. On je u završnoj fazi, gotovo spre- man. Tim koji na tome radi je izuzetno posve- ćen. Čitav projekat predstavlja dobar primer kako može da se radi kada se posao ne odra- đuje i kada se evropski novac koristi da se za- dovolji suštinski problem.

Evropski projekti se dosta kritikuju i za to ima dobrih razloga. Međutim, ovaj projekat pokazuje da se evropski novac može dobro iskoristiti kada se partnerski radi, kada se po- lazi od potrebe zemlje. U upravljačkoj grupi sede predstavnici svih relevantnih ministar- stava, nevladinog sektora, službe za zapošlja- vanje. Uključeni su svi relevantni partneri. Jer je to projekat koji je od životne važnosti za sve nas.

Za sada bez povećanja

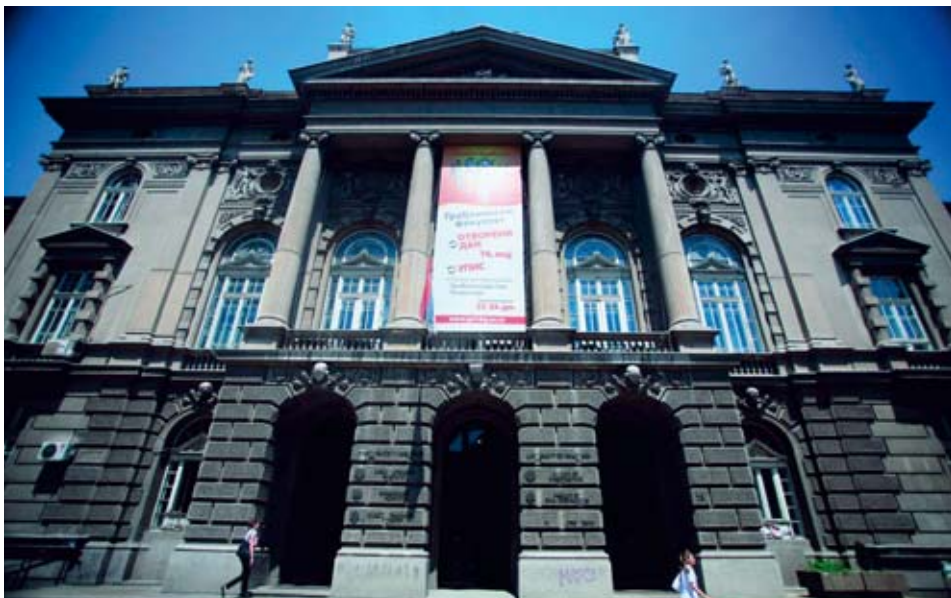
Nakon sastanka rektora svih državnih univerziteta sa ministrom prosvete, po svemu sudeći, najavljenih povećanja školarina neće biti. Dobra vest za studente i njihove roditelje istovremeno je loša vest za fakultete

NAKON NAJAVE FAKULTETA sa gotovo svih univerziteta u zemlji da će školarine za narednu školsku godinu biti povećane u odnosu na prethodnu, ministar prosvete i nauke Žarko Obradović najavio je da za ovakvu odluku fakulteti u Srbiji neće dobiti podršku Ministarstva. "Redovno servisiramo isplatu zarada. Prema tome, nema razloga da se školarine ne fakultetima povećavaju", rekao je Obradović agenciji Beta i dodao da će Ministarstvo prosvete i nauke Srbije predložiti državnim univerzitetima i fakultetima da se u narednoj školskoj godini školarine ne povećavaju.

Na sastanku sa rektorima svih državnih univerziteta i predstavnika studenata postignuta je saglasnost da se školarine za samofinansirajuće studente ne povećavaju, a Obradović je, saopštavajući to, dodao da se mora voditi računa o standardu studenata i njihovih porodica.

Trećina fakulteta u Srbiji najavila je veće školarine za predstojeći upis bruća pravdajući ih stopom inflacije i rastom evra. Međutim, zahvaljujući usvajanju izmena i dopuna Zakona o visokom obrazovanju, Vlada Srbije biće ta koja će početkom maja odobriti eventualna poskupljenja školarina. "Vlada će studentima olakšati školovanje ukoliko ne usvoji predložena poskupljenja, koja iznose od 10 do 12 odsto. S druge strane, ako se cene podignu, mnogi neće upisati fakultet zbog teške ekonomske situacije svojih roditelja", bio je komentar koji je početkom meseca dao rektor Beogradskog univerziteta Branko Kovačević.

Na Univerzitetu u Beogradu cenu studija je nameravalo da poveća 12 fakulteta. Najskuplje školovanje je na arhitekturi i stomatologiji, gde godina studija košta 240.000 dinara. Obradović je najavio da će biti povećan broj bruća i studenata na master i doktorskim studijama, čije se školovanje finansira iz budžeta. Iz državne kase će biti finansirano oko 34.950 studenata osnovnih studija na fakultetima i visokim školama, kao i onih koji su na master i doktorskim studijama: "S obzirom

na mali broj visokoobrazovanih kadrova u našoj zemlji, moramo sa više mesta na budžetu omogućiti da više njih upiše fakultete", izjavio je Obradović.

Rektor Beogradskog univerziteta Branko Kovačević izjavio je Tanjugu da će budžetske kvote za upis u školskoj 2011/12. godini biti povećane za oko 13,5 procenata u odnosu na prošlogodišnje. "Kvote za upis bruća treba da budu na sednici Vlade Srbije 26. maja", rekao je Kovačević posle sastanka rektora državnih univerziteta sa ministrom Obradovićem. On je naveo da će odmah potom, do kraja maja, biti objavljen zajednički konkurs za upis. Univerzitet u Beogradu planira da upiše oko 15.000 bruća, od čega oko 9200 kao budžetske studente, rekao je Kovačević posle sastanka, kojem su prisustvovali i predstavnici studenata.

Iako su saglasni s tim da ne povećavaju školarine ako ih Vlada Srbije obaveže na to, sa pojedinih fakulteta su upozorili da će to uticati na kvalitet nastave. Na pojedinim fakultetima tvrde da su i sa dosadašnjim prilivom sredstava jedva sastavljali kraj s krajem. U konkretnom slučaju, na Hemijskom fakultetu u Beogradu, prema izjavama koje su zvaničnici ovog fakulteta davali za domaće medije, ukoliko im

nadležni ne odobre poskupljenje, neće moći da kupe hemikalije koje su neophodne za izvođenje vežbi, a čije su cene vezane za evro i stalno se povećavaju. Prema računici koju su napravili na Hemijskom fakultetu, jedan student hemije košta fakultet između četiri i pet hiljada evra, a predložena školarina je 90.000 dinara.

Istovremeno, vršilac dužnosti dekana Geografskog fakulteta Miroljub Milinčić najavio je mogućnost ukidanja ili skraćivanja praktične nastave na kojoj su studenti do sada provodili po mesec dana. Ovaj fakultet predložio je povećanje školarine samo za iznos inflacije u prošloj godini.

Da će se počinovati odluci Ministarstva potvrdili su i na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu. Oni su predložili školarinu od 90.000 dinara, što je za deset odsto više nego prošle godine, a za jednog budžetskog studenta dobijaju 155.000 dinara iz državne kase. Prema rečima dekana Miodraga Popovića, država tek delimično pokriva materijalne troškove, a stručna putovanja fakulteti finansiraju sami, kako se snađu. Tako je ETF za putovanja u zemlji za mesec dana dobio 5500 dinara, a za inostranstvo 9900 dinara.

J. Gligorijević

Čitanke u BiH

Etničko ispred estetičkog

Naše obrazovanje je nacionalističko, a književnost je glavno oruđe takvog obrazovanja. Ona ima tu “prednost” da je kao umetnost slobodna od naučnog ispitivanja, i da se o njoj, kao, ništa konačno i jasno ne može tvrditi ni zaključiti. Istovremeno, njene teme (jezik, simboli, motivi, fabule) najčešće su vezane za istoriju nacije kojoj pripada

Piše: Nenad Veličković

ZAŠTO KNJIŽEVNOST IMA povlašten položaj među drugim umjetnostima, pa za razliku od muzike, slikarstva, arhitekture, plesa, filma i drame ostaje u dažnim rasporedima časova od prvog osnovne do zadnjeg srednje škole? Zato što je čvršće od drugih umjetnosti vezana za jezik, tradiciju, religiju – ukratko, za naciju. Drugim riječima: u nastavi književnosti etničko je ispred estetičkog.

Naše obrazovanje je nacionalističko, a književnost je glavno oruđe takvog obrazovanja. Ona ima tu “prednost” da je kao umjetnost slobodna od naučnog ispitivanja, i da se o njoj, kao, ništa konačno i jasno ne može tvrditi ni zaključiti. Istovremeno, njene teme (jezik, simboli, motivi, fabule...) najčešće su vezane za istoriju nacije kojoj pripada.

Trik je jednostavan: tamo gdje nedostaju istorijski fakti, ili gdje činjenice govore protiv interesa nacionalističke elite, “podmeće” se književnost, koja ne mora proći nikakvu “provjeru” vrijednosti ili istinitosti. Služeći se književnošću (nastavom književnosti), nacionalisti uspijevaju društvu nametnuti svoju (lažnu, pogrešnu i opasnu) sliku svijeta.

Bosna i Hercegovina, kao zemlja s tri ravnopravna nacionalizma, podijeljena je čitankama koje se razlikuju po pravopisnoj normi, pismu, izboru pisaca i interpretacijama djela.

U srpskom i hrvatskom obrazovnom nadležstvu čitanke su dobrim dijelom prepisane iz Srbije odnosno Hrvatske. Izbor uključuje pretežno srpske ili pretežno hrvatske pisce. U hrvatskim čitankama nema ćirilice, u srpskim je latinica najčešće rezervisana za nesrpske pisce. U bošnjačkim preovladava latinica, iako ustav propisuje ravnopravnost pisama. Izbor pisaca je uravnotežen, ali nerijetko se ekavica ijekavizira (Vojislav Ilić, Miroslav Antić).

Najmanje dvije hrvatske čitanke u popisu autora izbjegavaju kao zemlju/državu njihovog rođenja/porijekla navesti Bosnu i Hercegovinu.

(Mak Dizdar nije bosanskohercegovački ili bošnjački pjesnik, nego “rođen u Stocu”.)

U bošnjačkim čitankama češće a u hrvatskim rjeđe, povređuju se autorska prava – ne navode se imena prevodilaca. Samo izuzetno vodi se računa o rodnoj ravnopravnosti, inače se favorizuje muškost. U sve tri grupe uporno se izbjegava korištenja određenja jugoslavenski. U bošnjačkim se umjesto toga koristi termin južnoslavenski, što je eufemizam. U srpskim i bošnjačkim čitankama često se za primjere moderne daju romantičarske pjesme. Romantizam se ne posmatra kao stilski pravac nego kao izraz nacionalnog bića. Iz opusa pjesnika drugih stilskih perioda biraju se pjesme s patriotskim motivima.

Patriotizam je presuđujuće mjerilo vrijednosti u izboru pisaca i djela. U ime patriotizma toleriše se nestručnost. Na primjer: u srpskoj čitanci stoji da “Roman Miloša Crnjanskog *Seobe* govori o stalnim seobama kao sudbini srpskog naroda. Traganje za obećanom zemljom i nepoznatim daljinama je istorijska činjenica, ali i unutrašnji svijet pojedinca.” Što nije tačno! Roman govori u nastojanju srpske zajednice da očuva svoj nacionalni identitet pod tuđom administracijom. Uopštavajući, autori učenici ma sugerišu da su “seobe kao sudbina” posljedica miroljubivosti Srba i agresivnosti susjeda.

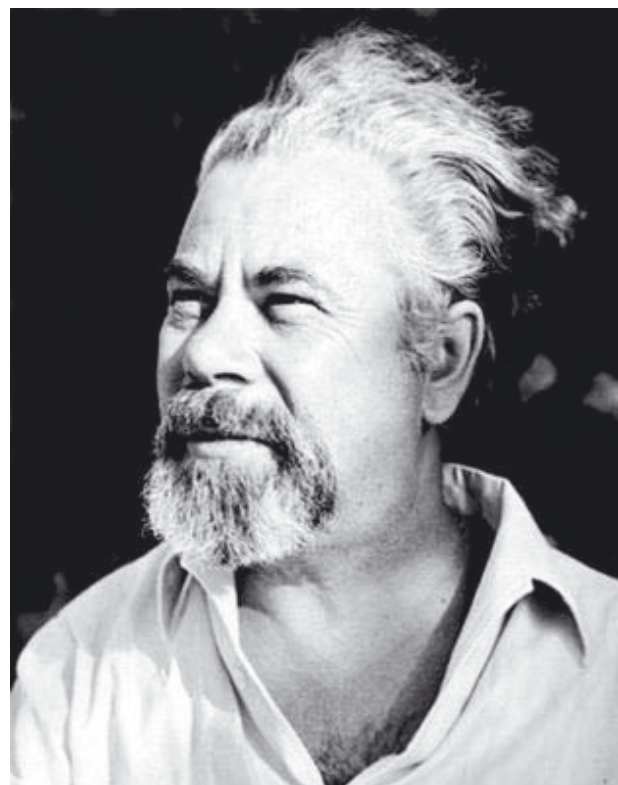
“Dva su fabularna toka u romanu: jedan prati Vuka Isakovića i njegov puk na evropskim bojištima, a drugi slika porodični život i događaje u kući Arandela Isakovića i njegove snahe Dafine.” Ni ovo nije tačno: drugi tok ne prati porodični život Vukovog brata i Vukove žene, nego njihov preljubnički odnos. Izbjegavanjem da ovako jasno odredi “drugi fabularni tok”, autor ustrajava na idealizaciji Srba. Dalje, u interpretaciji: “Zašto ukidaju srpski puk? Mogu li od ponositih srpskih oficira da načine poslušnike? Mogu li od srpskog ratničkog i hajdučkog naroda da načine krotke kmetove i seljake?” Svjedoci smo neprimjerenom angažmanu autora čitanke, i afirmaciji

stereotipa o Srbima kao ratnicima i hajducima. “Na osnovu ovih odlomaka procijenite kakva je kolektivna sudbina srpskog naroda. Kakvu je nepravdu doživio srpski narod u svojim lutanjima, stradanjima i seobama po tuđim zemljama i narodima.”

Kako na osnovu literarnih odlomaka procjenjivati istorijsku nepravdu učinjenu cijelom narodu? S druge strane, bošnjačka čitanka podrazumijeva drugačije predrasude: “Vuk Karadžić je uspio da cijelu srpsku kulturu utemelji u narodnom životu i njegovim kulturnim vrijednostima.” Što nije tačno! Srpska kultura nije utemeljena u narodnom životu, nego, između ostalog, i na vizantijskoj tradiciji. Ili: kako se, recimo, djela Miloša Crnjanskog “temelje na narodnim kulturnim vrijednostima”?

Autor bošnjačke čitanke demonstrira nekritički odnos prema građi. Dok u poeziji Vesne Parun “plijeni ljepota ispovjednog tona...” i dok je Davičova zbirka “veoma zanimljivo i vrijedno

poetsko ostvarenje”, u tri pjesme Maka Dizdara “može se vidjeti sva ljepota Dizdareve potpuno samosvojne, originalne upotrebe poetskog jezika, višeslojnost značenja njegovih metafora, složenost kreativnog dijaloga sa tradicijom i začuđujuća snaga poetske misli”.

Po čemu je Dizdar samosvojan? (Nastasijević je eksperimentisao s jezikom i tradicijom, Popa također. I drugi pjesnici imaju “višeslojne metafore” i “začuđujuću snagu poetskih misli”. Po tome što je “naš” među “njihovim”, najvjerojatnije. Iako ni to, čiji je Mak Dizdar, nije baš sasvim jasno: hrvatska čitanka naglašava da je “u koordinate novije hrvatske poezije 20. st. ušao ‘vlastitom voljom i javno očitovanom odlukom’ te je zastupljen u svim važnijim antologijama hrvatskog pjesništva...”, dok u drugoj, bošnjačkoj, (u kojoj se ne zove Mak Dizdar, nego Mehmedalija Mak Dizdar) on je “cijeli svoj pjesnički intelektualni vijek posvetio bosanskom identitetu”.

Nestručnost se često krije iza mistifikacija. U srpskoj čitanci stoji: “Ova pjesma predstavlja remek-delo muzikalnosti našeg stiha...” Ne objašnjava se zašto je ona remek-delo, niti šta je tačno “naš” stih. Umjesto dokaza nudi se impresija. I dalje: “Ona je baš u jezgri sluha, tamo gdje se jezička materija u svom ritmu podudara sa skrivenim ritmom imaginacije.” Šta je jezgro sluha? Kako se jezička materija podudara sa skrivenim ritmom imaginacije, i šta je to, uopšte, skriveni ritam imaginacije?

Iako brojanje nije najbolji način razumijevanja stvari, pogotovo ne književnih, ipak je bolje od mistifikacije. Brojanjem imena u sadržaju hrvatske čitanke za četvrti razred gimnazije ustanovi se, na primjer, da od 58 izabranih predstavnika književnosti XX vijeka (svjetske i domaće), 57 je muškaraca i samo jedna žena (Vesna Parun). Patrijarhalno društvo favorizuje književnost u sistemu obrazovanja, jer kroz kanon afirmiše i čuva svoje vrijednosti i ciljeve.

Iz ovih nekoliko primjera (a autor ih je sakupio mnogo više, i nastavlja da ih skuplja) može se steći predstava o ulozi književnosti u bosanskohercegovačkom obrazovanju, i obrazovanja u kreiranju političkog ambijenta.

Pitanje koje se nameće na kraju jeste: koju čitanku koristiti u razredu u kojem je nacionalni sastav učenika mješovit?

Dva su izbora. Prvi: likvidirati razrede s mješovitim nacionalnim sastavom.

Etnički očistiti učionice, i skinuti s dnevnog reda jednaka prava za svu djecu, bez obzira na njihovo porijeklo, ili spol, ili vjeroispovijest. Drugi: etnički očistiti čitanke. Izbaciti iz nastave i književnosti patriotizam kao mjerilo vrijednosti i kao cilj obrazovanja. Između ova dva rješenja nema kompromisa, a izbor jednog, da parafraziram poentu filma *Neugodna istina*, nije političko nego moralno pitanje.

Tekst je prenet sa internet portala

www.6uka.com

Kadar za kadar

CENTAR ZA RAZVOJ karijere i savetovanje studenata Univerziteta u Beogradu (CZRK) i Američka privredna komora u Srbiji (AmCham) pokrenuli su, za studente i diplomce, program unapređenja veština pod nazivom “Kadar da budem kadar”, čiji je cilj da pomogne akademcima u pripremi za savremeno tržište rada i traženje posla.

“Kadar da budem kadar” predstavlja seriju treninga koje, kao gostujući predavači Centra za razvoj karijere, vode stručnjaci iz oblasti razvoja ljudskih resursa – HR menadžeri kompanija članica Američke privredne komore. Cilj programa je da obezbedi podršku studentima i diplomcima u razvoju znanja i veština, koje bi im bile veoma značajne pri budućem zapošljavanju i snalaženju u radnoj sredini.

Osnovna ideja Centra je da studente i diplomce poveže sa poslovnom zajednicom i da im pomogne da nauče kako mogu na najlakši način da postanu konkurentniji na tržištu rada. Pored toga, program studentima omogućava i da dobiju uvid u spektar raspoloživih karijernih opcija i usmerava ih na osnovne korake koje je neophodno preduzeti radi što uspešnijeg ostvarivanja karijernih ciljeva. Ove godine, studenti su imali prilike da slušaju predavanja o upravljanju stresom, liderstvu, timskom radu, poslovnom pregovaranju, umrežavanju i upravljanju vremenom od stručnjaka iz kompanija članica Američke privredne komore – Holcim, Ernst&Young, PricewaterhouseCoopers, USAID projekat za razvoj konkurentnosti i ConsulTeam.

PISA: Probno testiranje

U ŠKOLAMA U Srbiji počeo je novi ciklus međunarodnog PISA istraživanja u oblasti obrazovanja i đaci će do kraja maja rešavati probne testove, dok će glavno testiranje biti sprovedeno naredne godine. Na probnim testovima, oko hiljadu srednjoškolaca u 50 škola rešava samo zadatke iz matematike, a prvi put ove godine uvode se i elektronski testovi, saopšteno je iz Ministarstva prosvete i nauke.

Testiranje se obavlja u okviru najvećeg međunarodnog istraživanja u oblasti obrazovanja

koje se održava svake tri godine, a čiji rezultati bi trebalo da doprinesu unapređenju sistema obrazovanja. PISA je međunarodni projekat koji u našoj zemlji od 2001. godine obezbeđuje Ministarstvo prosvete i nauke, a realizuje Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.

U saopštenju se navodi da ovogodišnji probni testovi ne služe za procenu postignuća učenika, već za ocenu kvaliteta i težine zadataka, kako bi se za testove 2012. godine izabrali najbolji zadaci. Tokom rešavanja zadataka,

od učenika se očekuje da koristi matematička znanja, stečena u školi, da bi rešavao realne životne probleme, ali bi trebalo da se oslanja i na znanja stečena u drugim oblastima, kao i na svakodnevna iskustva.

U aktuelnom istraživanju učestvuju učenici prvog razreda srednje škole (rođeni 1995. godine), a u testiranju koje će biti realizovano u aprilu i maju sledeće godine učestvovaće učenici iz 190 škola, rođeni 1996. godine, navedeno je u saopštenju.

Elektronski vodič za fakultete

KOMISIJA ZA AKREDITACIJU i proveru kvaliteta obrazovanja objavila je elektronsku publikaciju “Vodič kroz akreditovane studijske programe na visokoškolskim ustanovama u Srbiji” kao pomoć budućim brucovima u izboru fakulteta. Elektronska publikacija sadrži informacije o visokoškolskim ustanovama i studijskim programima koje je komisija akreditovala do decembra prošle godine i može sa naći na sajtu komisije. Štivo je namenjeno budućim studentima, koji u školskoj 2011/12. godini treba da se opredele za fakultet ili visoku strukovnu školu. Komisija funkcioniše u okviru Nacionalnog saveta za visoko obrazovanje, čije članove bira Skupština Srbije.

Iz komisije se studentima, kao i ranijih godina, preporučuje upis na akreditovane studijske programe, a na sajtu se mogu naći i detalji o ustanovama i studijskim programima koji se nalaze u postupku akreditacije. Kako je ranije predloženo, prijavljivanje kandidata za upis trebalo bi da traje od 22. do 24. juna, a od 27. juna i prijemni ispiti. Vlada Srbije trebalo bi 26. maja da usvoji ovogodišnje upisne kvote, a odmah potom će biti objavljen objedinjeni konkurs za upis brucosa na svim državnim univerzitetima, kojih ima osam, sa više od stotinu fakulteta.

Dr Ristić

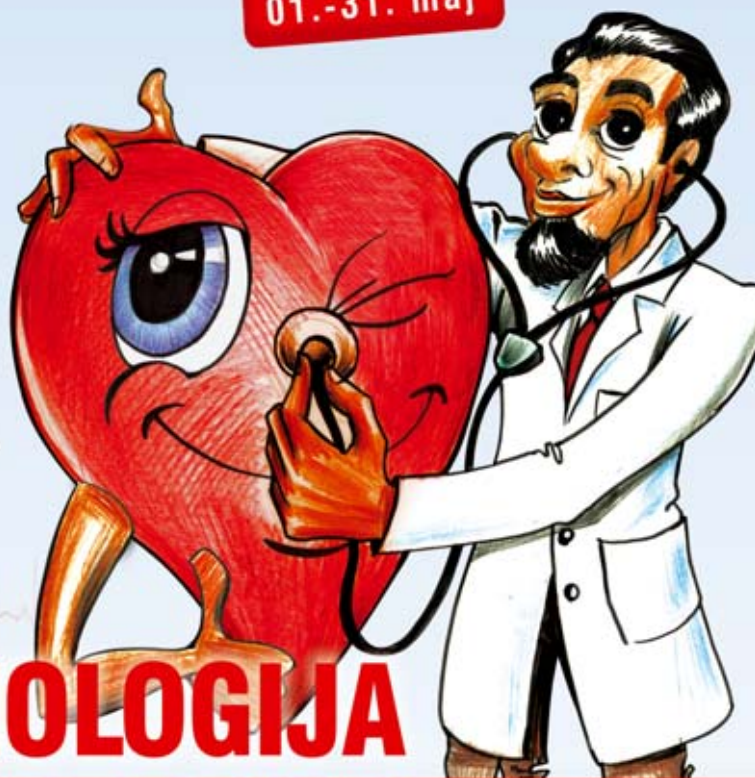
dom zdravlja +

01.-31. maj

- OPŠTA MEDICINA
- MEDICINA RADA
- PEDIJARIJA
- GINEKOLOGIJA
- FIZIKALNA MEDICINA
- RADIOLOŠKA DIJAGNOSTIKA
- BIOHEMIJSKA I MIKROBIOLOŠKA LABORATORIJA
- PREVOZ SANITETOM
- INTERNA MEDICINA
- KARDIOLOGIJA
- ENDOKRINOLOGIJA
- REUMATOLOGIJA
- UROLOGIJA
- OFTALMOLOGIJA
- OTORINOLARINGOLOGIJA
- NEUROLOGIJA
- OPŠTA HIRURGIJA
- MEDICINA SPORTA
- GASTROENTEROLOGIJA
- STOMATOLOGIJA

KARDIOLOGIJA

11070 Novi Beograd, Narodnih heroja 38, Tel. 011/2693-287, 2697-808 mob.tel. 063/205-764, Pregledi u ordinaciji od 08 do 21:30h
Kućne posete od 00 do 24h, www.dr-ristic.com, e-mail: zcentar@dr-ristic.com

Fond Deca deci i Ambasada Japana
pozivaju vas na koncert

Šušti šušti bambusov list

笹の葉 さらさら

26. MAJ u 20h

Zadužbina Ilije M. Kolarca

Organizacija
Ispredstavlja ministar
za prosvetu, nauku
i kulturu

Komisa Republike Srbije
za saradnju sa UNESCO

dečja filharmonija
Deca deci

www.decadeci.com

Japanska ambasada u Beogradu
Embassy of Japan in Belgrade

“On nije čovek za to mesto. To je kao kad imate igrača koji odigra 100 utakmica, a videlo se u prvoj da ne može da dâ gol!”

MLADAN DINKIĆ,
lider URS-a, o premijeru
Mirku Cvetkoviću.
("Večernje novosti")

Srba Josijević,

vlasnik seks-šopa u Jagodini, govori o poslovanju svoje prodavnice: “Početkom januara prodali smo skoro 100 vibratora i ženskih gumenih polnih organa. Ulazimo u Evropu krupnim koracima, moderni smo, pratimo trendove. Rekvizite ne prodajemo mlađima od 18 godina, mada mladi i dolaze veoma retko. Muškarci srednjih godina kupuju lutke na naduvavanje. Takođe, dolaze kupci iz okolnih gradova, koji su manji, na primer Čuprija, Paraćin, Svilajnac.”

Šta se najbolje prodaje: “Lutke idu odlično. Ovca na naduvavanje, tačnije jagnje, jedan je od brojnih rekvizita u ponudi. Cena joj je pristupačna, a mušterije naručuju samo putem telefona i uglavnom iz drugih gradova.”

Da li ima reklamacija: “Bilo je i reklamacija. Onima kojima je nepoznato da vibratori rade na baterije, kada se one potroše, dolaze da se žale i da robu reklamiraju, jer, navodno, kratko je radio.”

Ko ne dolazi u radnju: “Iskreno, nisam video nijednog homoseksualca da je kupio neko od pomagala. Ili šalju drugarice da to kupe ili se boje da dođu kod mene, pošto me bije glas da ne volim homoseksualce. A možda ih prosto u Jagodini zaista nema.”

Dragan Marković Palma,

gradonačelnik Jagodine, kaže da prvi put čuje da je u tom gradu otvoren seks-šop: “Nemam pojma, to sada prvi put čujem! Kažete ovca na naduvavanje, šta vam je to? Nemam pojma. Otvaranjem seksi-šopova ne bavi se lokalna samouprava.” (“Alo”)

Tatjana Vojtehovski,

potpredsednica Pink medija grupe za odnose s javnošću, “demonstrira svoj smisao za humor”. Na novinarsko pitanje da li je Željko Mitrović vlasnik Pinka nekada posumnjao i u nju “s obzirom na celu situaciju s trovanjem”, kaže: “Pozivam vas da dođete kod mene na kafu ili čaj, pa ako završite u Nemačkoj, znaćete odgovor.”

U čemu se zapravo ogleda razlika u godinama između nje i Nenada Čanka, sa kojim se, kako kažu, nalazi u emotivnoj vezi: “U situacijama kad bih ja da idemo na ludu žurku, a on bi da gleda film i spava.” (“Kurir”)

Milan Gutović,

glumac, govori o glavnom liku TV serije “Bela lađa”, političaru Srećku Šojiću, čiji lik tumači: “Pokazalo se da je Šojić po svojim postupcima i političkim potezima neobično sličan ljudima koji se sada bave politikom. Zbog toga Šojić nije čak ni karikaturalan. Bezopasan je za svoju okolinu i to je jedino što ga izdvaja od karikatura koje u

ovom momentu vode Srbiju. Mislim da ga je to učinilo gledaocima simpatičnim, za razliku od ovih drugih koji izazivaju lepezu osećanja koja se kreću u od gađenja do mržnje.”

Koju predstavu bi izdvojio iz repertoara beogradskih pozorišta: “Nisam odavno išao u pozorište, a i nemam dar koji je potreban da moj ukus namećem nekome u vidu saveta.” Zašto je u našoj tranziciji estradizaciji svakodnevice potisnula umetnost na margine javnog života: “Od visine sredstava koja se izdvajaju iz budžeta za pojedine delatnosti u državi zavisi koji broj baraba i lopova će se oko te delatnosti okupiti. Kultura ima minimalan udeo u budžetu i zato se samo male barabe, tipa džeparoša, na tom planu muvaju. Ali bez obzira na te bitange koje su u kulturi godinama, umetnost je kod nas bila na marginama oduvek.”

Šta bi Milan Gutović poručio mladim glumcima koji se nalaze na početku karijere: “Ništa! Jedna poslovice kaže: “Daj ti meni pare, a ne savete!” Pare im ne dam, a saveti im ne vrede. Da su im ičiji saveti vredeli, slušali bi roditelje koji su ih savetovali da se bave nečim drugim.” (“Blic”)

Dejan Nestorović,

striper, posle nastupa u jednoj novosadskoj diskoteci, dobio je pretnje, navodno od gazde. Nije čekao da se pretnje i obistine, pa je u pomoć pozvao lično ministra policije: “U roku od pet minuta javio mi se njegov saradnik i uputio na načelnika SUP-a Novi Sad. Zbog postupka koji je u toku ne bih iznosio više detalja, ali zaista sam ponosan na srpskog ministra policije Ivicu

Dačića. Ne samo što me je spasio već i što je političar koji drži reč. Dok je on ministar, mogu mirno da spavam. Sigurno ne samo ja, već i ostali građani. Voleo bih da se i drugi političari ugledaju na Ivicu Dačića, a ne da obećavaju mnogo, a odmah zaborave sve šta su rekli čim izađete iz njihovog kabineta. Očito je, i na svu sreću da postoje i oni koji se drže zakona i svojih ovlašćenja kada su na vlasti. Jedan od njih je političar, a mogu slobodno reći, državnik i veliki diplomata – Ivica Dačić.”

Zašto misli da bi Milka Forcan trebalo da dođe na čelo Srbije: “Dosta nam je tog dugogodišnjeg ultranacionalizma i kvazialtruizma, nelogičnih podela i lažnih obećanja i evropskih snova bez onog konkretnog i odlučnog. Tvrdim da prosperitet Srbiji može doneti žena poput Forcanove, žena lepote i uspeha.” (“Svedok”)

Isidora Bijelica,

“književnica, otvorila je vrata svog doma na Dorćolu, delu Beograda koji zbog velikog broja umetnika koji u njemu žive zovu Grinič vilidž, radoznoj novinarskoj ekipi. U stanu se primećuju nekonvencionalna atmosfera i veliki broj slika kako domaćih tako i stranih autora. Na zidu u spavaćoj sobi opažamo i veliku sliku Arkana i Cece, koju je, kako Isidora kaže, radio jedan mladi umetnik”: “Krevete sam pravila jer volim da su niski, a baldahine sam dovukla sa Mauricijusa i Balija. To mi je bio san kada sam bila klinka, pa sam tako sebi ispunila želju. Volim da se ušuškam u jastuke i da u krevetu pijem kafu, pišem, telefoniram i razmišljam. Omiljeno mi je kupatilo na gornjem spratu, gde iz kade kroz prozore na krovu mogu da gledam nebo. Pogled sa moje WC šolje je genijalan. Tu mi je džakuzi sa bojama protiv stresa.” (“Press”)

Nikola Samardžić,

“profesor istorije na Filozofskom fakultetu u Beogradu, gde je i rođen, autor je više značajnih knjiga, a posebno se interesuje za Španiju. Autor je brojnih tekstova i kolumni i vrstan polemičar zbog čega neretko dobija i ozbiljne pretnje”, govori o gradovima: “Iako su u meni koncentrisane najgore ljudske osobine, nedostaje mi licemerje koje će iskazati vaši drugi

sagovornici. U Beogradu nema muzeja, ne postoje pozorišta, nemamo operu, nemamo kulturne lidere u umetnosti, zatvoreni su bazeni, vazduh zagađuju proleter i sa istrošenim automobilima... U Beogradu normalna porodica ne može normalno da se provede, a da ne bude izložena tuđoj agresiji, primitivizmu, gužvama, lošoj umetnosti ili uzurpiranom gradskom prostoru...” (“Novi magazin”)

Bogoljub Mitić Đoša,

glumac i TV voditelj, dobio je na poklon automobil marke “mercedes” C klase od Keneta, vlasnika firme Pam-ek i bivšeg člana UO EPS-a, osumnjičenog da je učestvovao u malverzacijama u vezi sa izgradnjom puteva u okolini Požarevca, koji je nedavno i uhapšen, kaže: “Poznajem Keneta i odličan mi je prijatelj! Dovodio sam majstore iz Vlasotinca kod njega na izgradnju. Bio mi je sponzor za neke emisije koje još nisu emitovane i siguran sam da ćemo sarađivati čim bude prošla cela ova halabuka. A što se ‘mercedesa’ tiče, moja je stvar da li meni neko kupuje ili ja sam sebi to mogu da priuštim. Kene je mene mnogo zadužio u životu i dao mi mnogo više nego što vredi jedan ‘mercedes’.” (“Kurir”)

Ivica Dačić,

ministar policije, demantuje navode da je on jedan od političara zaslužnih za nagodbu Svetlane Ražnatović i države: “Nisam je štitio! Ona je hapšena u vreme vlasti DOS-a. I nije Ceca meni pevala, već Vojislavu Koštunici.

Njega je hvalila, a ne mene. SPS nikada nije imao veze s njom, a to što smo mi prijatelji, ne znači da ona ima bilo kakve privilegije.”

Hoće li i dalje da odlazi kod nje na rođendane i slave kao do sada: “Ne znam kako će da slavi rođendan u ovim uslovima, ali sigurno da mi ova pozicija ne dozvoljava baš tako lako da se viđam s nekima. Ne odričem se prijatelja, ali otkad sam postao ministar, sve se gleda dvostrukim očima. Ona je i dalje moj prijatelj, ali neću da otežavam položaj ni sebi, ni njoj. Dakle, neću više ići kod nje!” (“Alo”)

Sandra Obradović,

TV voditeljka na Pinku, otkriva auditorijumu šta voli da jede: “Mislim da ću se pretvoriti u kokošku koliko je jedem. Volim ribu i morske plodove, koje ranije nisam jela, ali sada se trudim da smršam i počela sam da vodim računa o ishrani. S obzirom na to da studiram, sebi obično spremim nešto na brzaka ili dođem do restorana gde drugi spremaju za mene. Znam da napravim špagete na tri načina: sa pršutom, pečenicom i šunkom, ali sam dobra i u spremanju supe iz kesice.” (“Press”)

Uoči premijere: **Fenomen Pirata sa Kariba**

Jalovi snovi o

Kod dobrih glumaca publika sa lakoćom zaboravlja da gleda glumca i zahvaljujući njegovoj veštini stupa u kontakt sa likom. Kod najvećih glumaca, pak, to se preokreće još jednom i uživamo u liku zato što ga tumači baš taj glumac. Sam glumac postaje nosilac značenja u našoj kulturi gledanja filmova. Primer za ovaj fenomen je Hemfri Bogart ili Džek Nikolson. Džoni Dep je najsvežiji primer takvog glumca, a njegov Džek Sperou je jedan od ultimativnih junaka našeg doba

Nedugo nakon svetske premijere na Kanskom festivalu, četvrti nastavak *Pirata sa Kariba* uploviće i u naše bioskope. Ako se zateknete u gradu na nekom debelom plusu, shvatićete da ima nečega u gledanju u svu tu vodu. Film je snimljen na Havajima. Ali pored ovih našminkanih pirata iz letnje holivudske zabave, pojmovi pirata i njihove delatnosti živo su prisutni u savremenom govoru. Štaviše, sami holivudski pirati koji su povod za ovaj tekst, najviše smislom odstupaju od pojma piratstva. Ili da ovaj paradoks ilustrujem konfuzijom: iako bi *Pirate*, ukoliko se radi o piratima, trebalo da gledate na piratima, ipak bi bilo bolje da izdvojite solidnu sumu novca i gledate ih u ohlađenom

debelom moru

bioskopu nekog tržnog centra jer ćete ih tamo videti. A i zabavno je za decu.

Istorijski, ova vrsta *samostalne delatnosti* prisutna je od kada plove brodovi sa kojih se nešto može oti. Za prvi dokumentovani slučaj piraterije uzima se 13. vek pre Hrista kada su "narodi sa mora" terorizali Sredozemlje, srušivši usput hetitsko carstvo. Od tada pa do danas piraterija postoji u nekom obliku. Kroz svoje kulturne odjeke nama je najpoznatija karipska piraterija, koja je trajala od sredine 16. do ranog 18. veka u kontekstu nadmetanja Velike Britanije, Španije, Holandije, Portugala i Francuske za prevlast nad pomorskim putevima ka Novom svetu. Tada su zapravo postojale dve vrste pomorskih razbojnika, različitih po statusu

– u našem jeziku koriste se pojmovi "piratstva" i "gusarenja" da ovu distinkciju označe. Gusari su, naime, razbojnici koji pljačkaju brodove za račun kakve velike sile, čija su neka vrsta paravojne formacije, dok su pirati *outlaw* – pljačkaši za svoj groš, pod sopstvenom zastavom. Najpoznatiji pirat pre Džonija Depa potiče upravo iz zlatnog doba karipske piraterije – živopisni Edvard Tič sa nadimkom Crnobradi (1680–1718), koji je kasnije postao legendarni lik literarnog podžanra kolonijalnog *pulpa*. On je i glavni junak romana Tima Pauersa *Na čudnijim plimama* (1987), koji je poslužio kao literarna inspiracija za četvrti nastavak *Pirata sa Kariba*, i novi je rival Džeka Speroua u istom četvrtom nastavku franšize. Uostalom,

većina onoga što danas asocira na pirate, kao što su piratski akcenat, ponašanje, odevanje, institucija hodanja po dasci, te egzotična pro-tetika kao što su kuke, drvene noge i povezi za oko, učinak je upravo piratske fikcije odgovorne za romantizovanje ovih pomorskih razbojnika. Vrhunac piratske literature predstavlja ju romani *Ostrvo s blagom* Roberta Luisa Stivenzona i *Petar Pan* Džejmsa Metjua Barija, i njihove holivudske interpretacije, koje su izvršile i najveći uticaj na oblikovanje popularne piratske ikonografije.

VIŠAK VREDNOSTI: Proširivanje pojma piraterije u savremenoj kulturi na emitovanje bez dozvole, kao i neovlašćeno korišćenje intelektualne svojine, nije slučajno i ima ►

MIT O DIVNIM RAZBOJNICIMA: Crnobradi na graviri iz XVIII veka i sa Džekom Sperouom u filmu *Pirati sa Kariba - Na čudnijim plimama*

svoje nautičko poreklo. Da bi zaobišle lokalne zakone, piratske radio stanice su emitovale program bez dozvola sa brodova koji su plovili u međunarodnim vodama. Prva piratska radio-stanica bila je RXKR koja je još 1933. godine emitovala signal sa broda "City of Panama" ukotvljenog blizu obale Kalifornije. Prva piratska stanica u Evropi bila je Radio Antwerpen 1962. godine. Od tada je savremeni pojam piraterije povezan sa rokenrolom, što nije bez odjeka i u Depovom Kapetanu Džeku iz *Pirata*.

Danas se pojam piraterije uglavnom vezuje za digitalne forme. Po jednom istraživanju, oko 60 odsto softvera koji je instaliran na kompjutere širom sveta je piratski, odnosno za njega nije plaćeno proizvođaču softvera. Ilegalni *download* povod je za živahnu diskusiju koja traje već desetak godina o tome da li se radi o *krađi* ili *šerovanju*. Da ovo pitanje prerasta kontekst izolovanog problema neke anonimne grupe likova, vidi se i po tome što je u Švedskoj 2006. godine formirana politička stranka pod nazivom Piratska partija (Piratpartiet) sa namerom da se stvori međunarodno udruženje piratskih organizacija. Njihova pažnja nije usmerena samo na reformu zakona o autorskim pravima već i na pravo na privatnost na internetu i van njega, kao i na transparentnost praksi državnih institucija pri nadgledanja građana.

Ovaj pregled fenomena za koji se koristi pojam pirata i piraterije možda deluje disparatno. Ono što je svakoj pirateriji, od Somalije preko

Džonija Depa pa do kofera sa narezanim DVD-ovima na beogradskim čoškovima, zajedničko jeste izvesna antikapitalistička odnosno antiimperijalistička crta. Ideja piratstva i piraterisanja ima u osnovi estetizaciju otimačine. Kapitalistički moral je slično tome estetizacija konzervacije viška vrednosti. Danas kada nema velikih ideoloških sukoba, kada je razlika između leve i desnice stav prema stopi poreza, balans često predstavljaju nijanse u primatu prava na vlasništvo u odnosu na druga građanska prava. Piraterija je izvesna deregulacija, preuzimanje u svoje ruke distribucije viška vrednosti. Čini se da smo došli do konsenzusa da, ako želimo da jedan državni sistem opstane, moramo silom i zakonima braniti pravo na svojinu. Međutim, jedna doza piraterije uvek postoji i zdrava je za društvo. Građanin činom piraterije zadobija deo slobode koji mu nije dodeljen, već ga je sam oteo za sebe.

ZAUEK MLAD: Filmovi iz franšize *Pirati sa Kariba* po svojoj spoljašnjoj formi skoro da nemaju ništa sa piratstvom. Oni su jedan multimilionski projekat potekao iz srca kulturnog kapitalizma sa prevashodnom namerom da se napravi profit. Ali eto, deca ga vole. U sadržaju filmova, tačnije u liku Džeka Speroua, prikazuje se upravo sve ono što nas privlači u piratima i piratstvu. On je odmetnik, slobodan od građanskih zakona, pristojnosti pa i elementarne higijene. Čak i famozni "piratski kod" koji se često pominje u filmovima, pruža, kako kažu, samo smernice za ponašanje. Čini se da je Kapetan Džek slobodan i od

većine ljudskih strasti i usuda. Iako se u filmovima referiše na njegove ljubavne podvige, u njegovom ponašanju nema nikakvog erotskog patosa. Ne oseća glad ni žeđ. Njegova potreba za rumom je narkofilskog a ne fiziološkog porekla. Takođe, čini se da niti se plaši smrti niti može da umre. Na kraju drugog nastavka Džeka pojede nekakva morska neman. Na početku sledećeg on se nalazi u nekom apstraktnom *limbu* koji je psihološke prirode. Česta Džekova motivacija je kako, pomoću neke kletve, prevartiti smrt. Tema novog filma je u tom duhu; u pitanju je potraga za fontanom mladosti, mitskim izvorom vode koja daruje večnu mladost. Dakle, Kapetan Džek je kao lik iz crtača ili nemog filma: čisti Id, koji neprestano hoda, tetura se, pada, ustaje, nikada ne umire, nikada se ne zamara, nikada nije depresivan, uplašen, neraspoložen. On je neseksualan, ponaša se i kao muškarac i kao žena. Njegova motivacija često ima oblandu moralnosti: on insistira da je kapetan čak i u trenucima kad ne upravlja plovilom, neprestano se pominju piratska čast i pravila ponašanja, ali u presudnim trenucima njegova sebičnost prevlada sve druge obzire i Džek bez razmišljanja prodaje sve svoje saveznike. Dakle, privlačnost Džeka Speroua je sloboda od svih stega koje pritiskaju njegove gledaoce iako je ta sloboda pretežno – sloboda deteta.

Čini se da ako samo pogledamo lik Kapetana Džeka nećemo potpuno razumeti uspeh ovog karaktera i uspeh *Pirata sa Kariba*. Za veliki deo gledanosti zaslužan je glumac, Džoni

DŽOLI RODŽER NA FILMU: Zastava Džeka Speroua

Dep koji tumači ulogu Džeka Speroua. Kod dobrih glumaca publika sa lakoćom zaboravlja da gleda glumca i kroz njegovu vještinu stupa u kontakt sa likom. Kod najvećih glumaca, pak, to se preokreće još jednom i mi uživamo u liku zato što ga tumači baš taj glumac. Sam glumac postaje nosilac značenja u našoj kulturi gledanja filmova. Primer za ovaj fenomen je Hemfri Bogart ili Džek Nikolson. Džoni Dep je najsvežiji primer takvog glumca. Čini se da je, na iznenađenje samih tvoraca *Pirata*, Džoni *preoteo* sou od svojih mlađih kolega Orlando Bluma i Kire Najtli. Na posterima prva dva filma nalaze se lica čitavog ansambla karaktera. Na poslednja dva samo je Džoni Dep. Tek kada Kapetana Džeka Speroua posmatramo i

kao imaginarnog pirata ali i kao Džonija Depa nama su taj lik i njegova privlačnost mnogo razumljiviji. Kroz Džonija piratstvo dobija vezu sa iskustvom rokenrola i odgovarajućeg životnog stila. Preterano elaborirano glem odevanje, seksualna ambivalencija, narkofilija, autodestruktivnost – sve to kroz Džonija Depa dodaje Džeku Sperouu značenja koja ne bi imao samo kao fiktionalni pirat. Od infantilne slo-

DŽOLI RODŽER U ISTORIJI: Zastava Edvarda Tiča Crnobradog

bode jednog pirata u filmu za decu, kroz Džonija Depa, Kapetan Džek dobija *adult* slobodu savremene *celebrity* kulture u svoj njenoj blještavosti i tragičnosti. U jednom intervjuu Džoni izjavljuje da mu je uzor za lik Kapetana

Džeka bio Kit Ričards, legendarni gitarista Rollingstonsa. Isti se pojavljuje u poslednjem, kao i novom nastavku franžize, u ulozi oca Džeka Speroua kao posveta ovom živom spomeniku autodestruktivne genijalnosti.

Složenošću svojih značenja *Pirati*, verujem nezavisno od namera njihovih autora, prevazilaze kontekst holivudskog spektakla. Time, paradoksalno, tek postaju pravi holivudski spektakl. U želji za likom kao što je Džek Sperou, odnosno Džoni Dep, savremena publika pokazuje da je gladna jakih karaktera, onoga što Tomas Man zove "ličnost of formata". Takođe, potreba za *ružnoćom*, i fizičkom i karakternom, pokazuje da diznjevka verzija moralno infantilne i karakterno bezlične bajke ne uspeva više da prenese nikakav emotivni ni etički sadržaj i da u *Piratima* gubi simboličku bitku sa iskustvom rokenrola u kome princeza i zver nisu više dva različita lika. Zbog toga je četvrti nastavak *Pirata sa Kariba* odličan primerak savremene popularne kulture. Da li je to nešto u čemu treba da učestvujete to procenite sami. Ima tu jako puno mačevanja i mačevanja i mačevanja. Ali čuo sam da to deca vole.

Ivan Jević

REKOM

Daj potpis!

DA SE NE PONOVI. DA NE MANIPULIŠU. DA ZNAMO.

Zahtevamo REKOM, nezavisnu međudržavnu komisiju za utvrđivanje i objavljivanje činjenica o svim žrtvama ratova od 1991. do 2001. godine i o svim teškim kršenjima ljudskih prava na teritoriji nekadašnje SFRJ.

www.zarekom.org

Foto: A. Andić

“U ružnoj, nesrećnoj uspomeni – sve je tačno. U lepoj – skoro ništa. Zato ružne guramo i gasimo, a lepe puštamo da se nekontrolisano šire i baškare u svojoj laži i lakirovcu. Naša nesreća je što lepih uspomena imamo malo. A i to malo je falsifikat. Kako starimo, podgrevamo se tim romantizovanim istinama i patimo. Plaćemo za prošlim vremenima i pokojnim događajima kao da su zaista postojali, kao da su se zaista odigrali”

PREMIJEROM PREDSTAVE *TRST* Miloša Radovića (režija Alisa Stojanović) počeli su ovogodišnji “Mucijevi dani”, festival Ateljea 212 koji okuplja pozorišta iz bivše Jugoslavije. *Trst* je istinita ispovest o gradu u koji su Jugosloveni nekad rado odlazili i u kome im je bilo lepo.

Miloš Radović je jedan od autora čija dela ostavljaju traga u našoj kulturi – dokaz su oko 60 nagrada, pa i Zlatna palma za kratki igrani film *Iznenadna i prerana smrt pukovnika K.K.* na Kanskom festivalu. Miloš Radović je scenarista i režiser igranih filmova *Mali svet* i *Pad u raj*, autor je preko 200 sati igranog televizijskog programa – na primer serije *Otvorena vrata*, TV filмова *Brod plovi za Šangaj*, *Vidim ti lađu na kraju puta*, i oko 50 reklama. Pre *Trsta* napisao je drame *Čorba od kanarinca*, *Tulumbus* i *Malaksija*.

“VREME”: Šta vama znači Trst? Da li u vašoj drami ima autobiografskog?

MILOŠ RADOVIĆ: Tu smo, još jedan kilometar i granica! Sto hiljada lira u mojoj čarapi je već mokr. Naći će ih carinik, oni sve znaju. Neće ih naći, dobro sam ih sakrio. Prelazimo granicu i ulazimo u Svet! Krivudavim putem spuštamo se ka moru. Svetskom moru. Vozimo se ulicama,

znojavi i nasmejani. Blješte reklame, zveckaju šoljice u kafićima. Srećni smo, to je sreća. Mala, ali prava. Svi smo živi, svi smo mladi, svi smo tu! Verujemo da će tako ostati. Gledam roditelje, gledam tetku, svi su lepi. Ostaće takvi zauvek.

Ja ne znam da su oni već uspomena. Kada prođe prvi minut sreće, u drugom minutu – onaj prvi minut je već uspomena. Ja ih gledam, nasmejjane, pokušavam da ih zapamtim. Još ne znam da će mi trebati, još ne znam da ih neću imati, pamtim ih instinktivno.

Trst je koncentrat, mladost skupljena u malu bočicu parfema.

Danas – pažljivo i retko otvaram tu bočicu. Uдахnem duboko, pazim da mi ne ispari. Poslednji put sam je otvorio da bih napisao ovaj komad.

U vreme kad je bio deo naše svakodnevice, Trst je predstavljao simbol onoga što nismo imali na svojoj teritoriji. Sad i mi imamo i farmerke i espresso, ali je Trst i dalje simbol nečega što nemamo.

U Trst nismo odlazili zbog farmerki i cipela. Stvari koje smo donosili odande bile su samo materijalni dokaz da smo se vratili iz Sveta. Želeli smo da pređemo Granicu, da pobeđemo, da

udahnemo. Potreba za Trstom nije se izgubila ni onda kada su farmerke i kafa stigle. Za mene, nije se izgubila ni onda kada mi je svaki grad na svetu postao dostupan. I posle Njujorka, Trst. I posle Pariza, Trst. Mnogo smo uzbuđenja, strahova, radosti sahranili u tom lepom gradu. Sada odlazimo na parastose, na zadušnice, plaćemo nad sobom u najlepšem periodu života. U Trstu smo bili mladi, u Trstu smo bili veseli, oduševljeni, euforični, nikad umorni. U Trstu smo, prvi put, bili sami u svetu. A to je mnogo više od “madras” mokasina i “fiorući” farmerki. Mnogo, mnogo više.

Nažalost, da i to kažem, espresso je i dalje mnogo bolji u Trstu nego ovde. Kupili smo tršćanske mašine, tršćansku kafu, ali ne vredi. Za dobar espresso potrebno je neko znanje, neko osećanje koje nemamo. Bojim se da ga nikada nećemo ni imati.

Trst je lepa uspomena iz Jugoslavije koje se, slučajno ili ne, poslednjih godina rado i neretko sećamo. Ima se utisak da kultura, a naročito pozorište i film, prednjače u tome. Da nije kultura, u ovom slučaju, možda, neka vrsta ispitivanja javnog mnjenja? Ili znak nečiste svesti zbog devedesetih?

Jugoslavija, kada je odlazila, ponela je zdrav razum sa sobom. S pravom. Ona ga je i donela. Možda bi ga i ostavila, da smo znali da cenimo zdrav razum. Ali nismo. Sprdali smo se s njim. Jugoslavija se uvredila i odnela ga. Kada je Učiteljica otišla, svi su skočili, zapalili cigare, pustili brade, otvorili rakije, popalili kuće, srušili gradove, uradili sve ono što nisu smeli dok ja ona bila u učionici. “Nema više škole!”, klikitali su loši đaci i bacali dačke torbe-bombe na komšije iz susednih odeljenja. “Ua, učiteljica!” hrabro su piskutali nekadašnji miševi. Kukavice su postali heroji, glupi su postali mudri, zli su napredovali, pokvareni su unapređeni. Preživeli, danas sakati i kljasti, sećaju se sa setom svoje osnovne škole i najdraže Učiteljice. Ali kasno. Učiteljica je odavno pokojna i ne može se vratiti. Moraćemo da izmislimo Novu Školu i da pronađemo novu Učiteljicu.

I, kako to obično biva, u potragu za novom Učiteljicom, za novom osovinom neophodnog zajedništva, prvo se puštaju umetnici. Da prošetaju miniranim poljima, da vide da li može da se prođe, da li ima bunkera, zaseda, prurušenih neprijatelja. Umetnici odlaze hrabro, vraćaju se, podnose izveštaje. Prvo ode solista, za njim čitav orkestar. Umetnici u bivšim neprijateljskim zemljama otvaraju mini ambasade u srcima starih obožavalaca. I kad sve mine sklone, kad raščiste put, tada se upućuju kolone crnih “audija”, da stvar overe na visokom nivou. Problem je što u tim “audijima”, često, sede i oni koji su još na početku – oterali Učiteljicu!

Često se čuje da je u Jugoslaviji bilo lepše nego što je sad. Da li je razlog toj oceni žal za mladošću, ili nešto opipljivije?

Sintagma “bratstvo-jedinstvo” nije bila preporuka, nego naredba! Ko nije slušao naredbu išao je na robiju. Tako je moralo. Narod je bio primitivan da bi nužnost te važne stvari samostalno osvestio. Morala je istina o suživotu da mu se uteruje bičem. I uterivana je.

Ali batine su bile preslabe, mlake. Narod nije hteo da sluša. Da je slušao, ostao bi živ. Ostala bi mu familija živa, deca, najmiliji. Ali nije hteo da sluša. “Bratstvo-jedinstvo” proglasio je okovima, tamnicom naroda! Komandant je umro, naredba je spaljena. Navalilo se na bratstvo, pogazeno je jedinstvo. Desetine hiljada ljudi poginulo je na svetom zadatku da naredbu ne izvrši.

Odgovoriću direktno na vaše pitanje: nije reč se o žalu za mladošću, nego o žalu za životom. Neophodno je da budete živi da biste bili mladi.

Sebe opisujete kao čoveka ne brzog tempa. Šta vas pokrene da napišete dramu ili snimate film? Zašto ste baš sad hteli da ispričate o Trstu?

Uglavnom sve stvari koje radim – ja ne umem da radim. Zato ih retko i radim. Ne pamtim da sam ikada nešto napisao ili režirao zato što sam pomislio da bi to moglo biti dobro. Ili da će se dopasti publici. Ili da ću dobiti nagradu. Pisao sam samo onda kada sam bio primoran, kada sam padao pod unutrašnjim ili spoljašnjim pritiscima. Unutrašnjih je bilo više.

Kod mene to ovako ide: zainteresuje me neka stvar, neka slika, neka formulacija, nečije lice. I ja ga pustim u sebe kao nešto o čemu ću razmisliti, kasnije. Međutim, ta stvar u meni živne, čim uđe! I onda počne da me gazi, da me davi, da me pritiska: “Daj mene!”, “Hoću ja!”, “Dokle ti misliš da ću ja da čekam?!”, “Ja sam ti poslednja rupa na svirali!”

I tada, šta da radim, moram da radim... Da se ja pitam, ne bih ništa radio.

Tako je nastao i *Trst*. Najmanje dvadeset godina sve te ideje postoje, poluskuvane. Trst je moja velika tema, želeo sam da je napišem dobro, ali nisam umeo. Kada sam, pre šest meseci, ipak poverovao da ću moći – napisao sam priču o tom gradu.

U ansamblu predstave se priča da ste Trst napisali u sobi hotela u kome ste nekad odseдали s vašim roditeljima. Da li je to tačno?

Hotel u kome se komad događa je luksuzan i skup hotel. Sa roditeljima sam bio u jeftinim hotelima sa dve zvezdice, ili jednom. A pored ovog skupog hotela smo se šetali i divili mu se.

Pre nekoliko godina odlučio sam da uđem, hrabro. Porodica mi je držala strah. Uzeli smo sobu, i na prstima prošli veličanstveni hol od recepcije do lifta. Mislim da sam već u liftu znao da *Trst* mora da se događa baš tu, u tim dugačkim, praznim hodnicima, u ogromnim sobama koje gledaju na more. Čitav koncept komada postavio sam tokom dve-tri posete ovom mističnom hotelu. Kao u Kjubrikovom *Isijavanju*, većinu informacija za pisanje dobio sam iz zidova i lusteru, zruci koji su izbijali iz tih mrtvih stvari nosili su važne podatke o ljudima koji su tu davno boravili.

Kada su počele pripreme naše predstave zamolili smo srpski konzulat u Trstu da nam malo pomogne, da nam bude veza s tim hotelom, s tršćanskim pozorištima u kojima bismo gostovali, da pozove nekoliko autora predstave koji nikada nisu videli taj hotel... Ali Konzulat je ostao nem. Komad se zove *Trst*, priča uzbudljivu priču

o Trstu, igra deset vrhunskih srpskih glumaca... ali sve to nije bilo dovoljno.

Da li je moguće izlečiti se od malaksije? Kakvo je vaše iskustvo u borbi protiv te neregistrovane, a sveprisutne bolesti o kojoj pričate u istoimenoj drami?

U komadu koji pominjete, *Malaksiji*, pričao sam priču o sebi kroz likove koji ne liče na mene. Proširio sam sopstvenu bolest na ljude kod kojih će se ona jasnije videti, gde će anamneza biti sigurnija. To hronično stanje parcijalne obamrlosti pre liči na epiduralnu anesteziju nego na malaksalost. Neko vam je dao injekciju u glavu i više glavu ne osećate. Pošto je ne osećate, svako može da radi s vašom glavom šta hoće. Vi sve vidite, ali ne možete da odreagujete. Jer ništa ne osećate.

Teško je boriti se protiv malaksije, lek još nije pronađen.

Narod povremeno koristi revoluciju kao prirodni preparat protiv ove bolesti. Ali za revoluciju – potreban je bar jedan zdrav!

Kako odrediti šta je tačno u uspomeni?

U ružnoj, nesrećnoj uspomeni – sve je tačno. U lepoj – skoro ništa. Zato ružne guramo i gasimo, a lepe puštamo

da se nekontrolisano šire i baškare u svojoj laži i lakirovcu. Naša nesreća je što lepih uspomena imamo malo. A i to malo je falsifikat. Kako starijimo, podgrevamo se tim romantizovanim istinama i patimo. Plačemo za prošlim vremenima i pokojnim događajima kao da su zaista postojali, kao da su se zaista odigrali.

Nešto se jeste desilo. Nešto sasvim malo. I te male scene su istinite. Trst je činjenica. “Fića” u kome sam išao tamo je činjenica. Putnici u “fići” su postojali. Ali zar je to dovoljno da se napiše komad od 100 strana? Naravno da nije. Međutim, pošto drugih uspomena nemam, morao sam mnoge svoje sreće i nesreće da uguram u tog tesnog “fiću”.

Od silnih briga i strahova, sve se unutar mene skupilo, nema mesta za razvoj i rast. Trpam uspomene jednu na drugu, mešam ih, napravio mi se bljutavi bućkuriš od neukusnih sastojaka.

Srećom, postoji veliki, slobodan prostor za dete.

Srećom, kod mene je taj deo srećno popunjen, tako da je Trst moja poslednja uspomena.

Sve dalje je – neprolazna blistava sadašnjost!*

Sonja Ćirić

Poslednji krik iz Komiteta

Ono što te prvo zapahne sa ovih stranica jeste sam taj jezik: bože, da li je moguće da je iko ikada mogao misliti da se na tom i takvom jeziku može izreći išta što bi imalo smisla

TE HILJADU DEVETSTO osamdeset i četvrte, Smitsi su izdali prvi album, baš kao i Nik Kejv, Springstin je zaurao da je Rođen u USA, Marvina Geja je upućao rođeni otac, Šade Adu bila je najlepša žena za koju smo znali, neka meketa-va prikaza Marija Lujza Čikone krčila je sebi put ka statusu Planetarne Napasti i ničim izazvane teme za bezbroj ispraznih disertacija, Pan-krkti su izdali svoj poslednji veliki *Rdeći album*, takođe “rdeća” *Zvezda* je bila prvak Jugoslavije u fudbalu, održane su famozne ZOI u Sarajevu koje je voljelo Jureka više od Bureka, *Mladina* je petkom uredno osvitlala u mom poštanskom sandučetu, pročitao sam neke od knjiga svog života i okapao u Kinoteci, *Balkanski špijun* se popeo na velike ekrane da više nikada – kroz bezbrojne inkarnacije – ne izađe iz naših života, gledao sam *Megall az ido* Petera Gotara gde god se moglo, videli smo nadrealan prizor ravničarskog polja kukuruza uz samu obalu Jadrana (u Privlaci, sučelice Viru) pa se okrenuli na petama i mudro odlučili za bekstvo na Pašman, i uopšte, bila je to jedna jako, jako dobra godina, ma šta onaj Erik Artur Bler zvan Džordž Orvel mislio o tome...

Uostalom, bila su to još malo pa poslednja vremena – bar za neko vreme, je li – u kojima će imati devetnaest godina, a pri tome biti muško, biti jako dobra stvar. Ne baš mnogo godina kasnije, nastupiće vreme u kojem jedva da ima išta gore od toga da imaš devetnaest godina i da si muško: postaćeš ili ratnik ili begunac, mada nijedno od toga nije bilo u tvojim životnim planovima, niti ti je išta od toga obećavano dok si ono odrastao, marljivo učio i radio, bio dobar i vredan drug i tako to. Kako god, to je bilo *posle*. Još je mnogo toga, i lepog i grdog, valjalo učiniti i(li) istrpeti do tada.

Te iste godine, nekako s proljeća, 21. ožujka/marta, održano je u Zagrebu savetovanje “O nekim idejnim i političkim tendencijama u umjetničkom stvaralaštvu, književnoj, kazališnoj i filmskoj kritici, te o javnim istupima jednog broja kulturnih stvaralaca u kojima su sadržane politički neprihvatljive poruke”, a “analitički materijal” koji su vredni i Ispravno

Orijentisani stručnjaci hrvatskog ce-kaja, to jest njegovih pratećih službi, za ovu prigodu pripremili postaće ubrzo poznat (i prilično zloglasan) kao “Bijela knjiga”. Toj će se *Bijeloj knjizi* ime autora zametnuti zauvek, baš kao potonjem *Vojku i Savlu*; doduše, obimna je to hrestomatija Idejnih Skretanja, nije to bilo lako ni sabrati i razvrstati, kamoli još adekvatno marksistički iskriktikovati i razobličiti, teško da je samo jedan autor mogao sve to da postigne!

HERBARIJUM NEPOČUDNIH: Šta li sam mogao raditi tog dana, 21. ožujka 1984, negde u tom istom gradu, sasvim blizu mesta gde je *Bijela knjiga* upravo ulazila u jednu sumračnu legendu? Samo Bog zna; ja znam koga sam i šta sam voleo, čega sam se bojao i za koga sam strepeo, čemu sam se nadao od sebe i drugih u nekom budućem životu koji evo-samo-što nije; to je možda i dovoljno.

Ubrzo će *Bijela knjiga* postati opštejugoslovensko strašilo: sve što je značilo nešto u kulturi, medijima, pa donekle i u politici, naročito u Beogradu i Ljubljani, ustaće protiv ovog “recidiva staljinizma” u kojem su pobrojani i raščivjavani (za zvanični SFRJ diskurs neizbežnim metodom istrage “levih i desnih skretanja sa jedino ispravnog puta”) silni književni i publicistički tekstovi “nepoćudnog” sadržaja, čak i poezija je, po *metodu satare*, “analizirana” (recimo, Đogova *Vunena vremena* i Simovićeve *Istočnice*, ale i bauci tog vremena; bajdvej odlične, naročito Đogova), kao i drame, filmovi, aforizmi, pa čak i novinski intervjui umetnika i intelektualaca, uključujući i one date za RTV nedeljnike, ženske magazine, pra-tabloide i sličnu kiosk-bižuteriju poznog socijalizma... Sećam se dobro toga: bio sam devetnaestogodišnjak, u svemu tome samo posmatrač, ali nikako neutralan i nezainteresovan; već dobro izvaspitavan (pardon: *indoktriniran*) na uvoznju, a donekle i domaćoj

“disidentskoj” literaturi i na koliko-toliko slobodnijoj štampi (književni i omladinski listovi, pa i poneki hrabriji mejnstrim nedeljnik, opet najviše iz Beograda i Ljubljane), dobro sam znao gde mi je mesto u svemu tome... A kada je, bogo moj, izašao poslednji, letnji oproštajni trobroj (238-240! Znao bih te cifre da me probudite iz najdublje sna!) one *prelomne* redakcije *Književne reči* sa Gojkom Tešićem na čelu, im-

presivno debeo i na trocifrenom broju strana novinskog formata, a sav posvećen obračunu sa ždanovizmom *Bijele knjige*, mojoj čitalačkoj sreći nije bilo kraja... SVI su bili tu, u tom “herbarijumu nepoćudnih”: “junaci” *Bijele knjige* uzvratili su udarac svojim komitetskim *kolekcionarima*, i to tako da je sve odjekivalo.

Dvadeset i šest godina kasnije, i ne po prvi put od onih dana, u Beogradu se pojavljuje *Bela knjiga - 1984*, podnaslovljena kao “Obračun sa kulturnom kontrarevolucijom u SFRJ”, a kao priređivači su potpisani istoričari Kosta Nikolić, Srđan Cvetković i Đoko Tripković (Službeni glasnik, Beograd 2010). Kako je i zašto *Bijela knjiga* ovde postala Bela, ostaje misterija, jer ona je i u “ekavskim” krajevima uvek bila Bijela, to joj je bilo “generičko ime”, i to se ne menja, onako kako nećeš *Bijelo Dugme* proglašiti belim, ili grad Beli Manastir prekrstiti u Bijeli Samostan! To se ne radi! Eh, nije to jedini depasirani “revizionizam” ovih autora (prisutan u njihovom opširnom predgovoru), dalo bi se sporiti o još nekim njihovim tezama, pre svega o onome gde se insistira na gledanju na *Bijelu knjigu* kroz iskrivljenu prizmu *naknadne nepameti*, tj. kroz njeno odviše olako i površno smeštanje u kontekst tada već prilično prisutnih međunacionalno-međurepubličkih trvenja i etničko-administrativnih partikularizama, po banalizovanom sistemu “Hrvati ruže Srbe, a pomalo i Slovence”. To je depasirano jer je nacionalizam (bilo koji, pa tako i hrvatski) ono

IDEOLOGIJA U KULTURI:
Stipe Šuvar

jedino što se *Bijeloj knjizi* i njenim nesrećnim, već tada duboko anahronim tvorcima nije moglo zameriti: takva kakva je bila, Bijela je knjiga bila valjda poslednji organizovani i javno vrlo čujni krik izumiruće ideologije (neo)boljševičkog, integralnog shvatanja dogmatskog jednopartijskog socijalizma, sa svime što uz to ide. Ta je ideologija, međutim, bazično *etnički neutralna*, a ko to ne shvata, ne shvata ništa, pa onda iz tog temeljnog neshvatanja brljavi, iz trulih premisa izvlači nakaradne zaključke. Naravno, istina je da su u *Bijeloj knjizi* ubedljivo "najgore" prošli intelektualci iz Srbije, potom

iz Slovenije, a mnogo manje je onih iz Hrvatske, ali razlog tome je na sasvim drugoj strani: naprosto je "odriješeni jezik posttitovske epohe" (Igor Mandić) bio daleko *najodrešeniji* u Beogradu i Ljubljani (pa se imalo šta i "kritikovati"!); dočim je u tadašnjem Zagrebu, tj. u celoj postmaspokovskoj Hrvatskoj koja je – odlično se sećam, i bogme *iznutra!* – živela u nekoj formi *unutrašnjeg poluprotektorata* (kasnije mu je tepano kao "hrvatskoj šutnji"!)) bilo nezamislivo, recimo, u novinama objaviti ili na nekoj javnoj tribini izreći štošta što bi u tadašnjem Beogradu 'ladno prošlo kao normalna stvar, i to ne samo u niskotiražnim književnim časopisima ili omladinskoj štampi nego i u NIN-u, Politici ili Dugi!

SPIRITUS MOVENS: Nemoguće je govoriti o *Bijeloj knjizi* bez priče o Stipi Šuvaru, koji je slovio za prvog partijskog čoveka Hrvatske, naročito u "idejnim pitanjima" (mada ne zadugo; upravo će karambol s *Bijelom knjigom* omogućiti da njegove "akcije" u SKH počnu

da padaju, i posle ne više od godinu-dve biće sve marginalizovani) i spiritus movensa ovog, *ispada*. U nekim će se budućim zlim vremenima, u ratnim i ratnomafijaškim devedesetim, kada će nam svima trebati sasvim druga vrsta hrabrosti i čestitosti pred sasvim drugačijim izazovima, Šuvar pokazati kao dosledan i čestit čovek, i to zavređuje svako poštovanje. Ali ne poništava činjenice iz 1984: on i njegovi trabanti bili su nadobudni uzurpatorski Gromovnici koji su celu jednu kulturu (hrvatsku svakako, s vidljivim nastojanjem da *prošire područje borbe!*) pokušavali da drže pod zaptom jedne ideologije, štaviše, njenog rigidnog тумачења. Bio je to, doduše, beznađežno okasneo pokušaj, otuda i osuđen na neuspeh i svekoliku kompromitaciju, od koje se (baš kao i od čuvene "reformе školstva") Šuvarov javni lik nikada nije sasvim oporavio, pa je previše lako zaboravljeno da je, recimo, zgrada Nacionalne i sveučilišne biblioteke takođe zadužbina njegove vladavine. ►

СРПСКА АКАДЕМИЈА
НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОГРАНАК САНУ У НОВОМ САДУ

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ
БЕОГРАД

Позивамо Вас на представљање књиге

„ГРАЂАНСКА ЕВРОПА“ I–III

академика Чедомира Попова

О књизи ће говорити:
др Милољуб Албијанић,
директор Завода за уџбенике
дописни члан САНУ Михаило Војводић
проф. др Слободан Г. Марковић
и аутор

Четвртак, 19. мај 2011. у 12 часова

**Свечана сала Огранка САНУ
у Новом Саду, Платонеум,
Николе Пашића 6**

Pažljivo sam, posle tolikih godina, iščitao dvestotinak gustih strana ovog "materijala" iz orvelovske godine. Ono što te prvo zapahne sa ovih stranica jeste *sam taj jezik*: bože, da li je moguće da je iko ikada mogao misliti da se na tom i takvom jeziku može izreći išta što bi imalo smisla?! Ili *smisao* uopšte nije ni bio deo pogodbe, ta reč ionako zvuči previše nekako metafizičko-mračnjački... Bio je to sparušeni jezik jedne ideologije – i celog jednog ovaploćenog *paralelnog sveta* kojeg je izgradila na svojim vazdušastim premisama! – koja je već bila u predsmrtnom hropcu, samo što toga nije bila svesna, naprotiv, ona je bila ta koja je uredno, svojim čuvenim dijamantskim (ne *dijamantskim*...) alatcima, *sahranjivala* sve ostalo, od "građanskog sveta" i mrske "buržoaskе demokratije" pa nadalje.

U onome što je bio "materijal" *Bijele knjige* ima svega i svačega, od takoreći proročanskih reči i genijalnih misli uistinu elitnih intelektualaca, pa do trivijalnih brbljarija, banalnog nacionalističkog trućanja i drugog verbalnog smeća, a da je pri tome i jednom i drugom pridavan podjednak značaj i "javna opasnost" i podjednako se obrušavalo na sve. Zašto? Zato što je jedini relevantan kriterijum za dospevanje na crnu listu *Bijele knjige* bio da li neko ili nešto *skreće s linije*. E sad, kako skreće, kuda skreće, zašto skreće... to već nije važno, sve su to "neprijatelji svih boja", Česlav Miloš ili neko kafansko laprdalo iz Ivanjice, what's the bloody difference?

Tužno je, i na neki perverznan način setno, čitati danas *Bijelu knjigu*. Sve u šta su njeni tvorci verovali da veruju i sve što im se činilo da pouzdano znaju umrlo je, i to zato jer je umreti moralo, a ne zbog "zavere unutrašnjeg i spolnog neprijatelja". Nevolja ovakvih poput mene, *koji se sećaju*, i koji ne daju ni nacionalistima i drugim priprostim paradesničarima ali bogme ni lakoumnim nostalgicarima ne jednog vremena (taj sam prvi...) nego jedne represivne ideologije i prakse, u tome je što je sa svim tim nestala i jedna zemlja, i jedan kontekst naših života, kontekst koji je, doduše, svojim nedostacima zasluživao da evolutivno nestane u ime nečega boljeg, a nestao je na koncu u ime Pukog Varvarstva, tako što je naprosto *zaklan*, preko noći. A ko ga je to zaklao? O da, tu su nožekanju pridržavali mnogi, i poneki od "objekata" *Bijele knjige*, ali bogme i mnogi dojučerašnji vernici sveta koji ju je takvu porodio, nju kao gotovo pa poslednji (pro)glas jednog prošlog svršenog vremena. ◀

Teofil Pančić

Delo i smrt Borisa Rižija

Opravdati život

Na desetogodišnjicu smrti ruskog pesnika Borisa Rižija, u ponedeljak je u Beogradu predstavljena njegova zbirka pesama i prikazan film o njegovom burnom i kratkom životu

Boris Rižij

RUSKI PESNIK BORIS Rižij rođen je 1974. u Čeljabinsku i u svom kratkom životu – po nekima nije dosegao ni svoj kreativni klimaks – nesumnjivo je postigao mnogo. Sa 14 godina bio je lokalni šampion u boks, sa 17 se oženio, a u devetnaestoj je postao otac. Najveće priznanje dobio je 2000, Antibukerovu nagradu za poeziju; iste godine objavio je zbirku pesama u Petrogradu i učestvovao je na internacionalnom pesničkom festivalu u Rotterdamu. Već za života je bio smatran "zvezdom koja sija na nebu ruske poezije". Međutim, sedmog maja 2001. izvršio je samoubistvo. Posthumno

je dobio prestižnu rusku nagradu za književnost Severna Palmira, paradoksalno, upravo za zbirku *Opravdanje života*. Ove godine navršava se deset godina od smrti Borisa Rižija. Tim povodom, u ponedeljak je u Muzeju Jugoslovenske kinoteke u Beogradu, u organizaciji Fonda "Princeza Olivera", održana promocija njegove zbirke pesama *U Rusiji se rastaje zauvek* u izboru i prevodu Svetislava Travice i prikazan dokumentarni film *Boris Rižij* holandske rediteljke ruskog porekla Alione van der Horst. Autorka filma o motivima za snimanje ovog dokumentarca za "Vreme" kaže: "Dugo sam želela da napravim film o ruskoj poeziji, budući da mi je majka Ruskinja. Čini mi se da u Rusiji više cene mrtve pesnike, nego žive, što mi je pomalo tužno. U vezi sa nastankom ovog filma postojale su neke čudne koincidencije. Prvo sam čitala Rižijevе pesme u originalu, da bi ubrzo bile prevedene na holandski. Zatim sam gledala crno-bele intervjuе sa njim i videla sam izuzetno zgodnog momka sa neverovatnom harizmom. Pomislila sam: 'Ah, mimoišli smo se!' Bila sam veoma tužna. Imala sam osećanje nekakve obaveze prema njemu, kao da mu dugujem da napravim ovaj film. Bio je izuzetna ličnost. Rekla bih da je živeo tri života istovremeno. Noću nije spavao, čitao je ruske pesnike i to ne samo renomirane, nego i zaboravljene i opskurne poete, a danju je bio naučni saradnik u rudarskom institutu."

Na trejleru za *Borisa Rižija* (dostupnog na Jutjubu) dominira pitanje motiva samoubistva pesnika koji je bio obrazovan, uspešan, priznat...

Tekst Dragana Ambrozića o 20 godina Underground Resistance, najavljen u prošlom broju "Vremena", iz tehničkih razloga nije objavljen u ovom broju, već će biti objavljen naredne sedmice.

Iako dokumentarac ne pretenduje na to da nedvosmisleno odgovori na ovo pitanje, autorka se potrudila da kontekstualizacijom Rižija u doba perestrojke dočara surovu svakodnevnicu u kojoj je živio. U ovom periodu i sama je nakratko bila u Rusiji na studijama ruske književnosti, a za pokojnog pesnika je rekla da nije naišla na pesnika koji je tako potpuno, a emotivno opisao to doba. "Vreme u kojem je Boris živio bilo je nepodnošljivo, naročito za tako senzibilnu umetničku ličnost kao što je bio on", kaže Aliona van der Horst. "Moguće odgovore na pitanje motiva samoubistva tražila sam u spoljnim faktorima – vreme i mesto u kojem je živio. Bio je iz dobre porodice, otac mu je bio direktor fabrike, a on se družio sa kriminalcima. Borisova generacija je izgubljena generacija, jer je nakon njihovog maturiranja škole nestao Sovjetski Savez. Nastala je opšta besposlica i tada je jedina perspektiva za momke bila da budu telohranitelji, a devojke prostitutke. Boris se našao u toj šizofrenoj situaciji – postojala je ogromna diskrepancija između realnosti njegove porodice i ulice. I pored toga, njegov prijateljstvo sa vršnjacima iz okruženja, koji su bili telohranitelji ili su se bavili kriminalom, bilo je iskreno. On se nije pretvarao, niti je igrao ulogu neshvaćenog pesnika. Na neki način je vodio dupli život. Njegovi prijatelji sa ulice nisu znali da piše poeziju, a on, iako se družio sa njima, nije učestvovao u kriminalu."

Danas se u Rusiji popularnost Borisa Rižija ne dovodi u pitanje. O njemu se pišu knjige, snimaju filmovi, igraju pozorišne predstave. Dosad je preveden na engleski, italijanski, nemački, holandski i srpski jezik. Sa zbirkom *U Rusiji se rastaje zauvek* domaća publika imaće prilike da se поближе upozna sa ovom izuzetnom figurom ruskog pesništva novog doba.

Boško Štulić

► tv manijak

Piše: Dragan Ilić

One i oni

U borbi za ravnopravnost polova često se pominje diskriminacija žena u TV programima. Uzmimo nekoliko slučajnih primera u dnevnom programu, upravo u trenutku dok pišem ovaj tekst. Imam utisak da smo poslednjih godina dobili **veliki broj žena na TV ekranima**, ali je njihova uloga svedena na lepu scenografiju koja će uz pomoć seksipila vezati gledaoce za program.

Žene će vam kuvati, ili će govoriti o kuvanju dok kuvaju muškarci. Voditeljke će vam ispričati koliko je važna kuhinja bilo da je u pitanju linija, celulit, dijeta, hrana za vašu porodicu ili vašu decu.

Posle toga sledi serija – **žene su udavače** (bilo da se radi o Istanbulu ili o hrvatskoj provinciji). One postaju okosnica radnje, izvor zapleta, iskušenje ili uteha za muškarce, ali uvek u kući ili oko nje. Veoma retko ona postaje dominantna, a ako već ima takvu ulogu – onda je po pravilu negativac. **Žena sa inicijativom** je žena koja stvara probleme.

Žene nam predstavljaju vesti na većini domaćih TV kanala sa nacionalnom frekvencijom. Očigledno se smatra da će dame na lepši i emotivniji način uspeti da nam prezentuju mračne ili sumorne vesti iz naše svakodnevne politike.

Žene su brojnije naročito među voditeljicama intervju – jer se smatra da će naši političari **opuštenije odgovarati** pripadnicama lepšeg pola. Među novinarkama je mnogo dama, a to samo može da znači kako je po patrijarhalnom modelu novinarska profesija feminizacijom donekle devalorizovana. Ukoliko novinarkе svedete na lepo lice i umiljata pitanja, onda će i odgovori biti žovijalni, duhoviti, površni ili šarmantni – **pravi televizijski**. Istovremeno, po pravilu su najhrabrije, najprovokativnije emisije i intervju u ovoj zemlji radile (i rade) upravo žene. Među političarima u Srbiji ogromnu većinu čine muškarci, koji proporcionalno količini moći imaju veću dozu slabosti prema lepim ženama. **Slučaj direktora MMF-a** i seksualnog skandala sa sobaricom u Njujorku samo potvrđuje ovo pravilo. Ovde kao i u svetu, moćni muškarci smatraju da im dame pripadaju, da ih moćni muškarci hipnotišu svojom austom autoriteta, da će samo biti potrebno da se pojave goli na vratima kupatila i one će pred njima pasti na kolena drhteći od strasti. Ova predrasuda se razbija kada se vide slike **zbunjenog Stros-Kana**, koji tek u zatvoru izgleda kao deda od 62 godine sa poremećajem seksualnog ponašanja.

Setite se, slične izjave ljubavi je dobio Putin kada su studentkinje pripremile specijalni kalendar sa svojim golišavim fotografijama. One su buduće novinarkе koje bi želele da "intervjuišu" **voljenog političara**.

Posebno sam iznenađen pokušajem da se "**ženska pitanja**" kod nas tretiraju u posebnoj emisiji na Prvoj TV. Ideja je da 5 žena diskutuje o aktuelnim pitanjima uz pomoć gostiju. U suštini, odlično je da žene dobiju ovakav glas u medijima, ali ubrzo je postalo jasno da je namera autora da žene upotrebe samo kao seksipilnu scenografiju. Da se razumemo, uživanje je gledati lepe, šarmantne žene različitih generacija i profila na televiziji, to svakako nije sporno. Žao mi je što ova prilika nije bolje upotrebljena, jer nije ključno koje žene će se pojaviti pred kamerama, to je pitanje ličnih afiniteta ili animoziteta. Problem se krije u **količini kritičkog stava** koji će biti iskazan u ovakvim emisijama. Nije teško pronaći primere diskriminacije žena danas u Srbiji, ali treba biti dovoljno iskren(a) i dovoljno hrabra da se ovakvi problemi iznesu. Zato je dobro što se govorilo o raku dojke, ali tek bismo morali da čujemo šta sve to žena u Srbiji mora da podnese ili uradi da bi bila uspešna, lepa, da se ostvari kao **majka, supruga ili ljubavnica**. Istina je da muškarce ipak zanimaju takozvane "ženske" emisije i teme, još od puberteta.

Ipak, televizija je vizuelni medij pa je važno kako se ovde slikom predstavlja ženstvenost, ili muževnost. Ako ostane na Prvoj, lako ćemo pronaći dve paradigme mužskosti i ženstvenosti. Dečake bi personalizovao **Ivan Ivanović**, čija mužkost je potcrtana činjenicom da dok priča viceve ruke drži u džepovima i pretura po njima.

Kod devojaka je aktuelan ginekološki kadar koji je postao opšte mesto domaćih televizija. Voditeljka sedi, od jutarnjeg programa do poslepoćnog striptiza, haljinica ili suknjica se podigla iznad butina, a ona prekrštenih ili skupljenih nogu vodi ozbiljne razgovore. Ako koncentracija popusti – **eto sutra fotke** na naslovnoj strani "Kurira".

Ovo pornografsko-moralizatorsko licemerje dovelo je koleginice u ponižavajuću situaciju, koju bismo najkraće mogli da opišemo pravilom – budi seksi, pričaj šta hoćeš, ali **drži noge skupljene!**

Besan kao

Godinu dana nakon što su zemlje evrozone i Međunarodni monetarni fond masivnim finansijskim kreditima spasili Grčku od bankrotstva, zemlja se izgleda vratila na početak priče: ponovo joj je potreban pojas za spasavanje

Za "Vreme" iz Soluna

Kada je u maju 2010. grčka vlada da bi izbegla bankrot potpisala sa "trojkom" (Evropska centralna banka, Evropska komisija i Međunarodni monetarni fond) jedan od najvećih ugovora o zajmu u istoriji vredan 110 milijardi evra, mnogi su predviđali da će namet stroge fiskalne štednje, kojom su krediti uslovljeni, odvesti grčku ekonomiju u dugu recesiju i "sporo umiranje", podići državni dug do nesagledivih visina i dovesti do "sporog umiranja" zemlje.

Godinu dana kasnije Grčka je doduše izbegla bankrot, ali se i dalje nalazi negde usred tunela gde svetlo s kraja još ne dopire. Ekonomija već tri godine prolazi kroz veliku depresiju (-2 odsto u 2009, -4,4 odsto u 2010. i -3,5 odsto u 2011), državni deficit, iako je znatno smanjen, i dalje je prikovan na visokih 10,5 odsto BDP-a (2010), a očekuje se da državni dug sledeće godine doći na 166,1 odsto BDP-a (sa 142,8 odsto u 2010, i 157,7 odsto u 2011). Jezik brojeva nam govori da ekonomska situacija u Grčkoj nije nimalo dobra, a moguće je da će se još pogoršavati, pre nego što počne da se oporavlja.

Što se realne ekonomije tiče, stvari su još gore. Stopa nezaposlenosti je zvanično dosegla 15,2 odsto, svakodnevno dolazi do novih otpuštanja, a da se pri tom ne stvaraju nova radna mesta. Plate i penzije su pale za 30 odsto u državnom i 20 odsto u privatnom sektoru, socijalna davanja su smanjena, a svi porezi su povećani, naročito porez na benzin koji je uvećan za oko 50 odsto. Dok je samo pre godinu dana Grčka imala jednu od najnižih cena benzina u Evropi, danas zbog uvećanja poreza prosečna cena benzina iznosi 1,7 evra po litru. Grčke građevinske aktivnosti su pale čak za 70 odsto, a promet u trgovini automobila se prepolovio. Potrošnja je pala gotovo u svim sektorima, a mnogi Grci su pod uticajem ovako nesigurne

klimе, prebacili svoj novac u inostranstvo, oslabljujući na taj način još više grčke banke, koje se sve više oslanjaju na Evropsku centralnu banku. Sve u svemu, kad bi grčka nacionalna ekonomija imala oči, sigurno bi plakala.

ŠTRAJKOVI I DEMONSTRACIJE: Međutim, iza brojeva se uvek nalaze ljudi koji su ostali bez posla, koji sve više pate i sve su ljući. To su službenici, radnici i penzioneri koji gledaju

kako im se plate i penzije tope, dok su cene svega u stalnom porastu; to su biznismeni i sitni trgovci koji nemoćno gledaju kako im se smanjuje obrt i koji se bore za goli opstanak; to su roditelji koji ne mogu da pokriju troškove svoje dece, koji svakodnevno listaju sve veću gomilu neplaćenih računa i kredita koje pokušavaju da otplate; to su novi akademski građani kojima njihova diploma u Grčkoj ništa ne

Grk

PROSLAVA BEZ SLAVLJA: Prvi maj u Atini

Fotografije: REUTERS

obezbeđuje i čiji je jedini san da emigriraju u neku od bogatih zemalja sveta. Svi ti ljudi su besni. Osećaju kako su nepravедно kažnjeni za greške prethodnih vlada, ali i kako ih kažnjavaju politika zacrtana u Memorandumu "trojke", koji je napravljen kako bi navodno spasio banke i poverenike tovarеći račun na leđa grčkom narodu koji se već nalazi u "čekaonici odeljenja za intenzivnu negu".

Sve to stvara klimu nesigurnosti, uzajamnih optužbi i pesimizma, jer samo dvoje od deset Grka veruju kako će se zemlja izvući iz krize u sledećih dve-tri godine. Većina njih misli kako je kriza došla da bi ostala zauvek. Grčki narod prosto traži gde će i na kome će da iskali svoj bes. Ankete pokazuju da dve velike partije, vladajući Pasok i opoziciona partija Nova demokratija, zajedno ne okupljaju više ni 50 odsto glasova biračkog tela. Sve su jače manje partije, naročito levice, predvođene komunističkom partijom koja je dostigla 12 odsto, a sve partije levice zajedno dostižu 25 odsto ukupnog biračkog tela. Bitno ojačan poslednjim događajima je svakako i ultradesni LAOS (Narodna pravoslavna uzbuna), koja stiže do osam odsto jeftinim populizmom igrajući na staru, oprobanu kartu na koju uvek igra, a to su ksenofobija i nacionalizam.

Bes grčkog naroda daje sebi oduška u stalnim masovnim štrajkovima i demonstracijama, kave su bile sredinom prošle nedelje kad je desetina hiljada demonstranata izašlo na ulice Atine, Soluna i ostalih grčkih gradova. Nažalost, i ove demonstracije koje su trebale do proteknu mirmo, zavijene su u crno zbog nasilja, kako anarhističkih grupa tako i policije, koja je zlostavljala i poslala u bolnicu s "otvorenom glavom" priličan broj demonstranata. Slike brutalne akcije policije koje su obišle svet primorale su ministra Zaštite građana Hristosa Paputsisa da javno izjavi kako "postoje deficit demokratije i prekomerna samovolja u grčkoj bezbednosnoj službi." Otpustio je tri policajca koji su zloupotrebili svoj položaj i najavio čak ukidanje i zatim ponovno formiranje specijalnih jedinica grčke policije (MAT). Ali, ono što je naročito razbesnelo grčko javno mnjenje jeste očigledno tolerisanje i solidarisanje određenih članova grčke policije sa ultradesničarskim organizacijama.

STRANCI NAPOLJE: U pet sati ujutro 10. maja 2011, 44-godišnji Manolis Kadaris ubijen je ispred svog stana u Ipirovoj ulici u centru Atine. Izašao je da bi dovezao auto s parkinga, kako bi svoju ženu kojoj su krenuli porođajni trudovi sa njihovim četvrtim detetom odvezao u porodilište. Napala su ga tri imigranta, najverovatnije severnoafrikanci, i izboli ga nožem na smrt, kako bi mu uzeli kameru, a događaj je snimila kamera obezbeđenja zgrade. Istu sudbinu je nekoliko sati kasnije doživeo jedan nesrećni dvadesetogodišnjak iz Bangladeša koga su nepoznati muškarci (najverovatnije pripadnici ekstremne desnice, ne bi

li osvetili smrti Manolisa) izboli nožem kad je krenuo na posao.

Prvo ubistvo bilo je kap koja je prelila čašu ogorčenja atinskih stanovnika, koji godinama gledaju centar njihovog grada kako se guši od ilegalnih imigranata i pretvara u geto zemalja trećeg sveta. Mesto ubistva nesrećnog oca koji je tako svirepo i bezrazložno ubijen i nije stigao da vidi svoje novorođeno dete, preplavljeno je cvećem koje su ostavljali ogorčeni Atinjani dok su demonstrirali ponavljajući parole protiv ilegalnih imigranata. Štafetnu palicu u demonstracijama su uskoro preuzele ultradesne organizacije sa Zlatnom zorom na čelu, čiji su članovi krenuli da jure i mlata sve tamnopusite imigrante koji su im se našli na putu. Taj specifični pogrom je trajao satima i nastavio se u nemirima od 12. maja, u kojima se policija držala pasivno i pratila događaje po strani. Rezultat je bio da je zbog rasističkih napada u centru Atine 17 emigranata završilo u bolnici. Među 40 uhapšenih Grka, uglavnom desničara, nije se našla nijedna osoba sa nožem, ili bilo kakvim predmetom koji bi mogao poslužiti kao oružje – što neki tumače visokim stepenom tolerancije grčke policije prema krajnjoj desnici.

Jasno je da ekonomska kriza u kombinaciji sa masovnim talasima ilegalnih imigranata koji neprestano stižu u Grčku, "razbija zmijsko jaje" u zemlji koja je rodila demokratiju. Postepena fašistoizacija grčkog društva je sigurno bar u zametku postojala i ranije, a uzela je maha devedesetih godina sa prvim talasima imigranata. Glavne žrtve tog novog grčkog rasizma su imigranti, a upravo su oni Grcima izgradili njihove zakonito ili nezakonito stečene vile, neke druge Grke naučili zaboravljenju umetnosti kamena i doveli čitave čete ljudi iz zemalja kao što su Bangladeš i Pakistan koji su radili na velikim građevinskim projektima koji su promenili lice zemlje: kolosalna Egnatia road, koja se pruža od Carigrada do Jonskog mora, Atička cesta, Most Rio'Antirio, Atinski aerodrom, objekte za Olimpijadu 2004, atinski metro itd.

Svih prethodnih godina dok je trajao *greek dream*, dok su Grci učili da jedu suši, dok su ►

SILOM NA SILU: Protesti protiv MMF-a

brokeri nicali kao pečurke posle kiše, “razvijena” zemlja stvarala se na leđima imigranata koji su obavljali teške fizičke poslove i na jeftinim bankarskim kreditima. Danas, kada je zemlja usred jedne od najvećih kriza moderne istorije, a nezaposlenost se neprekidno povećava, imigranti po nekima ne samo što više nisu poželjni nego su i krivi za nastalu situaciju. U ovom trenutku se smatra da ima oko 1,7-1,9 miliona imigranata u Grčkoj i najveći broj njih je bez dokumenata, tako da su ugroženi i od vlasti, ali i od ultradesničarskih grupa koje se sve otvorenije okreću protiv njih želeći da ih proteraju iz zemlje.

Neki čak idu tako daleko da sve veći rasizam i ksenofobiju u Grčkoj upoređuju sa Nemačkom u vreme između dva svetska rata. Kao što kaže grčki pisac Georgios Pitas: “Ratni poraz, Versajski sporazum i poniženje Nemačke su doveli Hitlera do trijumfa. Ovde kod nas je reč o pseudoblagostanju grčkog sna i ponižavajućem Sporazumu o Memorandumu, koji nas mogu gurnuti u smrtonosnu zamku nacionalnog populizma.”

STARI GRESI, NOVI KREDITI: Mnogi strani analitičari predviđaju kako Grčka ipak neće uspeti da izbegne bankrot i rekonstruiše svoj dug. Deficit se smanjuje sporim tempom (cilj je da postoji primarni suficit do 2014), a rekonstrukcijske promene kasne, dug i nezaposlenost se povećavaju i

POGLED NADOLE: Berza u Atini

ekonomija je još u recesiji. Pokušavajući da istraje u programu smanjenja deficita koji je potpisala sa “trojkom”, grčka vlada smanjuje potrošnju i pokušava očajnički da puni budžet, oduzimajući tako novac od realne ekonomije. Sve to skupa se ne sviđa podozrivom i agresivnom svetskom tržištu čiji članovi mahom predviđaju negativan ishod rekonstrukcije grčkog duga, smatrajući da je njime nemoguće upravljati, i zato bi na slobodnom tržištu Grčka mogla da zatraži kredit, ali zbog procene rizika samo sa veoma visokom kamatnom stopom, što

praktično pod tim uslovima ne dolazi u obzir.

To znači da Grčka, kada joj 2012. ponestane novac početnog kredita od 110 milijardi, neće moći da izađe na svetsko tržište da bi rekonstruisala svoj dug – što je prvobitno bila zamisao “trojke” – a rezultat toga je ili bankrot ili jedan novi povoljan kredit Evropske centralne banke i MMF-a. Već kruže priče kako će novi kredit Grčkoj iznositi 60-70 milijardi evra, jer bi samo tako mogla da ispunji svoje obaveze u 2012. i 2013, smanji deficit i ostvari primarni suficit sa kojim će dugoročno smanjiti svoj ukupni dug.

Za "Vreme" iz Rima

"Nismo doživeli sudbinu Španije; nismo doživeli sudbinu Grčke; nismo doživeli sudbinu Portugala. Nadajmo se da nećemo doživeti sudbinu Italije." Ovim rečima je Korado Gucanti, jedan od najinteligentnijih i najpopularnijih italijanskih *stand-up* komičara, završio svoj dugo očekivani monolog u emisiji "Vieni via con me" (Pobegni sa mnom) na italijanskoj državnoj televiziji.

Gucanti je izrazio zabrinutost naroda zbog mogućeg domino efekta u mediteranskim zemljama, članicama evrozone. Berluskonijeva Vlada silno se trudila da uveri građane i tržišta u stabilnost italijanske privrede a ministar privrede Đulio Tremonti – po mnogima de fakto premijer – koristio je svaku priliku da naglasi razlike između Grčke, Španije, Portugala i Italije. Pa ipak, posao nije završen i povremeno tokom prošle godine investitori i agencije za rangiranje dizali su uzbunu zbog ranjivosti italijanske privrede i mogućeg neizvršenja novčanih obaveza.

Iza kulisa, Tremontijevi ljudi vrše snažan pritisak na banke da bi potpuno kontrolisale aukcije državnih obveznica i držale razliku u odnosu na nemačke obveznice što je manje mogućom. Tako bi izbegli skakanje kamate, što bi odbilo kupce koji su upropastili Grčku. Nezvanično, izvor koji radi baš u ministrovom kabinetu i nadgleda stavljanje obveznica na berzu kaže da su mnoge banke sve zabrinutije zbog pritiska vlade, ali da se pokoravaju uputstvima koja dolaze od Tremontija, jer tako biraju manje zlo.

Uprkos svim ovim naporima, italijanska privreda je na dnu liste država članica evrozone i Evropske unije. Rast BDP-a za tekuću godinu procenjuje se na samo jedan procenat u poređenju sa rastom od 4,9 procenata u Nemačkoj. Pa i ova projekcija može biti čak i previše optimistična. Glavni teret je dobro poznat – ogroman javni deficit koji ima tendenciju rasta, a na kraju 2010. iznosio je skoro 119 odsto BDP-a.

Privatna štednja je održala italijansku privredu na površini tokom ekonomske i finansijske oluje u protekle dve godine. Italijani još imaju najveći procenat štednje na svetu zajedno sa Japancima, i ova sredstava su italijanske porodice upotrebile kao neku vrstu strateške rezerve. Zapravo, Berluskonijeva ekonomska politika se oslanja na konstantno podsticanje javne potrošnje (dok očigledno pravi rezove u državnom budžetu) da bi pokrenuo italijansku privredu. Ova politika se nije isplatila u meri u kojoj bi to vlada želela. Pre poverenja investitora i agencija za rangiranje, izostalo je poverenje građana i ne samo zbog toga što nekoliko ekonomskih podsticaja koje je vlada najavila u protekle dve godine nije donelo nikakve rezultate, naročito na jugu zemlje koja je zatrovana, čast izuzecima, dugogodišnjim problemima poput loše infrastrukture, lošeg upravljanja i organizovanog kriminala. Ovi čudni sastojci, zajedno sa grotesknom političkom scenom, mogli bi stvoriti recept za situaciju drugačiju od one u Španiji i Grčkoj, naročito zbog veličine moguće katastrofe.

Enzo Mangini

Sa engleskog prevela Aleksandra Đerić

Novi kredit, međutim, značio bi i novi sporazum, novi Memorandum koji bi predviđao još strože mere od prethodnog. Poverioci će tražiti od Grčke kao garanciju i jedan hrabri program privatizacije koji bi prevazišao 50 milijardi evra. Grčka je kažu bogata zemlja i njeno društveno vlasništvo se procenjuje na 300 milijardi evra. Pošto ukupni grčki dug iznosi 350 milijardi evra, da bi uzela novi kredit Grčka bi trebalo da obelodani podatke o državnom vlasništvu. To znači da bi neka javna preduzeća, kao što su društveno preduzeće Elektrike, luke, aerodromi, državne banke ili neke oblasti pored mora privlačne za izgradnju hotela i drugih turističkih objekata, morala da budu privatizovana. U tom slučaju će ukupni državni dug biti smanjen bar za 20 odsto.

Bune se sindikati društvenog sektora, ali privatizacija izgleda da je ušla u jednosmernu ulicu kako bi zemlja izašla iz ekonomskog ćorso-kaka. Grčka mora da dobije na vremenu kako bi nastavila sa reformama, smanjila deficit do te mere da može da upravlja dugom, i u svakom slučaju izbegla bankrot koji bi izazvao lančanu reakciju u drugim ekonomijama evrozone. Ni Atina, a ni Brisel ni Berlin ne pomišljaju na mogućnost rekonstrukcije ili "šišanja"

(*haircut*) grčkog duga, jer bi to imalo katastrofalne posledice na grčki i evropski bankarski sistem kao i na sam evro. Raspravlja se, međutim, o produženju grčkog duga (*reprofiling*) i o smanjenju kamata, ne bi li malo laknulo Grčkoj i grčkom narodu.

SVETLO U DALJINI: Srećom, stvari nisu tako crne kako se čine. Već se vidi slabo svetlo na kraju tunela. Prijatno iznenađenje je bila objava Eurostata od 13. maja 2011. da se BDP "crne ovce evrozone" uvećao za 0,8 odsto u prvom tromesečju 2011. i to posle devet uzastopnih tromesečja stalnog umanjenja. "Deficit je plići", slavilo je sa uzdržanim optimizmom grčko ministarstvo ekonomije i objavilo porast grčkog izvoza od 25 odsto u proteklih šest meseci i to zahvaljujući novoj "ekstrovertnosti" mnogih grčkih preduzeća.

Posle dugog kontinuiranog rasta inflacija je počela da opada i biće oko dva odsto godišnje. Ključ za ponovno pokretanje grčke ekonomije biće smanjenje društvenog deficita i rasipanja, hrabra privatizacija i drastično smanjenje birokratije koje će dovesti do većih stranih ulaganja u zemlju. Već postoji veliko interesovanje za ulaganja u Grčkoj u oblasti turizma i energije, sa konstrukcijom solarnih parkova i iskorištavanjem velikih

resursa nafte koji se nalaze na dnu Egejskog i Jonskog mora. I u turizmu se ove godine očekuju povećanja prihoda za 15-20 odsto. Smanjenje cena i poreza je učinilo grčki turistički paket mnogo privlačnijim i to u periodu kada će mnogi turisti zaobići Tunis i Egipat zbog nemira koji ih potresaju. Samo iz Srbije se ovog leta očekuje oko milion turista u odnosu na prošlogodišnjih 700.000.

EVRO NIJE AUTOBUS: Unatoč nekim znakovima ohrabrenja, pred Grčkom je još dug i težak put. Strane novine često pišu o "nadolazećem grčkom stečaju" ili mogućem "šišanju" grčkog duga, ali su grčka vlada i narod već naviknuli na sve te teorije zavere. "To što nam treba je da ostave Grčku na miru da radi svoj posao", govori gde god se nađe grčki premijer Jorgos Papandreu, podvlačeći kako Grčka ni u kom slučaju neće izaći iz evrozone. Niti to želi Atina, niti ostale zemlje evrozone, a osim toga takva mogućnost se ne predviđa ni sporazumom koji su potpisale zemlje članice Evropske unije. Evro nije autobus da iz njega izlazi kad ko hoće. Grčkoj je potrebno vreme za promene. Jer ako se ne promeni, potonuće od tereta ogromnog duga i tada joj niko neće biti kriv.

Georgios Stamkos,

Milica Kosanović (časopis ZENIT)

Sveta finansijska trojka

Privredno i socijalno posrnuom Portugalu EU i međunarodne finansijske institucije odobrile su pomoć do 78 milijardi evra. Uslov za to su rigorozne mere štednje protiv kojih se bune sindikati

Za "Vreme" iz Lisabona

U PONEDELJAK 10. aprila rano ujutru u sedište portugalske centralne banke došla je delegacija Evropske komisije, Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Evropske centralne banke, da bi dobila prave informacije o razmerama makroekonomske situacije u zemlji i na osnovu toga predložila strukturne reforme. Od tada je najčešće izgovarana reč u Portugalu "trojka". Na jeziku kojim se govori na pet kontinenata ta reč sada podrazumeva Sveto trojstvo međunarodnih institucija koje su portugalskoj državi koja je bila pred bankrotom obećali pomoć.

STOTINE MILIJARDI: To je treći put u poslednjih godinu dana, da je odobren paket pomoći jednoj od članica evrozone, pošto su EU i MMF odobrili program za spasavanje Grčke vredan 110 milijardi evra u maju 2010. godine, a zatim i paket pomoći Irskoj od 85 milijardi evra u novembru. U saopštenju izdatom posle sastanka navodi se da će program pomoći Portugalu pokriti finansijske potrebe u iznosu do najviše 78 milijardi evra, pri čemu će troškove ravnomerno, po 26 milijardi evra, podeliti Evropski fond za finansijsku stabilnost (EFSF), Evropski mehanizam za finansijsku stabilizaciju (EFSM) i MMF. Ministri su istakli, kako navo-

početku pregovora obavezala portugalska država. Iako zvaničnici Evropske unije ponavljaju da ovaj incident neće uticati na predviđene programe finansijske pomoći zemljama evrozone, domaći analitičari više veruju Bobu Dejavisu, uredniku "The Wall Street Journala", koji kaže da do krize u MMF-u nije moglo da dođe u gorem trenutku.

RIGOROZNE MERE: Prevremeni parlamentarni izbori u Portugalu zakazani su za 5 jun. Predizborna kampanja je u punom zamahu. Opoziciona Socijaldemokratska partija (PSD) i Narodna partija (PP) su se obavezala da će uslove sporazuma sa "trojkom" poštovati ako dođu na vlast. Portugal se kao preduslov za primanje strane pomoći u svakom slučaju obvezao na veoma nepopularne mere štednje. Program sanacije uključuje konsolidaciju javnih finansija, što znači smanjenje budžetskog deficita na tri odsto BDP-a do 2013. godine, kao i sistem podrške bankarskom sektoru od 12 milijardi evra.

Od Lisabona se očekuje da pokrene ambiciozan program privatizacije kako bi ojačao svoje javne finansije. U narednom periodu ih očekuju privatizacije transporta (nacionalne avio-kompanije TAP i Aerodroma), energetike (Galp petrohemijska industrija, EDP elektroprivreda i REN obnovljiva energija), privatizacija osiguravajućih društava i pošte.

Deo velikog restrukturiranja privrede koje se od ove zemlje traži obuhvata i povećanja poreza, uključujući i PDV, izmenu zakona koji regulišu tržište rada, kresanje socijalnih beneficija i smanjivanje penzija većih od 1500 evra. Tu treba dodati i drastično smanjenje državne administracije.

Sindikati još od početka pregovora kritikuju propisane mere "protivradničke politike" socijalističke vlade u ostavci. Početkom maja organizovan je generalni štrajk, prvi oko koga su se ujedinila dva najveća sindikata zaposlenih u javnom sektoru. Uspeh ovog štrajka koji je paralisao zemlju na jedan dan najavljuje "vruće leto" na Atlantiku.

Tatjana Vrhovac

KO KOGA VARA: Performans protiv vlade i međunarodnih finansijskih institucija u Lisabonu

"Trojka" je posle pregovora sa portugalskom tehničkom vladom i premijerom Sokratešom ("Vreme" br. 1058 je pisalo o političkoj krizi u Portugalu), ali i uz dogovor sa opozicionim strankama, 3. maja sačinila Memorandum o konkretnim merama pomoći Portugalu.

Pre nego što u Lisabon stigne i jedan jedini evro pomoći, sporazum između države i "trojke" morali su da podrže ministri finansija zemalja članica Evropske unije, što su oni i uradili na sastanku održanom u ponedeljak 16. maja u Briselu.

di dnevnik "Publiko", da program koji je predložila "trojka" štiti najranjivije društvene grupe, a šef misije EU Jirgen Kreger smatra da su uslovi spasavanja Portugala "strogi", ali "pošteni i neophodni".

Ipak, ovaj sastanak ministara finansija, iako uspešan za Portugal, protekao je u senci hapšenja direktora MMF-a Danijela Straus-Kana, jer je fond kojim je on rukovodio trebalo da ulije poverenje međunarodnim tržištima novca, berzama i pre svega evrozoni. Upravo je on svesrdno podržao mere štednje na koje se na

SVE PROPADE ZA VREME NJEGOVE VLADAVINE: Brajan Koen

Irska

Od kraljevića do prosjaka

Kredibilna ličnost u Irskoj danas je ona koja je u vreme najvećeg uspona “keltskog tigra”, kada je nezaposlenost bila četiri odsto, a tržište nekretnina dostizalo astronomske cifre, upozoravala da je takva ekonomska politika neodrživa i da je krah neminovan. A takvih je malo. Irska je već četvrtu godinu u recesiji, većinu banaka je vlada već uzela pod svoje, a od pre nekoliko meseci Evropska centralna banka, Evropska unija i Međunarodni monetarni fond državu “spasavaju” pozajmicom od 85 milijardi evra, čime Irska deli sudbinu Grčke i Portugala

Za “Vreme” iz Dablina

DVE DEцениJE IRSKA je bila primer za uzor unutar Evropske unije, brzo prelazeći put od siromašne periferne države do pravog raja za investitore i zemlje koja je svojim građanima garantovala dobar i siguran život. Pojedini visoki funkcioneri u javnom sektoru imali su, na primer, godišnju platu i do 720.000 evra. Standard je bio sve veći – bolja kuća, drugi auto, dva odmora godišnje u inostranstvu i nekretnina u Španiji ili Bugarskoj. Sada je nezaposlenost dostigla petnaest odsto, velike banke su propale, država grca u deficitu, a emigracija je opet postala jedino rešenje za bolji život.

“Uzrok irske krize je u neodrživom i nerealnom bumu nekretnina, koji je produbio svetski ekonomski krah, naročito giganta u Americi.

Neodgovorne, jeftine pozajmice koje su nudile banke mnogim investitorima, dovele su do veštačkih visokih cena nekretnina. Takođe, irska vlada je od devedesetih godina neosnovano dizala plate u javnom sektoru da bi primanja pratila privatni sektor i tako je država skoro došla do bankrotstva. Kada se desila kreditna kriza, irske banke su teško mogle da pozajme novac na međunarodnom tržištu, tako da je vlada morala da garantuje i pozajmice i depozit. Pitanje je da li u Irskoj poreski obveznici mogu i trebaju da plate dug koji je procenjen na 200 milijardi evra, uključujući dug banaka i troškove plaćanja javnog sektora”, kaže za “Vreme” Ešli O’Hora, dugogodišnji ekonomski novinar poznatog irskog dnevnog lista “*Ajriš independent*”.

Nelikvidne banke je otkupila država, a

narod, do guše u kreditima, ne može da otplate dugove tim bankama, pa banke jure sada u stvari one od čijeg novca se preko poreza plaćaju njihovog neodgovornog poslovanja. Banke su pozajmljivale na nacionalnom nivou oko 300 milijardi evra, pri čemu je nacionalni dohodak u Irskoj bio oko 150 milijardi.

Velika debata u Irskoj se vodi od novembra, kada je vlada posegla za poslednjom mogućnošću i uzela kredit od 85 milijardi od takozvane trojke – Evropske centralne banke, MMF-a i EU. Mnogi su to nazvali krajem irske nezavisne ekonomske politike, kritikujući pregovarače da su prodali Irsku. Najoštrija kritika je došla od irskog naroda koji je na izborima u februaru pokazao da više nema poverenja u dugogodišnju vladavinu premijera Fina Foila, navodno ogrezlu u korupciji. Opozicija je došla na vlast, ►

obećavajući transparentnost i promene kao i ponovne pregovore sa MMF-om i bolje uslove kreditiranja. Trenutno je interesna rata na pozajmicu 6,8 odsto, a Irska se nada smanjenju od jedan odsto. Pregovara se gotovo neprekidno. Dodatni pritisak vrši Francuska, koja insistira na tome da se Irska odrekne svog najvećeg aduta za privlačenje velikih firmi – niske korporativne takse od 12 odsto. Irska za sada odoleva, ali pitanje je dokle će izdržati.

Protekle nedelje je veliku pažnju privukao tekst u "Ajriš tajmsu" profesora Morgana Kelija. Po njemu, bankrotstvo države je skoro neminovno i vlada treba da preduzme drakonske mere. On predlaže da irska vlada prepusti bankarske dugove Evropskoj centralnoj banci, jer je pogrešna odluka prethodne vlade da banke spasava svojim novcem. Kao univerzitetski profesor, Keli smatra apsurdnim da država pozajmljuje da bi on kao njen službenik zarađivao duplo više nego njegove kolege u EU i traži velike rezove plata u javnom sektoru. Po

njegovom mišljenju Irska bi trebalo da izađe iz evrozone. Ovakve debate raspiruju brigu Brise-la za celovitost zone zajedničke monete. Drugi ekonomisti naprotiv smatraju da Irsku samo zato što je unutar evrozone nakon finansijskog kraha nije zahvatila velika inflacija.

ŽIVOT U KRIZI: Irske novine pune su svakodnevnih skandala oko pohlepnih pozajmica, milionskih bonusa za bankare, priča o stambenim naseljima koja su ostala nedovršena, jer su graditelji bankrotirali. Nova vlada pribegava rezovima u svim sektorima i donosi zakon za zločin *belih okovratnika*, onih koji su proneverili državu i narod. Ilustracije radi, nedavno je obelodanjeno da je jedan državni obrazovni institut za četiri nedelje samo na taksi potrošio 6000 evra.

Nedeljno stotine ljudi gubi posao, firme se zatvaraju, novine gase, šoping centri ostaju

prazni. Barovi i restorani takođe. U poslednja tri meseca 210 nekretnina je oduzeto od građana koji ne mogu da plate ogromne kredite za precejene kuće. Turizam koji je godinama donosio veliki priliv novca je na kolenima. Po najnovijem istraživanju Eurobarometra, samo 0,6 odsto Evropljana planira da odmor provede u Irskoj.

Ono što ipak trenutno najviše zaokuplja Irsku jeste ovonedeljna poseta britanske kraljice, prva poseta monarha Ujedinjenog Kraljevstva u poslednjih sto godina. Pozitivna vest, dobra za turizam i bolji imidž, ali i velika bezbednosna operacija gde 10.000 policajaca čuva Elizabetu od mogućih diverzija od strane tvrdokornih republikanaca. Krajem meseca dolazi i američki predsednik Obama u posetu ostrvu odakle vuče korene. Nešto pozitivno dok teku pregovori za bolje uslove kreditiranja države koja je pohlepom i nesmotrenošću došla do bankrotstva.

Irena Cvetković

OČUVAJ VEZE!

Multipla skleroza remeti veze između mozga i drugih delova tela. Ali to ne mora da znači kraj tvojih svakodnevnih aktivnosti.

25. MAJ

Dan borbe protiv multiple skleroze

www.multipleskleroza.org.rs

Prijatelji akcije:

MERCK

Bayer HealthCare

Biciklistička odiseja

Srbija nije biciklistička zemlja. A mogla bi to da bude. Evropski parlament je još 2005. godine podržao izgradnju 6800 kilometara dugačke sveevropske biciklističke staze koja se proteže duž linije negdašnje “gvozdene zavese” od Barenčovog pa do Crnog mora. I to u okviru sve popularnijeg i unosnijeg biciklističkog turizma

Kada ste poslednji put vozili bicikl? Da li biste voleli da svaki dan biciklom idete na posao, recimo, u centar Beograda? Zdravo je, izbegli biste gužvu u saobraćaju, ne biste morali da se gurate i dolazite u isuviše blizak kontakt sa sugrađanima kao u gradskom prevozu, a ne biste imali problema ni sa parkiranjem kao kad se vozite autom. Pride i ne košta ništa. Građani bi bili zdraviji, manje gojazni, imali manje kardiovaskularnih problema, pa bi valjda bili i radno sposobniji i bolje raspoloženi. Saobraćaj u centru bio bi rasterećen a vazduh manje zagađen. Lepo bi bilo, ali nikome – svaka čast entuzijastima – ni na pamet ne pada da se nekamo uputi biciklom. S punim pravom.

U Beogradu se bicikl ne koristi kao prevozno sredstvo, jer to praktično nije moguće: nema razgranatih biciklističkih staza koje povezuju delove grada, voziti bicikl ulicom je pogibeljno, a trotoarom se ne može od pešaka, možda je čak i zabranjeno, ne znam. Beograđani bicikl tretiraju kao sredstvo za rekreaciju: odeš nekako do Ade, Save ili Dunava, pa se malo voziš zdravlja radi. U Tašmajdanu, zahvaljujući donaciji predsednika Azerbejdžana, napravili su neke trim ili biciklističke stazice, nije sasvim jasno, tek deci roditelji dovuku bicikle pa ih tamo bezbrižno ćeraju.

U mnogim evropskim metropolama omasovljavanje biciklizma su prepoznali kao idealno ekološko rešenje i radi izbegavanja saobraćajne gužve. U Londonu i Parizu gradske vlade mnogo investiraju u biciklizam, skandinavske gradove ili Beč i da ne spominjemo, gde čovek Balkanac mora da se navikne da mu se svako malo ispreči na putu biciklistička staza na kojoj može da bude pregažen. U Beogradu se o projektima biciklističkih staza u jezgru grada ni ne razmišlja, barem ne da ja znam. Nedavno su temeljno rekonstruisane i ulice Kralja Milana i Nemanjina i Resavska, naravno bez staze za bicikle.

U Berlinu je Zelena partija poodavno progurala projekat 160 kilometara dugačke biciklističke staze duž negdašnjeg Berlinskog zida koji je razdvajao glavni grad Narodne Republike Nemačke od Zapadnog Berlina. Slogan je glasio “iskusiti istoriju na biciklu”. Projekat je imao toliko uspeha da se prešlo na izgradnju 1400 kilometara dugačke nemačko-nemačke biciklističke staze koja se pruža od Baltičkog mora do granice sa Češkom. Iz jednog jednostavnog razloga: biciklistički turizam je sve rasprostranjeniji i donosi sve više prihoda. A drugo, na osnovu ekološki pogodnih projekata, u šta svakako spada biciklizam, mogu da se dobiju ozbiljna finansijska sredstva iz evropskih fondova, nekih 0,7 do 2 odsto sredstava namenjenih za izgradnju saobraćajne infrastrukture evropskih zemalja.

Takav jedan projekat na evropskom nivou pokrenuli su nemački Zeleni, a još 2005. podržao Evropski parlament u okviru razvoja nekonvencionalnog turizma. Megalomanski projekat nosi ime *Iron Curtain Trail* (www.ironcurtaintrail.eu) i predviđa izgradnju 6800 kilometara dugačke biciklističke staze koja se proteže duž linije negdašnje “gvozdene zavese” koja je razdvajala istočni od zapadnog bloka. Deonice iz šarolikih razloga delimično odstupaju od istorijske linije razdvajanja. Biciklisti bi mogli da dožive negdašnju podelu kontinenta, piše na sajtu koji propagira projekat.

Ta sveevropska biciklistička staza počinje od Barenčovog mora na norveško-ruskoj granici, ide kroz Finsku pa duž Baltičkog mora do Estonije, Letonije i Litvanije, obalom Poljske dolazi do Nemačke, prolazi pored Hamburga i Hanovera, prati Dunav u Češkoj i prelazi ga u Slovačkoj, ulazi u Mađarsku, preko Balatona dolazi do Zagreba, preko Temišvara duž granice između Srbije i Bugarske i makedonsko-bugarske granice dolazi do Soluna i odatle konačno do Crnog mora. Sa glavne staze račvali bi se dobro obeleženi putevi do kulturno-istorijskih znamenitosti i mesta pored kojih se prolazi.

U Srbiji biciklistička staza treba da se izgradi od Horgoša preko Kanjiže do Crne Bare, pa do Mokrina i Kikinde, da prolazi kroz Rusko Selo i Vojvodu Stepu pa dalje do Srpskog Itebeja, potom duž Begejskog kanala do Begejca i Krajišnika, pa do Vršca i Bele Crkve. Izgradnja ove biciklističke deonice i potrebne infrastrukture ima punu podršku evropskih institucija, a na Srbiji je da napravi projekte i na osnovu njih zatraži novac. Isto važi i za ostale zemlje. U Mađarskoj su izgrađene već dve etape ove biciklističke staze sa propratnim objektima. Ko zna, možda ćemo jednog dana sedeti na bicikl i odvesti se biciklističkim stazama, recimo, do Gornjeg Milanovca.

ANDREJ IVANJI

Ovaj članak je napravljen uz podršku Evropske unije. Sadržaj ovog dokumenta je isključivo odgovornost nedeljnika “Vreme” i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije. Projekat (“Vrtline života u porodici evropskih naroda”) finansirala Evropska unija kroz program Medijal fond u okviru evropskih integracija, kojim rukovodi Delegacija EU u Srbiji, a realizuje BBC World Service Trust.

Intervju: dr Muhanad Hirzallah, direktor klinike Mayo

Promena je uslov napredovanja

Dobar menadžer zna da je prvi korak u rešavanju problema priznati da imate problem

MOŽE LI ODLIČAN lekar postati odličan menadžer zdravstvene ustanove? “Teško”, tvrde direktori i top menadžeri najprestižnijih svet-skih bolnica.

Osnivač i predsednik borda Švajcarske bolnice, direktor američke klinike Mayo, načelnik bolnice Chicago Memorial, generalni direktor Coxa bolnice za ortopedsku hirurgiju iz Finske, medicinski direktor Regionalne zdravstvene uprave “Srce Engleske”, profesor frankfurtske Škole za finansije i menadžment i profesor zdravstvene politike, ekonomije i organizacije Univerziteta u Mastrihtu boravili su 12. maja u Beogradu i na konferenciji pod nazivom “Lideri u zdravstvu” otkrili čemu se sve vrhunski top menadžment u svetu služi kako bi postigao jedan cilj – bolji učinak svoje ustanove uz veće zadovoljstvo pacijenata.

Međutim, uprkos stavu učesnika konferencije da bi lečenje trebalo ostaviti lekarima, a upravljanje zdravstvenim ustanovama prepustiti “civilima”, najveće interesovanje za njihova predavanja pokazali su upravo – lekari. Sa velikom pažnjom slušali su o tome kako je menadžer zdravstvene ustanove neko ko mora da ima i da sledi misiju i viziju svog preduzeća, kako se i u zdravstvenim ustanovama upravlja kvalitetom i učinkom, kako se poboljšava bezbednost pacijenata, i pritom smanjuju troškovi, šta su svetski trendovi i izazovi u zdravstvenom menadžmentu danas i koji su to problemi u uređenju zdravstvenog sektora u zemljama u tranziciji. Imali su prilike i da čuju da je menadžer neko ko gradi timove i upravlja kapitalom, ali i neko ko razmišlja o tome kako racionalizovati upotrebu toalet-papira i zašto je pena ekonomičnija od tečnog sapuna za pranje ruku. Videli su da zdravstveni menadžer mora da se postara da u njegovoj ustanovi pacijenti ne obigravaju oko šaltera tražeći onaj koji im je potreban, da se na pregled ne “upada” preko reda, da zarad imidža u holu mogu da postavie silikonsku repliku kita (sa sve mladunčtom) u prirodnoj veličini i da pacijenti moraju u svakom trenutku da znaju ono što ih se najviše tiče – na kom su odeljenju, gde se nalazi ono koje traže i gde je najbliži toalet. Saznali

su i to da se i u Evropi politika meša u postavljanje kadrova, ali mnogo diskretnije i sa manje kalkulisanja nego u Srbiji.

Učesnici konferencije bili su dovoljno otvoreni i da otkriju šta ih najviše tišti. Švajcarce najviše muči vlada koja (ne)opravdano razrezuje visinu obaveznog zdravstvenog osiguranja, Finci (očekivano) imaju problem kako da rade još više i još bolje, a Amerikanci (nimalo iznenađujuće) kako da budu “broj jedan” u poslu koji obavljaju. Jedan od njih, ekspert za poboljšanje učinka i direktor klinike Mayo, dr Muhanad Hirzallah, podelio je sa njima osnove liderstva i izvrsnosti u operativnom menadžmentu, a u intervjuu za “Vreme” otkriva u čemu je tajna trajnog uspeha u vođenju zdravstvene ustanove.

“VREME”: Svedoci smo velikog uticaja marketinga na zdravstvene institucije i rezultata koji proizilaze iz takvog trenda. Šta diktiraju svetski trendovi i šta su najveći izazovi za zdravstveni menadžment danas?

MUHANAD HIRZALLAH: Svetski trendovi

pokazuju naznake popularnosti medicinskog turizma. Bolnice i klinike sa brendiranim imenom sklapaju ugovore sa lokalnim klinikama kako bi pacijentima približile kvalitet svojih usluga. Internacionalno zdravstveno osiguranje i potpisivanje ugovora sa bolnicama širom sveta, omogućava kvalitetnu negu za zdravstvene osiguranike određene bolnice po nižim cenama.

Još jedan trend je E-zdravstvo, koje lokalnim bolnicama omogućava da imaju pristup medicinskim savetnicima u svetskim renomiranim bolnicama, koristeći elektronske medije. Elektronski medicinski podaci zamenjuju one tradicionalne, kako bi se održali svi medicinski podaci pacijenata, odnosno njihove istorije, a bolnice sve češće svoje usluge promovišu i putem društvenih medija – YouTubea, Twittera, Facebooka i Linkedlna.

Što se izazova tiče, jedan od glavnih je – obezbediti dovoljno resursa i tehnologije u bolnicama da bi se izašlo u susret zahtevima pacijenata. U medicinskim ustanovama se dugo

čeka i efektivni menadžeri moraju da unaprede efikasnost bolnice, kako bi lečili što više pacijenata, uz davanje što manje značajnih sredstava.

Menadžeri u zdravstvu bi, takođe, trebalo da uspostave neke norme i ključne pokazatelje kako bi mogli da izmere svoj uspeh, ali i da ustanove svoje ciljeve. Moraju da usvajaju svetske standarde i da sprovedu upoređivanje studija, kao i da iskoriste sposobnosti i kvalitete stručnjaka čiji saveti omogućavaju podizanje kvaliteta i bezbednosti

pacijenata na viši nivo. Tu nije kraj. Zdravstveno osiguranje je skupo i ti troškovi stalno rastu. Uspostavljanjem i praćenjem plana unapređenja, bolnica bi trebalo da uveća kvalitet i da smanji troškove mnogih usluga. Ovo će dovesti pacijente iz cele zemlje u vašu bolnicu, što omogućava visok kvalitet usluga po razumnoj ceni.

Kako motivisati zaposlene da se uključe u strukturalne promene u zdravstvenoj ustanovi?

Liderstvo u posvećenosti je od ključne važnosti za svaku promenu. Učešće osoblja i timski rad su najvažniji, zajedno sa pravim veštinama u timu. Potrebno je da se menjate kako biste napredovali.

Kako se ponaša izuzetan menadžer?

Efikasnost menadžera bi trebalo da bude implementirana u njegovim organizacionim sposobnostima. Njegovi rezultati moraju biti merljivi i finansijski, ali i kvalitativno, reflektujući rad i zadovoljstvo medicinskog i nemedicinskog osoblja. Dobar menadžer investira u obrazovanje i unapređivanje svojih i sposobnosti svojih zaposlenih. Fokusira se na procese koji nisu greška osoblja. Ima sluha za brige osoblja i pacijenata i efikasno planira rešavanje tih briga. Nagrađuje dostignuća i priznaje zasluge. Dobar menadžer zna da je prvi korak u

POTREBE PACIJENATA NA PRVOM MESTU: dr Muhamed Hirzallah

rešavanju problema priznati da imate problem.

Da li je moguće uspešno balansirati između zadataka kao što su redukovanje troškova i rast profita sa jedne i obezbeđivanje kvalitetne zdravstvene nege sa druge strane?

Definitivno. Mayo klinika je sjajan primer toga. Sudeći po magazinu "Times", "US News" i "World Report", Mayo klinika ima najniže medicinske troškove i naj-

manje pacijenata koji su proveli dane u bolnici.

"US News" i "World report" rangirali su Mayo kliniku među 20 najboljih bolnica za poslednjih 20 godina. Danas ste na toj listi peti. U čemu je tajna trajnog uspeha?

Tajna je u šest reči – potrebe pacijenata su na prvom mestu. To je primarna vrednost klinike Mayo.

U govoru posvećenom klasi koja je maturirala na medicinskom fakultetu

Rush 1910. godine, dr William J. Mayo rekao je: "Najbolji interes pacijenta je jedini interes koji će biti uzet u obzir." U istom govoru, dr Mayo je prepoznao da je medicina postala tako kompleksna i da najbolja nega može biti pružena samo od tima lekara i specijalista koji su stručnjaci u svom području medicinske nauke. Reči su napredovale i menjale se od vremena dr Mayo, ali njihov značaj je ostao isti. One su učinile da Mayo klinika bude posvećena pacijentima kako bi obezbedila najbolju negu za svakog pacijenta, svaki dan. Svako mišljenje i svaka odluka vođeni su onim što je u najboljem interesu pacijenta.

Naši pacijenti često govore da našu kliniku doživljavaju onako kako su oduvek zamišljali zdravstvenu negu, onako kako bi ona i trebalo da izgleda. Oni ukazuju na timski pristup i govore nam da su kod nas pronašli odgovore koje nisu mogli dobiti nigde drugde. Za nas je to najveće priznanje.

Jasmina Lazić

JUGOSLOVENSKO
DRAMSKO
POZORIŠTE

JUN 2011.

Velika scena „Ljuba Tadić“

2	Četvrtak u 20.00	ŠINE
3	Petak u 20.00	KOKOŠKA
4	Subota u 20.00	SKAKAVCI
5	Nedelja u 20.00	ROĐENI U YU
6	Ponedeljak u 20.00	IZ JUNAČKOG ŽIVOTA GRAĐANSTVA
8	Sreda u 20.00	TARTIF
17	Petak u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu) – premijera
18	Subota u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)
19	Nedelja u 20.00	SKAKAVCI
20	Ponedeljak u 20.00	ROĐENI U YU
21	Utorak u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)
22	Sreda u 20.00	RASPRAVA
23	Četvrtak u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)

Teatar „Bojan Stupica“

2	Četvrtak u 20.30	IZGNANICI
6	Ponedeljak u 17.00	JEŽEVA KUĆICA gostuje Dječije kazalište Osijek, 9. TIBA festivala
7	Utorak u 20.30	BUBA U UHU (40 godina)
8	Sreda u 20.30	ELJAHOVA STOLICA
10	Petak u 20.30	ŠVABICA
12	Nedelja u 20.30	IZGNANICI
13	Ponedeljak u 20.30	SANJARI
15	Sreda u 20.30	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE

Studio JDP

10	Petak u 20.30	HISTERIJA
14	Utorak u 20.30	POLIGRAF
19	Nedelja u 20.30	KONCERT Odseka za poliinstrumentalnu muziku FMU

Gostovanja

1	METAMORFOZE	Sterijino pozorište, Novi Sad,
11	DRAMA O MIRJANI	Pozorišni maraton, Sombor
14	I OVIMA OKO NJE	Šabački letnji festival, Šabac
21	ŠVABICA	Šabački letnji festival, Šabac
21	DRAMA O MIRJANI	Šabački letnji festival, Šabac
24	I OVIMA OKO NJE	Šabački letnji festival, Šabac
24	FEDRINA LJUBAV	Kikinda

PREMIJERA

Biljana Srbljanović

NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu)

Reditelj Slobodan Unkovski

Igraju: Anita Mančić, Voja Brajović, Branislav Lečić, Svetlana Bojković, Goran Šušljik, Sloboda Mićalović, Ljubomir Bandović i Ivana Vuković.

Premijera 17. juna u 20 sati na Velikoj sceni „Ljuba Tadić“. Reprize 18. i 23. juna.

Jugoslovensko dramsko pozorište
Kralja Milana 50, 011/2644-447, 3061-957
www.jdp.rs
Blagajna radi od 10 do 13 časova i od 18h do početka predstave,
nedeljom od 18h do početka predstave.

Jedna velika raspevana družina

Idejni tvorac svega iznese mišljenje i stav da Homoljski program najbolji, Ona što piše i tefteri ode u puževe, Brka uze meri šta d'odlomi od kuvano jare, Glavni žirista jopet zabasa u gulaš koji nije im'o gustinu...

GLAVNA, TA CENTRALNA, ulica u Ljuboviji – zapadna Srbija, pored Drine, s druge strane reke Bratunac, još dalje s druge strane Srebrenica – bila je zatvorena za saobraćaj. S obe strane te ulice poredani beli šatorčići, može i čadorčići beli, ispred kojih je bila po gomila drveni cepanica. Pod ti šatorčići, čadorčići bilo ljudi, ispred kotlići i drugi pribor za kuvanje čorbe. Na kraju i po sredini ulice bina, po sred bine veliki u plavo transparent Turistička organizacija Ljubovija, 4. Gastro fest. Levo zgrada opštine, desno crkva, beše subota, 14. maj, beše i neki verski praznik.

Turist direktorka nas informisa o program i satnicu, uputi u crkvu gde doček gostiju. Sednemo, klupe, sto, tu predsednik opštine, uzeše pristihu kolege mu iz druge opštine, Predsednik, koji reče da on Crveni, informisa da mora kratko ide otvori manifestaciju, pa će posle svi nastaviti po ostali protokol.

TOPLI ODZIV: Sidemo do tu binu, orkestar uze da se štimuje, užurbana uze da bude i Pomocnica od Turist direktorku, baš sapeta u neku teksas haljinu i sandale sa te baš štikle na kojima je i ona jedva, ali uspešno stajala. Mrdnemo malo uz tu ulicu, pored ti beli šatorčići čadorčići, one cepanice založene, krčka se riblja čorba, krčka se gulaš, a ima i roštilj i sve sa roštilja. Svaka posada ima ime, “Boba i pacijenti”, “Potomci Ilije Birčanina”, “Raspevana družina”, a ima i ti “Boemi”, “Bekrije”, “Srpske delije”, i ima muzike, raznog ždranja, obaveznog nazdravljanja. Vratimo se do bine, nastupa zdravničar, Danas u ovom divnom i svečanom danu, u ovakvom ambijentu i čestitom i prelepom gradu, ja sam sa srećom i radošću, sa izuzetnim zadovoljstvom i primerenom čašću i radošću u srcu i duši na pozivu i ukazanom poverenju od strane organizatora i čestitih domaćina...

Odmaknemo se od to događanja sa aplauzi, uđemo u hol Bioskopa, gde takmičenje u ta tradicionalna i ostala jela. Kad tamo, žiri već zaseda. Jedan što Glavni, žirista Brka i Idejni tvorac svega u punom poslu, obilaze na stolovima izložena i aranžirana jela. Brka, jednoj što

ZA SLADOKUSCE: Ekspozat

Foto: D. Todorović

išla i tefterila, izdiktira da na stolu sa pecivom ima osam vrsta peciva, nastavi da ima štrudla sa makom, slatki kolač, rezani hleb, originalni jestivi podmetači, da to jedan mnogo lep program za svakodnevnu upotrebu. Žiri se glasno posavetova da će sve prvo obiću i popišu, reporter udari pravo na štand kafane Raketa gde bilo izloženo kuvano jare u takoreći stojećem stavu, i gde, uz još toga, bilo veliko i pečeno prase sa klipom belog kukuruza u ustima. Kad ugleda jare kuvano, Glavni žirista komandova, Čekaj, čekaj, novinaru koji sve istraživački pratio Brka obeća da će sa njim posebno popriča, uze repić od praseta, još jednom obeća da ima dobru priču o inovacije i ostale varijacije.

PARENA JAJA: Sve i kompletno stiže do ponude iz Homolja, svi rekoše, odlična trpeza, uzeše broje izložena jela, 45, sa jagnjetom. A bilo tu čega nije bilo, slatko od paradajza, lisice na čobanski način, puževi u ljušturi, sok od koprive, sir, pastrmka, parena jaja, sve do belo jagnje torte, složiše se da mnogo elemenata, i da mnogo veliki pos'o. Dođoše do trpeze iz Srpskog Itebeja, odmeriše roze jaje tortu, uskrnji hleb sa domešenom krunom o'zgo. Dok je sve diktir'o u zapisnik, Brka objasni da žiri iz Visoke hotelijerske škole, da ocenjuju kompletno sve po pitanju hrane, izgled i ukus, sve, pekarske i slastičarske radove, etnotrpeze, karving. Šta karving, karving rezbareno voće i povrće, pokazao na rotkvice, luk, šargarepu koji behu rascvetani i tako razbehareni ubodeni u glavicu kupusa.

Brka raseče jaje tortu, reče da glazura od doboš šećera, Glavni žirista stade kod sira sa

začinskim biljkama, uze kaže u čemu je stvar, treba spojiti mlade i stare, dovesti mlade da dobiju ideje, uzmu od tradicionalnog ono što je vredno i prekomponuju u novu kuhinju. Pokaza proju sa grisinima, vrati se na sir sa začinama, dobro urađeno, ima sir sa biberom, sir sa ovim, sir sa onim, što ne bi bio sir sa začinskim biljem, da to odleži u surutki, ima ukus, vizuelno dobar, prelije se sa voćnim jogurtom, i koja je to kombinacija, treba priču završiti, napraviti kompletnu ponudu. Čovek ima kravu, time ima sve, to je taj etnoturizam. Stigoše do slavske trpeze iz Banatskog Karađorđeva, i tu beše ona pogača sa domešenom krunom o'zgo, Idejni tvorac reče da bi on tu dao čet'ri plus, ostali se složiše, stigoše do gulaša za žetelačku trpezu, Idejni tvorac dade zamerku da to mnogo žitko, da komadi mesa mali, Glavni žirista uze proba gulaš, jednom, drugi put, više puta, nema gustinu, ali dobar, mnogo dobar.

Nastaviše dalje, složiše se da sve baš tradicionalno, Glavni opet ode u gulaš, uze pomeša kupinovo vino sa vodom, Idejni tvorac iznese mišljenje i stav da Homoljski program najkompletniji, imaju i puževe, Ona što piše i tefteri diže glavu od teftera i ode u puževe, žirista Brka proveri kakav je sastav od to belo jagnje torte, Glavni je i dalje hvalio gulaš, koji nema gustinu, ali dobar. Samo tako opet stigoše do Raketa ponude, Brka uze meri šta d'odlomi od kuvano jare, Idejni tvorac iznese zamerke da to ipak kafanski program, dobar, ali kafanski, trebalo se tu više potruditi, nešto tu fali, po njemu Homolje se najbolje pokazalo, svi se složiše da Homoljci zaslužuju priznanje jer je trebalo preći toliki put. Uto se i Brka seti puževa, sve ode proba puževa, Glavni žirista jopet zabasa u gulaš koji nije im'o potrebnu gustinu.

A na to napolje atmosfera na svakoj razini i visini, kotlići uvrili, od čela ulice samo čini *Boj se bije, bije, zastava se naša vije...* sve udarilo u degustaciju i probanje, i to natenane i kako treba. Reporter se uze sprema za uzbrdne pute, i u odmicanju ga stiže pesma, *Oj golube, moj golube, ne sleći mi na maline...*

Dragan Todorović

Međunarodna godina hemije

Elementi zemlje

Tekuća 2011. godina proglašena je Međunarodnom godinom hemije. Pod sloganom “Hemija – naš život, naša budućnost”, ovu globalnu manifestaciju organizuju UNESCO i Međunarodna unija za čistu i primenjenu hemiju. Ova godina je posvećena hemiji povodom stote godišnjice Nobelove nagrade za hemiju koja je 1911. dodeljena francuskoj naučnici Mariji Kiri, jednoj od najpoznatijih hemičarki svog vremena. Uz saradnju sa lokalnim partnerima, tokom 2011. širom sveta će se nizom događaja proslaviti brojna istorijska dostignuća hemijskih nauka koja su izmenila svakodnevicu. Jedna od manifestacija je globalni hemijski ogled “Voda – hemijski rastvor”, najveći hemijski eksperiment ikada izveden u kome će učestvovati na desetine hiljada školske dece iz svih delova sveta. Tokom ovog demonstrativnog eksperimenta će se na raznim mestima ispitivati sastav pijaće vode, a biće predstavljena i tehnološka rešenja koja hemija daje za čistu vodu. No, tokom Godine hemije biće ukazano i na značaj brojnih drugih hemijskih jedinjenja – među njih svakako spadaju fosilna goriva poput nafte ili podzemnog, odnosno zemnog gasa. Ova goriva ne samo da su strateški energetske resursi već su presudna i za rad hemijske industrije.

Elementi po kojima hodamo

Zemljinu koru čine osamdesetak hemijskih elemenata u svojim najrazličitijim jedinjenjima i oblicima. Neki od njih formiraju stenje, ima retkih elemenata, kao i elemenata koji se koriste u industriji materijala. Procentualno najviše ima kiseonika, silicijuma, aluminijuma, gvožđa i kalcijuma. Osim što su količinski vrlo prisutni i blizu su nam, ovi elementi se u velikoj meri koriste u industriji – zahvaljujući njima imamo školske krede, kozmetičke preparate, čipove, staklo i avione

Kalcijum

Godine 1808. tri ugledna naučnika – ser Hempfri Dejvi, Jons Jakob Berzelijus i M.M. Ponten došli su do potpuno istog otkrića – pronašli su kalcijum. U prirodi kalcijum (čiji je naziv nastao iz reči “calx” – kreč, sa kojim se često poistovećuje) nalazimo u krečnjaku – karbonatu kalcijuma. Kalcijum karbonat se, inače, u prirodi nalazi u različitim oblicima kao što su mermer, krečnjak, kređa i različite kristalne forme minerala. U podzemnim pećinama kalcijumova jedinjenja grade kristalni nakit – stalaktite i stalagmite. Kada ga rastvorimo u vodi, kalcijum joj daje tvrdoću.

Ovo je, inače, srebrnasto-beo metal, jedan od najefikasnijih elektroprovodnika. Mada je relativno tvrd, može se lako obrađivati i kovati, ali se ipak ne koristi u tom obliku kao građevinski materijal, već ga ima u cementu, kreču i drugim materijalima. Prirodni kalcijum ima šest stabilnih izotopa, a dobijeno je i na desetine radioaktivnih izotopa od kojih se neki primenjuju u biologiji i medicini. Od kalcijuma se prave školske krede i medicinski gips. Koristi se u industriji boja kao beli pigment.

Oko jedan odsto čovekovog organizma čini kalcijum, a u Zemljinoj kori ga ima oko četiri odsto. U svetu se godišnje proizvede između 2000 i 5000 tona metalnog kalcijuma, uglavnom u SAD, Kanadi i Francuskoj, navodi se u knjizi *Hemijski elementi – globalni parametri*.

Silicijum

Prva oružja i oruđa čovek je napravio od jedinjenja silicijuma – kame-na i kremena. Prvo staklo napravljeno je pre više hiljada godina – najstariji pronađeni predmet je staklena perla stara oko 5500 godina iz jedne od grobnica u Tebi. Staklene glazure pravljenе su još oko 10.000 godina pre nove ere, dok se ravno staklo pravi tek od I veka nove ere. Prvi zastakljeni gradovi bili su Herkulanum i Pompeja, ali stakla tada nisu služila za zaštitu, a njihova vizuelna uloga nije bila važna, navodi se u knjizi *Hemijski elementi – globalni parametri* Vladislava Jankovića. Prvi zastakljen grad nalik današnjim bio je Beč. Godine 1458. oko polovina kuća imala je prozorska stakla.

I danas je ovo jedan od najvažnijih proizvoda silicijuma. Po nekim osobinama on je vrlo sličan ugljeniku, i smatra se građevnim elementom neorganskog sveta. Sa metalima gradi veliki broj legura, a sa kiseonikom dva oksida SiO i SiO_2 , ali se ovaj prvi ne javlja u prirodi. Među silicijum-oksidima u prirodi su najčešći kvarc i tridimit.

Iako zauzima drugo mesto po rasprostranjenosti u prirodi, odnosno u Zemljinoj kori, slobodnog silicijuma nema. Zbog toga je naučnicima trebalo mnogo vremena da ga otkriju – njegovo postojanje predvideo je Lavoazje 1787. godine, a otkrili su ga Luj-Žozef Gej-Lisak i Luj-Žak Tenar 1811. godine. Dobili su ga iz ferosilicijuma u reakciji sa ugljenikom i gvožđem, na visokoj temperaturi. Naziv mu je dao Jons Jakob Berzelius po latinskom “silicis” – kremen. Silicijum je “metalne” boje, tvrd i krt, i slabo provodi toplotu i elektricitet. Ovo poslednje – poluprovodničko svojstvo – razlog je što silicijum ima izuzetno veliku primenu u elektronici. Koristi se takođe i u izradi keramike, cementa i drugih građevinskih materijala. Poznata su i organska jedinjenja silicijuma, kao što su silikoni, koji su vrlo termootporni.

Oko 28 odsto Zemljine kore težinski čini silicijum, ali zapreminski tek oko jedan odsto. Po zastupljenosti silicijum je na drugom mestu, odmah nakon kiseonika. Industrijski se može dobiti u izuzetno velikom broju različitih postupaka. Godišnje se, prema podacima iz knjige *Hemijski elementi – globalni parametri* u svetu proizvede oko 480.000 tona metalurškog silicijuma, 5000 tona elektronskog silicijuma i oko 3,4 miliona tona ferosilicijuma, koji se najviše koristi u metalurgiji za dezoksidaciju rastopljenih metala.

Vazduh koji gori

Gas nije samo energent. On se uobičajeno koristi u hemijskoj industriji, a ubedljivo najznačajnija mu je primena u industriji veštačkih đubriva

KRAJEM DEVETNAESTOG VEKA, na prvim naftnim poljima, prirodni gas je bio jedan od najvećih neprijatelja ranih naftaša. Pojava prirodnog ili zemnog gasa se smatrala štetnom nuspojavom od koje nije bilo nikakve koristi. Kako bi se uklonio, bilo je uobičajeno da se spaljuje. Veliki plamenovi su zato suktali nad naftnim poljima.

Vremenom, našli su se načini da se gas pretvori u gorivo, a kad su početkom XX veka postavljani prvi veći gasovodi, počela je i njegova šira primena. Do kraja veka, ceo svet će biti premrežen gasovodima. Najveća nalazišta danas se nalaze u Rusiji, SAD, Iranu, Holandiji, Alžiru i na Bliskom istoku.

U današnje vreme, prirodni gas se smatra jednim od najpoželjnijih energenata. Kao mešavina gasovitih ugljovodonika sa dominacijom metana predstavlja izuzetno vrednu sirovinu koja poseduje i značajne tehnološko-ekonomske i ekološke prednosti u odnosu na druge energente. Mada fosilnog porekla, prirodni gas je gotovo idealno gorivo koje se lako meša sa vazduhom, ima veliku brzinu sagoravanja bez dima, čađi i čvrstih ostataka, te prema tome ne zagađuje okolinu. Nije odgovoran za veliku emisiju CO₂, tako da se smatra ekološkim gorivom.

No, budući da spada u strateška goriva,

prirodni gas se u javnosti tretira kao značajan resurs oko koga se na svetskoj sceni lome brojna politička i ekonomska pitanja. U Srbiji se transportom i distribucijom gasa bavi JP Srbijagas koja snabdeva ne samo domaćinstva, nego i privredu.

Sa druge strane, gas nije samo energent. On se uobičajeno koristi u hemijskoj industriji, a ubedljivo najznačajnija mu je primena u industriji veštačkih đubriva. Zahvaljujući Haber-Bošovom procesu u kome se prirodni gas ustaljeno koristi, moguće je sintetisati azot iz atmosfere. Mnogi hemičari ovaj proces smatraju jednim od najznačajnijih dosad otkrivenih,

Ručak za 8000 gostiju

Koliko se energije zapravo oslobodi pri sagorevanju jednog kubnog metra gasa? Evo jednog neobičnog poređenja. Toplotna moć prirodnog gasa se kreće između 33.000 i 37.000 KJ/m³, odnosno oko 8000 kcal/m³. Budući da jedan prosečan ručak u sebi ima oko 1000 kalorija, to bi značilo da se pri sagorevanju jednog kubnog metra gasa oslobodi energije koliko je ima u ručku za 8000 gostiju. Ako nastavimo istom logikom, tri kubna metra gasa oslobode energije pri sagorevanju kao celokupan obrok za sve pripadnike Vojske Srbije, prema današnjem brojnom stanju. No, ovaj ilustrativan primer ne govori mnogo o stvarnoj toplotnoj moći gasa. Gas koji se koristi u Srbiji zapravo u proseku ima oko pet puta veću toplotnu moć nego lignit iz Kolubare. Inače, u Srbiju se, posredstvom gasne mreže JP Srbijagasa, koristi domaći i ruski gas koji, kako kažu u ovom preduzeću, po klasifikaciji spada u drugu grupu. On sadrži oko 96 odsto metana (CH₄), oko dva odsto viših ugljovodonika (etan, propan, butan...) i dva odsto nesagorivih gasova (azot, ugljen-dioksid).

Energent budućnosti

Prirodni zemni gas je neotrovan, bez boje, ukusa i mirisa, lakši je od vazduha i gori plavim plamenom. Danas se smatra jednim od strateških energijskih resursa. Kada je gasovodom dopremljen u domaćinstva ili pak u javne ustanove, bezbedno se može koristiti za grejanje. Takođe, može se koristiti i za kuvanje na gasnim štednjacima. Budući da se sastoji od metana i sagoreva bez značajne emisije CO₂, smatra se ekološkim gorivom, tako da se poslednjih godina sve više i više koristi u javnim toplanama, čime se smanjuje ukupna emisija. No, prirodni gas može koristiti i za pokretanje vozila. Budući jeftiniji od motornih benzina, poslednjih godina je postao vrlo popularan i u Srbiji. Obično se koristi u sabijenom, odnosno komprimovanom obliku – to je takozvani komprimovani prirodni gas (KPG). Ponekad se koristi i u tečnom obliku.

Suvi i vlažni gas

Podzemni gas se javlja u Zemljinoj kori na različitim mestima. Ponekad se javlja zajedno sa naftom i tada najčešće sadrži veći udeo gasova sa više ugljenikovih atoma. Takav podzemni gas se naziva vlažnim zemnim gasom. Pored njega, postoji i takozvani suvi zemni gas. Kao i vlažni, on se takođe sastoji od ugljovodonika, organskih jedinjenja ugljenika i vodonika. No, kod vlažnog je po pravilu jako veliki udeo metana, najjednostavnijeg od ugljovodonika – ovog zapaljivog gasa može biti od 98 do 100 odsto u suvom zemnom gasu.

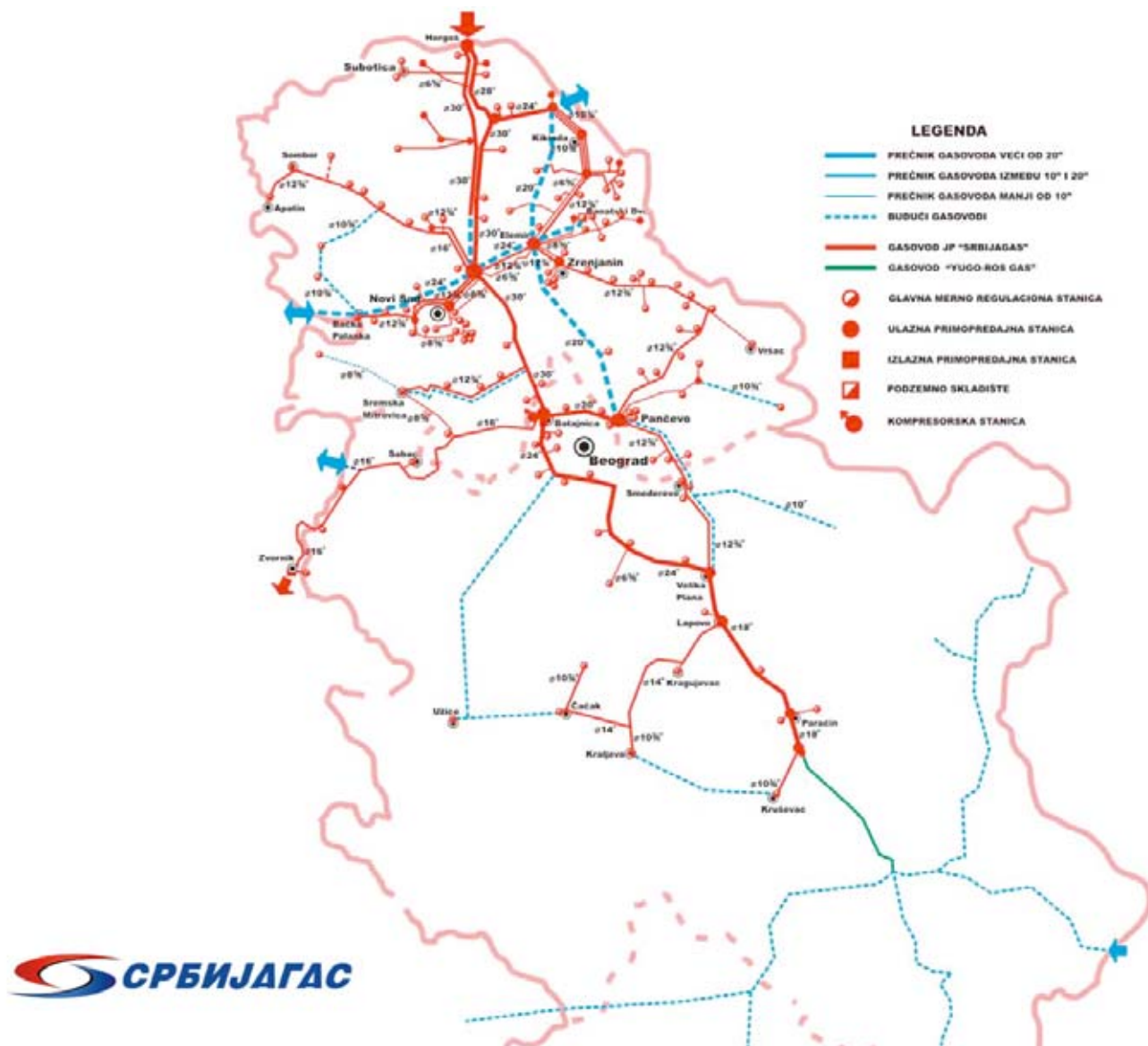
budući da bez njega ne bi bilo savremene poljoprivrede, a milioni ljudi širom sveta bi bili gladni.

Prirodni gas je smesa više gasovitih ugljovodonika koji su se "nataložili" u podzemnim rezervoarima. On se uglavnom sastoji od metana (CH₄) koji čini više od 90 odsto sastava. U pripremi se ostale komponente najčešće razdvajaju, kako bi poslužio kao energent. Sagorevanje lako zapaljivog metana protiče bez emisije CO₂, što mu je krajem XX veka donelo novu popularnost kao ekološkom gorivu. No, budući da sadrži azot i brojne druge primese, u hemijskoj industriji se od njega dobijaju razni proizvodi.

Podzemni gas je, sam po sebi, gas bez mirisa. Budući da je lako zapaljiv, to što se ne oseća može biti veliki problem u praksi, pa se uobičajeno, vrši njegova odorizacija – gasu se dodaju gasovi sa mirisom, najčešće jedinjenje etil-merkaptan. Kada se javlja u koncentracijama oko jedan odsto, tada se gas može lako osetiti čulom mirisa.

Pored toga, zarad bezbednosti, koriste se još neke tradicionalne norme. Tako se cevi sa gasom uvek označavaju žutom bojom. Veliki gasovodi, ali i mali delovi gasnih instalacija, uvek su ofarbani u žuto.

S. Bubnjević

SRBIJAGAS

Nalazišta i transport gasa

Danas se najveća nalazišta prirodnog gasa u svetu nalaze se u Rusiji, SAD, Iranu, Holandiji, Alžiru i na Bliskom istoku. Kako za "Vreme" kažu u JP Srbijagas, "prirodni gas koji se nabavlja, transportuje, distribuira i isporučuje kupcima u Srbiji potiče manjim delom sa domaćih gasnih polja na severu Srbije, a većim delom iz uvoza, iz Rusije. U Srbiji su najvažnija nalazišta mahom u Banatu u Elemiru, Kikindi i Plandištu, a njihov proizvođač je NIS-Gazpromneft. Gas koji stiže iz Rusije proizvodi Gazprom i poreklom je iz Sibira. Ovaj gas do nas stiže preko Ukrajine i Mađarske i u Srbiju ulazi na trenutno jedinoj ulaznoj tački – na Horgošu.

Srbijagas

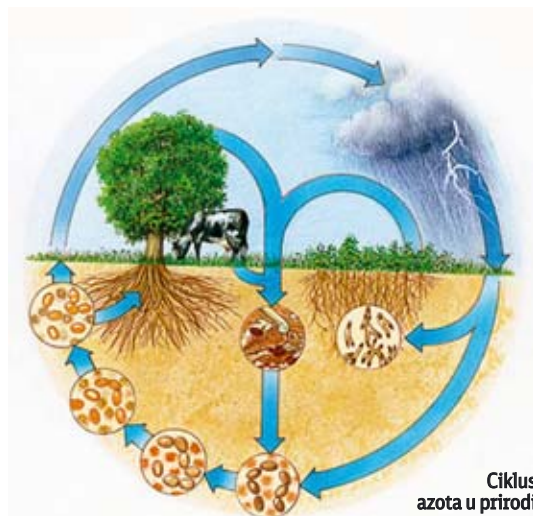
JP Srbijagas je preduzeće za transport, distribuciju, skladištenje i trgovinu prirodnim gasom. Kako kažu u ovom preduzeću, ono je danas "moderna gasna kompanija čiju snagu čine tradicija i višedecenijsko iskustvo, značajni ljudski i materijalni resursi, znanje i opredeljenost da unapređuje gasnu infrastrukturu Srbije sa zemljama u okruženju". Ovo javno preduzeće je osnovano u oktobru 2005. odlukom Vlade Republike Srbije, nakon restruktuiranja NIS-a.

Prirodni gas u Srbiji

- 1951 – početak izgradnje gasovodnog sistema za transport,
- 1963 – završetak deonice transportnog gasovoda Mokrin–Kikinda–Elemir–Velika Greda–Pančevo,
- 1979 – stavljanje u funkciju transportnog gasovoda Horgoš–Batajnica
- 1979 – početak tranzita prirodnog gasa za Bosnu i Hercegovinu,
- 1980 – početak izgradnje transportnog gasovoda u centralnoj Srbiji,
- 1987 – početak rada na programu razvoja distributivnog sistema,
- 1991 – početak izgradnje gasne distributivne mreže u centralnoj Srbiji,
- 1995 – početak izgradnje deonice transportnog sistema Pojate–Niš,
- 2003 – početak radova na prolazu dela transportnog gasovoda ispod Dunava kod Beške,
- 2005 – početak radova na podzemnom skladištu Banatski Dvor i osnivanje JP Srbijagas.

Proces koji je izmenio svakodnevicu

Pojedini hemičari veruju da je upravo Haber-Bošov proces najvažnije naučno otkriće bez koga savremena civilizacija ne bi bila to što jeste

DA LI ZNATE šta je Haber-Bošov proces? Moguće je da se jasno ili samo maglovito sećate ove lekcije iz hemije (dakle, nije reč o nekakvom suđenju), ali teško da ćete smatrati da je to jedan od najvažnijih hemijskih procesa koji se danas koriste u industriji, a kamoli da ćete ga smatrati jednim od najvažnijih hemijskih otkrića svih vremena.

No, pojedini hemičari veruju da je upravo Haber-Bošov proces najvažnije naučno otkriće bez koga savremena civilizacija ne bi bila to što jeste. I zapravo, to nije daleko od istine. Naime, to je proces kojim se u hemijskoj industriji dobija amonijak. U ovom procesu se kao resurs obično koristi prirodni gas, a zahvaljujući njemu moguće je proizvoditi veštačka đubriva. Bez njih ne bi bilo savremene poljoprivrede, ni dovoljno hrane za današnju civilizaciju.

Stvar je u tome što je svim biljkama, pa i svim ratarskim sadnicama, za rast neophodan azot. Ovaj element, inače, čini veći deo atmosfere na Zemlji, ali kako nije reaktivan, nemoguće ga je lako sintetisati iz vazduha. Zato ga biljke crpu iz tla, ali se vremenom zemlja isposti pa ju je neophodno nagnojiti, što se može učiniti prirodnim ili veštačkim đubrivom koje u svakom slučaju sadrži amonijak NH_3 , dragoceno jedinjenje azota teškog, neprijatnog mirisa.

Haber-Bošov proces je postupak kojim se sintetiše azot iz atmosfere. Pre nego što je otkriven, početkom XX veka, brojni hemičari su uzaludno pokušavali da iz vazduha veštačkim putem nekako dobiju azot, ali su ti postupci bili praćeni ogromnim tehničkim i tehnološkim problemima. Godine 1909. u tome je uspeo nemački naučnik Fric Haber koji je javno demonstrirao dobijanje amonijaka koji se sintetisao kap po kap, tako da se za dva sata mogla nakupiti jedna šolja ovog jedinjenja.

Za Haber-Bošov proces neophodno je dobiti vodonik koji se dobija iz metana (CH_4) iz prirodnog gasa. To se odvija u vrlo složenom hemijskom postupku tokom koga metan reaguje sa vodenom parom, ali i na druge načine, tako da se dobije vodonik. On se potom, pri temperaturi od 500 stepeni Celzijusa i velikom pritisku meša sa azotom iz vazduha iz čega se sintetiše amonijak.

Ovaj poslednji postupak, koji je sam Haber-Bošov proces, inače počiva na Le Šateljovom principu o hemijskoj ravnoteži reakcije. U njoj je, zbog datih uslova, takozvani reakcioni količnik manji od konstante ravnoteže reakcije, zahvaljujući čemu vodonik stupa u reakciju sa azotom koji bi inače bio sasvim nezainteresovan za hemijsku sintezu, i tako nastaje amonijak. Danas se Haber-Bošov proces ustaljeno koristi u svim industrijama veštačkog đubriva. U Srbiji se azot dobija u fabrici HIP Azotara u Pančevu, koju prirodnim gasom snabdeva JP Srbijagas. S. B.

Sinteza hemije

I vek p.n.e. Egipćani

Stari Egipćani bili su pioniri u oblasti hemije. Znali su za fermentaciju piva i vina, bili su umešni u pravljenju grnčarije i glazura za nju, pravili su boje, parfeme, sapune, staklo...

I vek Grci

Veštinu koja je spajala filozofiju, mistiku, magiju, metalurgiju i raznolike zanate Grci su nazvali hemija.

VII vek Arapi

Arapi hemiju preuzimaju od Grka i dodaju u naziv "al", pa nastaje alhemija. Alhemičari su poznavali strukturu materije, izučavali građu supstanci i izvodili jednostavne eksperimente. Smatrali su da je materija izgrađena od principa gorljivosti i principa soli, od filozofskog sumpora i filozofske žive.

XVI vek Zapadni Evropljani

Hemija je od Arapa stigla u Zapadnu Evropu i od veštine je postala naučna disciplina. Smatra se da je migraciju hemije podstaklo širenje kuge, pa se od ove nauke očekivalo da bi mogla da pomogne u pronalasku lekova.

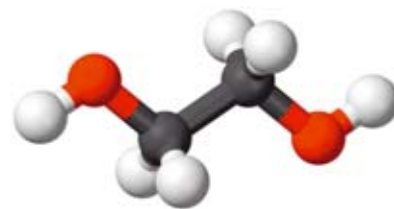
1661. godina Definicija hemijskog elementa

Hemija je postala nauka onog trenutka kada je definisan hemijski element. To je učinio Robert Bojl, stvorivši jednačinu o karakteristikama gasnog stanja, poznatu kao Bojlov zakon.

1809. godina Pojam atoma

Džon Dalton uveo je u nauku 1809. pojam atoma i razvio atomsku teoriju – svi hemijski elementi izgrađeni su od manjih čestica, atoma. Amedeo Avogadro je dve godine kasnije utvrdio da se atomi grupišu u molekule.

1867. godina Periodni sistem elemenata

Dmitri Mendeljejev stvorio je periodni sistem elemenata, a u isto vreme konstituisana je i klasična teorija hemijske strukture, čemu je doprinelo otkriće strukture benzena. Hemija u ovom periodu dobija izuzetan zamah.

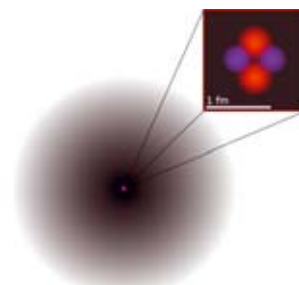
1896. godina Radioaktivnost

Francuski naučnik Anri Bekerel otkrio je radioaktivnost. Iako je do toga došao kao fizičar, Bekerel je utvrdio da radioaktivnost ima hemijski karakter s obzirom na to da je reč o pretvaranju jednog hemijskog elementa u drugi. Radioaktivnost su u to vreme izučavali Pjer i Marija Kiri, kao i Ernest Rutherford, po kome je nazvana jedinica za radioaktivnost.

1911. godina Atomsko jezgro

Fizičar Ernest Rutherford dokazao je da postoji atomsko jezgro, zbog čega se smatra ocem nuklearne fizike. Po Rutherfordu je nazvan i model atoma, ali pojam nukleus, kako ga je on shvatio, nije odmah ušao u upotrebu.

Dodatak "Međunarodna godina hemije – Elementi zemlje", naučnopopularni specijal "VREMENA NAUKE", realizovan je uz podršku Javnog preduzeća Srbijagas.

PRIREĐILI: Slobodan Bubnjević i Marija Vidić

Rimovanje pravosuđa

Da sam krala, krala sam

VREME 1062

Pročitavši članak Tatjane Tagirov setih se pesme našeg poznatog pesnika Jovana Jovanovića Zmaja.

“Smej’o sam se da ne plaćem gledajući na taj jad, gledajući kako Zmaj Jova to rimuje i kaže gledajući sa visine Novi Sad.” A ja bih umesto Novog Sada iako to više neće da se rimuje rekao: Gledajući na Srbiju i njeno “pravosuđe”.

Kakvi optuženi, takve im i sudije sude.

Miodrag Kukrika, elektronskom poštom

Kratko uputstvo

Da sam krala, krala sam

VREME 1062

Pokušaću da ukradem dvadeset miliona evra, pa ću da se nagodim sa državom za milion-dva i par meseci neizlaska iz kuće. Malo li je...

Živelo reformisano sudstvo!!!

Bojan Todorović, elektronskom poštom

Tek počinje

Da sam krala, krala sam

VREME 1062

Džaba vam sve. Ceca je legenda bila i biće.

17. jun 2011. novi album. Jedva čekamo.

Cecomanija počinje!

Saša Ilić, elektronskom poštom

Pisci i kolači

Milijana objašnjena deci

VREME 1062

Borhes je jednom rekao da bi on *Rat i mir* napisao na samo dvadesetak strana, tako što bi pričao sadržaj rukopisa slučajno pronađenog na prašnjoj polici izmišljene biblioteke, koji bi odgovarao sadržaju pomenutog romana.

A Hemingvej je za Apdajka i njegov stil pisanja rekao da ga podseća na onaj kolač koji ima previše testa, a premalo voća.

Kada god čitam tekstove kolumniste setim se reči pomenutih pisaca i poželim da na njih (tekstove) primenim Borhesov metod.

A glavnom uredniku ovih novina bih poručio da promeni način nagrađivanja, da to ne bude prema dužini teksta. Ili se, što se kolumniste tiče, radi o onom kolaču.

Milan Kiković, elektronskom poštom

Periferni kapitalizam

Da je malo manje naopake

VREME 1062

Nije vam tačna pretpostavka u tekstu da se za sistemsku sigurnost i red ne uzimaju sredstva iz evropskih pretpostupnih fondova. To je

fatalističko podržavanje statusa neznanja. Problem je što je za sistemsku sigurnost potrebno mnogo znanja i mnogo para. Mi ne znamo kakav projekat treba da sastavimo u tu svrhu (a oni nam to neće reći), a oni ne daju mnogo para za takve projekte (jer ih mi nemamo – ni pare, ni projekte). Tako se uspostavlja fatalni konsenzus perifernog kapitalizma u koji smo duboko zagazili. A vi svojim člankom nenamerno to glorifikujete.

Jovica Cvetković, elektronskom poštom

www.vremekupovine.rs

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurizom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997-2010	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2010. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

KNJIGE I DVD-ovi

Srbija	Svet
FILIP ŠVARM: knjiga i DVD Jedinica	790 din 34 USD
samo knjiga Jedinica	670 din 23 USD
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

Dan bezbednosti

Već godinama svakog 13. maja šaljem čestitku za Dan bezbednosti putem SMS-a na nekih pedesetak adresa. Sve su to časni i čestiti pripadnici obaveštajno-bezbednosne zajednice, dakle mahom penzionisani ili najureni, ali ima ih dosta i aktivnih, što je ohrabrenje. Ove godine za 13. maj setio sam se jednog ministra, dvojice direktora policije, čak tri policijska sindikata, dva bivša zamenika načelnika civilne službe, jednog bivšeg načelnika vojne službe itd. Mene se za 13. maj setio samo Zoran Dragišić, kome se i ovim putem zahvaljujem.

Odgovori na čestitku bili su iznenađujuće brojni; niko me nije izvređao ili se uvredio. Tako sam doznao da je tog petka oko dvesta bivših vojnih bezbednjaka slavilo u Nišu; da je dvadesetak policajaca bančilo u izvešnoj beogradskoj kafani; nekoliko grupica što policajaca, što bivših udbaša skupilo se po raznim mestima na piće. Svi kažu da to rađe stalno. Jedan bivši direktor operacija (dan-danas na značajnoj funkciji) skrušeno

je priznao da je 13. maj ostao jedini praznik koji on priznaje. Iz Zagreba je stiglo nekoliko oduševljenih odgovora; jedan veoma visoki funkcioner u MUP-u zahvalio se što sam ga podsetio; Sindikat policije Hrvatske takođe je uzvratilo.

A onda je – kao krana priče – ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić izjavio da i on čestita 13. maj svima onima koji ga slave! A? Naravno da sam i njemu čestitao, poruku je primio, pa skromno pretpostavljam da tu ima neke uzročno-posledične veze. Ivica ne propušta takve prilike.

Taj trinaesti maj, Dan bezbednosti, opštepriznati crveni datum u kalendaru svih trudbenika na tom polju – milicije, Udbe, KOS-a, SID-a, Četvrtog sprata MIP – bio je nekada pravi praznik. Centralna je proslava po pravilu bila na Batajničkom putu, na ekonomiji odgovarajućeg imena "13. maj", gde je bilo sedište Saveznog bataljona milicije (posle su tamo zakopavali leševe onih koje su pobili na Kosovu; koja sramota!). Jedne godine, valjda 1977, onaj magarac Franjo Herljević, tada savezni sekretar, priredio je i iznenađni defile, paradu, milicijskih oklopnih i drugih vozila usred Beograda, pa se narod prepao da to nije neki državni udar. A budala je htela da impresionira.

No, dakle: taj 13. maj na Batajničkom putu imao je isti monoton program kao i ove proslave na Makišu. Skaču, pucaju, oslobađaju taoce, zauzimaju objekte itd. Ali, tada se posle pravio pasulj na veliko, dok se kod ovih meži na čačalicu. Lepo sam im govorio – ako već hoće da ukinu 13. maj, a ne vidim zašto bi – najbolja zamena, ako su već zapeli da imaju slavu, bio bi Sv. apostol Toma, 19. oktobar. Iz dva razloga: kao prvo, Toma (zvani Neverni) prirodni je zaštitnik policajaca i ostalih pripadnika obaveštajno-bezbednosne zajednice, jer nije poverovao dok nije svojom rukom pipnuo rane Hristove; forenzičar, dakle, kriminalista pravi. Drugi razlog je što u oktobru nije onakva vrućina kao u junu, kad ovi slave, pa se onda devojke u stroju onesvešćuju. A i pasulj bi bolje pao u oktobru. Nije pomoglo: to uvrtilo u glavu nekog svetog arhandela, simbol sile, a ne pameti kao Toma.

Po lokalu se 13. maj slavio kako je ko mogao, ali radno i svečano. Nas je naš komandir postrojio u dvorištu u 29. novembra u novim lepim belim uniformama i onim udobnim italijanskim tropskim šlemovima i održao kraći odgovarajući govor, i sam u beloj uniformi koju inače nije oblačio nikad. Koja smo gospoda bili: svi u belom, sa belim rukavicama, mladi i lepi, vitki kao hrtovi; nije ni čudo što su nas žene volele.

U Beogradu je centar slavlja za 13. maj bio na raskrsnici kod Londona. Miliciju je predstavljao doajen, čuveni Brka, a građani i radni ljudi, radne organizacije i preduzeća donosili su mu poklone za Dan bezbednosti. Uvek bi se našao i televizor iz Niša, za neku stanicu milicije koja ga još nema; bilo je tu svačega još, a da je od neke koristi. Tada je milicija još bila narodna (i plave table su imale slova NM). Redovna pojava bila je da kad po letnjoj vrućini prođe kamion BIP-a, vozač kroz prozor doda saobraćajcu flašu hladnog piva i – nikom ništa. Cestoredarstveni propisi poštovali su se bolje nego danas, javni red i mir bili su na visini. Navijači su navijali i nisu pravili čuda i pokore; pijanci su pili i uglavnom su se lepo ponašali. Glavni noćni problem bile su porodične svađe i glasna muzika, što se rešavalo ljudskim razgovorom, bez pratećih prekršajnih prijava. Milicija je službene pištolje po vlažnom vremenu nosila umotane u plastičnu vrećicu u futrolji, da se ne muči posle sa čišćenjem.

Kazaće sad neko da sam jugonostalgičar, komunjara, jednom-policajac-uvek-policajac i već u tom pravcu; pomenuće kršenja ljudskih prava i već to. Ali, građani: u odnosu na sranja koja je pravila postkomunistička policija posle 1990. sranja komunističke milicije bila su dečji vrtić. Mi smo službeno oslovljavali stanovništvo sa "građanin" i "građanka"; kad smo postali "gospoda" odneo je đavo šalu.

Ne čudim se nimalo tim ljudima koji i dan-danas slave 13. maj. Nije se Ivica Dačić bez neke ovog 13. maja setio svih nas i čestitao nam; zna taj šta radi.

Miloš Vasić

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec